
 ACTUALITEIT  
Mobility as a Service

 ACTUALITEIT  
Hoorzitting over de  
GAS-boetes

 DOSSIER  
Migratie, integratie  
en werk

# Nieuwsbrief

Stad en Gemeenten van Brussel-Hoofdstad

VER. UITG. CORINNE FRANÇOIS - Nr. 7318



Het voltallige team van Brulocalis  
wensst u prettige feestdagen

**Nr. 126**

AFGIFTEKANTOOR : BRUSSEL X  
TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT  
JANUARI-FEBRUARI 2022  
ERKENNINGNUMMER P 921662

 **BRULOCALIS**  
VERENIGING STAD & GEMEENTEN VAN BRUSSEL



# Studie Lokale Financiën 2020

## Hoe vatbaar zijn lokale financiën voor Covid-19?

In de ongeziene omstandigheden van de laatste maanden namen lokale besturen het voortouw om hun burgers en ondernemers door een moeilijke periode te loodsen. De spotlights staan nu op de gevolgen van de gezondheidscrisis voor de uitgaven en inkomsten in het meerjarenplan, de grotere druk op de OCMW's en de fiscale ontvangsten. Investerings blijven broodnodig om de lokale economie aan te zwengelen. Ook andere uitdagingen, zoals de kost van de pensioenen van het statutair personeel, blijven brandend actueel. Hoe vatbaar blijken de lokale financiën voor Covid-19 en moeten meerjarenplannen straks stevig bijgestuurd worden?

In onze studie 2020 lichten we de financiële situatie door. Kijk voor inzichten en analyses op [belfius.be/studies](https://belfius.be/studies).

# LATEN WE ONS GEMEENSCHAPPELIJK TUINTJE ONDERHOUDEN



*“Cultivons notre jardin commun”*. Laten we iets van onze wereld maken. En laten we dichtbij beginnen: met onze eigen, gemeenschappelijke tuin.

Op een ogenblik dat we de traditionele kerstboom in huis halen, lijkt het me belangrijk om onze actieradius te vergroten en nu al goede **voornemens** te maken, bij deze niet minder traditioneel.

Begin december konden we op de **coronabetogingen** helaas de nodige **sceptis** opmerken, op zijn minst tegenover de politiek. Nochtans zijn deze betogingen gestart vanuit de idee van een gezonde uitoefening van een democratisch recht. We moeten naar deze mensen luisteren en naar wat ze met hun ongenoegen willen zeggen.

Tegelijkertijd besliste het **overlegcomité** over een nieuw pakket maatregelen waarvan hun **deugdelijkheid** al besproken werd, niet door diegenen die “tegen” zijn of de fanatiekelingen, maar wel bij monde van de pers, wat bij sommigen voor nog meer verwarring heeft gezorgd.

*“Men vertrouwt daarvoor onder meer op een uitbreiding van de **gezondheidspas**”*, schreef ik in mijn vorig editoriaal. Daarbij riep ik op tot pragmatische oplossingen eerder dan een “martingale” gokstrategie te hanteren. Helaas, op het moment dat we dit schrijven, zijn de dingen onzeker. In Wallonië is het ¡No pasarán! voor het Covid Safe Ticket (de coronapas). Zeker, de rechtbank besliste in kortgeding, en sprak zich dus niet uit over de grond van de zaak. Maar ook in Brussel dreigt het kaartenhuisje in elkaar te zakken. Wanneer dit nummer verschijnt moet de uitkomst van een gelijkaardig kortgeding aangespannen bij de Brusselse rechtbank gekend zijn. Wat ons werk op lokaal vlak serieus bemoeilijkt. Het kortgeding zorgt alleszins voor nog meer verwarring in de hoofden van sommige mensen.

We hebben andere beleidsniveaus geen lessen te spellen. Dat willen we hier niet doen. We weten hoe moeilijk het is om een crisis in goede banen te leiden. Meer nog dan op de misstappen zelf, moeten we hier vooral reageren op het mogelijke **vertrouwensverlies** dat ze veroorzaken.

Deze vaststelling sterkt ons in onze overtuiging. Een overtuiging die meer dan ooit broodnodig lijkt. We blijven daarop hameren: willen we de elders gevreesde bodemverarming niet, dan moeten we een zaadje planten. **“Il faut cultiver notre jardin commun!” (“Laten we ons gemeenschappelijk tuintje bewerken!”)**.

Op gemeentelijk vlak is onze gemeenschappelijke tuin niets anders dan de gemeenschap van mensen, op een bepaald grondgebied. En deze gemeenschap heeft zich tijdens de crisis van haar meest solidaire kant getoond. Dat hebben we mooi kunnen zien en kunnen voelen.

Zich inzetten op zijn eigen niveau om er **het beste van te maken**, dat is voor ieder van ons dichtbij beginnen: dichter en dichter bij de mensen staan en altijd weer **aan die nabijheid werken**. Zie hier ons zaai-bed waar we vertrouwen kunnen kweken en het maatschappelijk project kracht kunnen bijzetten. Misschien en vooral wanneer we hier en daar op dat zaai-bed meeldauw beginnen te zien. Voor alle duidelijkheid, het gaat hier niet om wat onkruid weg te halen, maar wel om de democratische idee te stekken, het samen-leven. Wij allemaal, mandataris of ambtenaar, laten we schoffelen, de grond wat losmaken en de tuin besproeien, om wat de essentie uitmaakt van ‘het samenleven’ te cultiveren.

**Olivier Deleuze,**  
*Voorzitter Brulocalis*

PS: ik hoop dat Voltaire ons vergeeft dat we zijn zaaisels gestekt hebben voor onze boodschap. Ik wens u allemaal, ook namens het voltallige Bureau en de Raad van Bestuur van Brulocalis, prettige feestdagen.



## Nr. 126

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT  
JANUARI-FEBRUARI 2022

DIRECTIE:  
Corinne François

COÖRDINATIE:  
Philippe Delvaux

REDACTIE:  
Maxime Banse, Carlo Caldarini, Philippe  
Delvaux, Fanny Moreau, Justyna  
Podrazka, Valentine Snoeck, Lisa Thibaut

VERTALING:  
Patrice Van Laethem, LogosLanguages,  
AV Translations

SECRETARIAAT:  
Joao André

ABONNEMENTEN:  
02 238 51 49  
[welcome@brulocalis.brussels](mailto:welcome@brulocalis.brussels)

RECLAME:  
Target Advertising  
02 880 59 14 of 081 55 40 78  
[www.targetadvertising.be](http://www.targetadvertising.be)

FOTO COVER:  
Simon Blackley – copyright Brulocalis

Nieuwsbrief wordt gedrukt op 100%  
gerecycleerd papier.

Cette revue existe aussi en français. Si  
vous souhaitez recevoir le Trait d'Union,  
contactez notre secrétariat:  
[welcome@brulocalis.brussels](mailto:welcome@brulocalis.brussels)

Sinds 2002 is Nieuwsbrief-Brussel  
integraal beschikbaar op  
[www.brulocalis.brussels](http://www.brulocalis.brussels)

### BRULOCALIS IS IN HOMEWORKING

Gezien de uitzonderlijke situatie, werken  
onze medewerkers van thuis, maar  
blijven zij voor U paraat.

**Uw bericht zal dus zo snel mogelijk  
worden beantwoord.**

BRULOCALIS, Vereniging Stad en  
Gemeenten van Brussel  
Aarlenstraat 53 bus 4 - 1040 Brussel  
Tel 02 238 51 40 - Fax 02 280 60 90  
[welcome@brulocalis.brussels](mailto:welcome@brulocalis.brussels)  
[www.brulocalis.brussels](http://www.brulocalis.brussels)

## INHOUD

EDITORIAAL.....	3
<b>DOSSIER MIGRANTEN INTEGRATIE EN WERK</b>	
<b>ONDER DE LOEP</b>	
ATYPISCHE ARBEID: VALSTRIK OF SPRINGPLANK VOOR MIGRERENDE WERKNEMERS? .....	5
<b>NIEUWS VAN HET GEWEST</b>	
19 BRUSSELSE PROJECTEN TEGEN DISCRIMINATIE BIJ DE AANWERVING.....	11
<b>IN ONZE GEMEENTEN</b>	
IN GESPREK MET VERENIGINGEN DIE ZICH INZETTEN VOOR DE INTEGRATIE VAN MIGRANTEN IN SCHAARBEEK .....	12
<b>EUROPAGINA</b>	
BRULOCALIS ALS ACTOR VAN DE RAAD VAN EUROPA .....	22
<b>DOSSIER MOBILITEIT</b>	
WELKE TOEKOMST VOOR DE BRUSSELSE MOBILITEIT?.....	32
<b>IN ONZE GEMEENTEN</b>	
CEMA'S LEREN BIJ OVER MOBILITEIT IN LEUVEN .....	39
<b>ACTUALITEIT</b>	
PRO VELO HEEFT VOOR DE GEMEENTEN EEN PROJECT ELEKTRISCH FIETSEN.....	41
<b>IN ONZE GEMEENTEN</b>	
WATERMAAL-BOSVOORDE OPENT KRINGLOOPWINKEL.....	43
<b>NIEUWS VAN HET GEWEST</b>	
NIEUWE IRISBOX-CAMPAGNE. Begeleid je gebruikers.....	46
<b>NIEUWS VAN HET GEWEST</b>	
LOONSVERHOOGING GEMEENTE- EN OCMW-PERSONEEL .....	47
<b>EUROPAGINA</b>	
TWEE JAAR CORONA: DE LOKALE REGERINGEN KRIJGEN NOG ALTIJD GEEN LANGETERMIJNSTEUN.....	48
<b>EUROPAGINA</b>	
HET BURGEMEESTERSCONVENANT: VOORLOPER IN DE KLIMAATTRANSITIE .....	49
<b>ACTUALITEIT</b>	
HOORZITTING IN DE KAMER OVER DE GAS-BOETES .....	50

Gepubliceerd met de steun van



BRUSSEL PLAATSELIJKE BESTUREN  
GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL



> Carlo Caldarini, socioloog, hoofd van de studiedienst van het Sociaal Observatorium van het OCMW van Schaarbeek en geassocieerd onderzoeker bij het Institut de Recherche, Formation et Action sur les Migrations (IRFAM).<sup>1</sup>

Dit artikel is een samenvatting van een studie van dezelfde auteur gepubliceerd door het CRISP: Carlo Caldarini, De gevolgen van atypische arbeid voor de sociale bescherming van migrerende werknemers (Les effets de l'emploi atypique sur la protection sociale des travailleurs migrants). Wekelijkse publicatie van het CRISP 2021/3-4 (nr 2488-2489)

# ATYPISCHE ARBEID: VALSTRIK OF SPRINGPLANK VOOR MIGRERENDE WERKNEMERS?

Voltime arbeid met een contract van onbepaalde duur bij eenzelfde werkgever en op eenzelfde arbeidsplaats, hetgeen zo typisch is voor de fordistische onderneming, is niet langer het enige overheersende kenmerk van onze arbeidsmarkt. Hoewel deze manier van werken nog steeds het vaakst voorkomt, werd er de laatste decennia geëxperimenteerd met andere vormen van werk en werkgelegenheid. Het gaat dan om halftijds werk, contracten van bepaalde duur, werken als zelfstandige, flexijobs, enz.

Het is vooral in deze niches van de arbeidsmarkt dat de werkgelegenheid in een wervelend tempo toeneemt. Het is vooral hier dat er vaak zeer onzekere integratiemogelijkheden zijn voor mensen die voor het eerst op onze arbeidsmarkt komen, zoals jongeren en mensen met een migratieachtergrond.

Het gaat om een wereldwijd verspreid en globaliserend fenomeen, waar we allemaal mee in aanraking komen in ons dagelijkse leven wanneer we bijvoorbeeld een pizza aan huis laten bezorgen of iets gaan drinken in het plaatselijke café. Het is een fenomeen dat uitdagingen met zich meebrengt voor de overheden en de sociale partners, en dat ook op lokaal niveau.

In dit artikel proberen wij om een overzicht te geven van de voor- en nadelen die kunnen worden toegeschreven aan atypische arbeidsbetrekkingen, met name op het vlak van sociale rechten van personen van buitenlandse herkomst: sociale zekerheid, vrij verkeer van personen, verblijfsrecht. Ook wordt onderzocht of atypisch werk een opstap kan zijn naar stabielere en beter betaalde jobs die meer voldoening geven.

## HET WAARGEBEURDE VERHAAL VAN MENEER AZMANI EN MEVROUW KAILI

Meneer Azmani, 39 jaar oud, komt in 2019 naar Brussel om gedurende een jaar als intercultureel bemiddelaar te werken, nadat hij hetzelfde werk al in Frankrijk heeft gedaan. Op het einde van zijn contract moet hij, om een werkloosheidsuitkering van de Belgische staat te krijgen, omwille van zijn leeftijd bewijzen dat hij ten minste 468 dagen heeft gewerkt in de afgelopen 36 maanden.

Mevrouw Kaili, 38 jaar, is ook werkloos na een jaar in België te hebben gewerkt, en ook zij heeft een tijd in Italië bij een gemeentebestuur gewerkt voordat zij in ons land aankwam. Net zoals bij Meneer Azmani

volstaan de gewerkte periodes op zich niet om haar recht te geven op een werkloosheidsuitkering in ons land.

Meneer Azmani ontvangt nu echter toch een werkloosheidsuitkering, terwijl mevrouw Kaili is aangewezen op de steun van haar OCMW.

Wat is dan het verschil tussen deze twee personen? Wel, Meneer Azmani had in Frankrijk een standaard arbeidscontract dat hem nu recht geeft op bescherming van de sociale zekerheid voor werknemers. Mevrouw Kaili had in Italië een atypisch arbeidscontract, met een zogenaamd para-ondergeschikt karakter. Het gaat om een hybride arbeidsbetrekking die het midden houdt tussen werknemer in loondienst en het statuut van zelfstandige.

In het geval van Meneer Azmani houdt de Belgische Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) dus rekening met alle gewerkte periodes, alsof zij volledig in België gepresteerd werden. Bij mevrouw Kaili wordt alleen rekening gehouden met de gewerkte periodes die effectief in België gepresteerd werden.

Net zoals veel immigranten had meneer Azmani niet verwacht dat de RVA zijn gewerkte periodes in Frankrijk zou gelijkstellen met in België gewerkte periodes. En mevrouw Kaili wist op haar beurt niet dat het werk dat zij in Italië deed, toch een subtype van zelfstandige arbeid was.

## ATYPISCH WERK?

Voor de Internationale Arbeidsorganisatie<sup>2</sup> verwijst atypische arbeid naar elke professionele relatie waar er geen sprake is van standaard ondergeschiktheid, t.i.z. een voltijdse job van onbepaalde duur, die gewoonlijk verricht wordt op een andere plaats dan in de woning van de werknemer. Voor de OESO<sup>3</sup> omvat deze term **occasioneel of intermitterend werk**

1. De meningen die geuit worden door de auteur zijn diens persoonlijke visie, en niet die van het instituut waaraan hij verbonden is.
2. Internationale Arbeidsorganisatie (2016), Non-standard employment around the world : understanding challenges, shaping prospects, Genève : ILO, p. 7.
3. OESO (2019), *Perspectives de l'emploi de l'OCDE 2019 : l'avenir du travail*, Paris : OESO, p. 251

aangeboden door een **uitzendbureau** of uitgevoerd in het kader van een **onderaannemingscontract**, **stages** of **leercontracten**, de **afhankelijke zelfstandigen**<sup>4</sup> en **informele** arbeid.

Heel atypische vormen van arbeid zijn niet alleen uitermate flexibel, maar door hun aard ook uiterst precair. Het zijn ook de jobs die het makkelijkst ontsnappen aan het sociaal overleg, en dus aan het toepassingsgebied van zowel de nationale wetten als de Europese richtlijnen inzake arbeidsbescherming. Dit leidt tot een mozaïek van situaties die de toegang tot de sociale zekerheid nog meer bemoeilijken wanneer werknemers van het ene nationale stelsel naar het andere overstappen.

Deze mozaïek werd goed geïllustreerd door een studie uit 2016 uitgevoerd in 8 Europese landen (België, Frankrijk, Duitsland, Italië, Slovenië, Spanje, Zweden en het Verenigd Koninkrijk), waar elk nationaal rapport de definitie van atypische arbeid overneemt die het beste past bij de eigen politieke context en industriële relaties<sup>5</sup>.

Zo definieert het Belgische rapport typische arbeid als *“een arbeidsrelatie gebaseerd op een contract, opgesteld in overeenstemming met een wet, tussen een persoon (de werknemer) en een enkele rechtspersoon (de werkgever), voor onbepaalde duur, met een relatief stabiele regeling van de arbeidstijd, gekoppeld aan een duidelijke arbeidsplaats en een programmeerbare loopbaan, die recht geeft op alle rechten op het vlak van sociale zekerheid”*. *Atypische arbeid zou dus «elke vorm van arbeid [zijn] die van deze norm afwijkt, hetzij wat betreft het aantal gewerkte uren, de geografische ligging van het werk, of de graad van ondergeschiktheid”*.

Hoewel er veel verschillende soorten atypische arbeidscontracten bestaan, worden deze in verschil-

lende landen allemaal gekenmerkt door een lagere werkzekerheid dan standaard arbeid, met lagere en onregelmatige lonen, minder opleidings- en carrière-mogelijkheden, slechtere omstandigheden op het vlak van welzijn op het werk, en minder vakbondsrechten. Wat de sociale zekerheid betreft zien we een lagere bescherming, vooral op het vlak van werkloosheids-uitkeringen, en grote moeilijkheden bij de opbouw van een ouderdomspensioen.

Het is zeker zo dat sommige vormen van atypisch werk niet zoveel verschillen van standaard werk, omdat zij voldoende beschermd worden door de sociale arbeidswetgeving en omdat zij recht geven op bijna alle sociale rechten. Een reguliere arbeidsovereenkomst van bepaalde duur van een jaar geeft bijvoorbeeld dezelfde socialezekerheidsrechten als een vaste baan. Hetzelfde kan echter niet worden gezegd van andere soorten arbeidscontracten, die vaak gekwalificeerd worden als "zeer atypisch", en die aanzienlijk afwijken van standaard arbeidscontracten. Deze contracten staan dicht bij informeel werk of vallen buiten elk wetgevend kader, waardoor zij een meer gefragmenteerde en kortstondigere – of zelfs helemaal geen – sociale bescherming bieden.

## EVOLUTIE EN TRENDS

De OESO-indicatoren inzake wetgeving op het vlak van arbeidsbescherming tonen hoe veranderingen in de arbeidsregelgeving de werkzekerheid in de meeste landen de afgelopen decennia hebben afgezwakt.

Deze indicatoren meten op een schaal van 0 tot 6 de procedures en kosten voor de aanwerving en het ontslag, individueel en collectief, van werknemers met een contract dat geen contract van onbepaalde duur is. Een indicator van niveau 6 in een bepaald land

### Strengheid van de wetgeving inzake arbeidsbescherming voor tijdelijke contracten

	1990	2010	2019
Duitsland	3,3	1,0	1,4
België	4,6	2,4	2,1
Denemarken	3,1	1,4	1,6
Spanje	3,8	3,0	2,5
Verenigde Staten	0,3	0,3	0,3
Frankrijk	3,1	3,6	3,0
Griekenland	4,8	2,8	2,3
Ierland	0,3	0,6	0,6
Italië	4,9	2,0	3,1
Nederland	1,4	0,9	1,2
Polen	0,8	1,8	1,6
Portugal	3,4	1,9	1,9
Verenigd Koninkrijk	0,3	0,4	0,4
Slovenië	..	1,8	1,5
Zweden	4,1	0,8	0,8

Data extracted on 02 Jun 2020 09:09 UTC (GMT) from OECD.Stat

4. Zelfstandigen die diensten verlenen aan gewoonlijk één enkele klant, van wie zij instructies ontvangen over de manier waarop het werk moet worden uitgevoerd.

5. Caldarini et al., *The place of atypical work in the European social security coordination: A transnational comparative analysis (Belgium, France, Germany, Italy, Slovenia, Spain, Sweden, United Kingdom)*, CSDLE, Working Paper, n° 2, 2014, <http://csdle.lex.unict.it>.



geeft met andere woorden aan dat de wetgeving in dat land maximale bescherming en een minimale flexibiliteit biedt aan tijdelijke contracten.

De evolutie van deze indicatoren toont hoe veranderingen in de arbeidswetgeving de arbeidsbescherming in de meeste landen hebben versterkt of verzwakt gedurende de laatste twee decennia. In 1990 was België een van de landen met de hoogste indicator op het vlak van arbeidsbescherming (4,6); vandaag is deze indicator gedaald naar 2,1. Hetzelfde verschijnsel kan, in meer of mindere mate, worden waargenomen in bijna alle OESO-landen. In enkele landen (waaronder dus ook België) is dit erg opvallend: de indicator van de arbeidsbescherming is gedaald van 3,1 naar 1,6 in Denemarken, van 3,4 naar 1,9 in Portugal, van 4,9 naar 3,1 in Italië, van 3,3 naar 1,4 in Duitsland, van 4,8 naar 2,3 in Griekenland en van 4,1 naar 0,8 in Zweden.

Overal zijn immers nieuwe vormen van atypisch werk ontstaan onder invloed van veranderende voorkeuren, nieuwe economische modellen, nieuwe manieren om werk te organiseren, technologische vooruitgang en vooral beleidskeuzen van de overheid. Voor sommigen kunnen deze flexibelere vormen van werk ook nieuwe kansen met zich meebrengen, en een opstap naar een voltijdse, vaste baan betekenen.

Volgens een recente analyse die werd uitgevoerd in België<sup>6</sup> krijgt bijna 40% van de werknemers met een tijdelijk contract het jaar daarop een contract van onbepaalde duur. Van de werknemers met een interimcontract kreeg twee derde na twee jaar een vast contract, en hun toegang tot opleiding lijkt hoger te liggen dan het nationale gemiddelde. Niettemin blijkt uit deze analyse ook dat niet-EU-onderdanen in België ongeveer drie keer meer kans maken op een arbeidscontract van bepaalde duur dan Belgen, vaak aan een lager loon dat soms zelfs onder de armoedegrens ligt. Uit de waarnemingen blijkt dat wanneer een arbeidscontract van bepaalde duur in de plaats komt van een ander arbeidscontract van bepaalde duur, en zonder dat dit uitmondt in een arbeidscontract van onbepaalde duur, dit een grotere instabiliteit en een groter risico op armoede of kwetsbaarheid voor de betrokkene met zich meebrengt.

De coronacrisis heeft zowel het belang als de tekortkomingen van de sociale bescherming aan het licht gebracht, en aangetoond hoe het atypische karakter van bepaalde arbeidsbetrekkingen synoniem kan zijn met een zwakke sociale bescherming. Hoewel tijdelijke werkloosheid in België helpt om de economische en sociale gevolgen van de crisis te verzachten, biedt dit geen effectieve bescherming aan

werknemers met een interimjob of flexijob, of aan personen die met dienstencheques werken. Dit blijkt uit het feit dat het nodig was de sociale wetgeving tijdelijk aan te passen om deze werknemers tijdens de crisis enige bescherming te bieden.

Een enquête die werd gehouden tijdens de lockdown<sup>7</sup> toont aan in welke mate deze periode van isolement de ongelijkheden en het fragiele – en soms achterhaalde – karakter van bepaalde wettelijke regelingen heeft versterkt, en de vraag naar meer werkzekerheid is toegenomen. Atypische werknemers (uitzendkrachten, freelancers, zelfstandigen) zijn in feite degenen die het hardst door deze crisis zijn getroffen: hun inkomensverlies wordt geraamd op gemiddeld 833 euro, in vergelijking met 665 euro voor de totale bevolking. Bovendien verklaarde 73% tijdens de lockdown inkomensverlies te hebben geleden (in vergelijking met 32% van de totale bevolking en 14% van de ambtenaren). Ten slotte verklaarden 15 keer zoveel mensen met atypische arbeidscontracten dat zij gedurende deze periode geen inkomen hadden.

De coronacrisis vergroot de moeilijkheden van degenen die niet het geluk hebben om echt van sociale rechten te genieten en benadrukt aldus de verschillen tussen degenen die wel en degenen die niet "binnen het toepassingsgebied" van de sociale bescherming vallen. Dit geldt met name voor de "afhankelijke zelfstandigen", zoals zij die voorheen een functie in loondienst hadden die door de onderneming is uitbesteed om kosten te drukken, maar waarvan de jobinhoud identiek is aan hun vroegere baan in loondienst. Zij krijgen geen werkloosheidsuitkering (in het beste geval krijgen zij een "overbruggingsrecht" dat minder bescherming biedt), en hebben geen bescherming op het vlak van gezondheid en veiligheid op het werk.

De lacunes die door de gezondheids crisis aan het licht zijn gebracht in België, tonen zeker aan dat veel werknemers met een atypisch arbeidscontract slachtoffer werden van een mechanisme van "dubbele bestraffing"<sup>8</sup>: wanneer zij aan het werk zijn (1), genieten zij niet – of niet helemaal – van bepaalde beschermende maatregelen, zoals bijvoorbeeld de beperking van opeenvolgende arbeidscontracten van bepaalde duur. En wanneer zij door de crisis hun job verliezen (2), zijn zij minder beschermd dan gewone werknemers.

**Wat is de situatie voor migranten?** Het eerste gevolg van deze gezondheids- en sociale crisis is dat de structurele ongelijkheden op grond van klasse, geslacht, ras, maar ook verblijfsstatus zijn vergroot<sup>9</sup>.

6. Nautet M. en Piton C. (2019), « An analysis of non-standard forms of employment in Belgium », *NBB Economic Review*, juni.
7. Charles J. en Desguin S. (coord.) (2020), « Aux confins » *Travail et foyer à l'heure du (dé)confinement*, Louvain-la-Neuve : CRIDIS/UCL.
8. Mechelynck A. (2020), « La crise sanitaire révèle les faiblesses de la protection sociale des travailleurs précaires au chômage », *Carnet de crise*, n° 17.
9. Debelder J. en Manço A., *Pandémie : mobilisations citoyennes et modes de gestion locale de la question migratoire*, Een analyse van het IRFAM, Luik, 2020 – 1.

10. Overlooked: migrant workers in the COVID-19 crisis. Document van 16 april 2020.

11. <https://socialsecurity.belgium.be/nl/internationaal-actief/internationale-socialezekerheidsakkoorden>.

12. Soortgelijke contracten bestaan ook in andere EU-landen. In het VK zijn lonen van minder dan £183 per week vrijgesteld van socialezekerheidsbijdragen en uitgesloten van alle verzekeringsuitkeringen. Contracten van hetzelfde type bestaan ook in Oostenrijk en Slovenië. In België werden in 2015 flexijobs ingevoerd in de horeca en vervolgens uitgebreid naar andere sectoren. Met dit systeem is het mogelijk voor een persoon die ten minste vier vijfde van de tijd werkt en door de sociale zekerheid wordt gedekt, om incidenteel werk te verrichten voor een andere werkgever. Deze laatste moet een speciale bijdrage van 25% betalen, en de prestaties van de werknemers worden opgenomen in de grondslag voor de berekening van de sociale rechten, zoals werkloosheidsuitkeringen, uitkeringen bij ziekte, enz. Hybride opleidings-arbeidscontracten zijn andere contractvormen die de toegang tot de sociale zekerheid bemoeilijken. In België vallen leercontracten onder een gedeeltelijke socialezekerheidsregeling, die varieert in functie van de leeftijd. Tot de leeftijd van 18 jaar heeft de leerling enkel recht op betaalde vakantiedagen, en is hij/zij gedekt in geval van arbeidsongevallen en beroepsziekten. Pas na de leeftijd van 19 jaar gelden voor al deze contractvormen in principe dezelfde bijdrageverplichtingen als voor de algemene werknemerscontracten, zoals de bijdragen voor de sociale zekerheid en de werkloosheid. Voor de werkloosheidsuitkering wordt de stagevergoeding niet als bezoldiging beschouwd. Er wordt dus in het algemeen geen rekening gehouden met werkdagen gepresteerd in het kader van een overeenkomst tot beroepsinschakeling om recht te krijgen op een werkloosheidsuitkering.

13. In het VK zijn er twee soorten werkloosheidsuitkeringen: de eerste soort is premiegebonden (gebaseerd op socialezekerheidsbijdragen), en de andere is niet-premiegebonden. De eerste uitkering wordt gedurende maximaal 182 dagen betaald, waarna de werkzoekende alleen nog aanspraak kan maken op een niet-premiegebonden uitkering. De tweede soort is inkomensafhankelijk en wordt betaald aan inwoners die geen recht hebben op de premiegebonden uitkering. Voor veel werknemers met atypische arbeidsovereenkomsten is dit de enige werkloosheidsuitkering die daadwerkelijk beschikbaar is. Een dergelijke opeenstapelingen van nadelen zien we ook in Duitsland, Estland en Finland.

In een document van het Europees Verbond van Vakverenigingen (EVV)<sup>10</sup> wordt erop gewezen dat migrerende werknemers, doordat zij onevenredig vaak in preciaire banen werken, veel vaker verplicht zijn om te blijven werken ondanks het risico op besmetting met het coronavirus. Dit is met name het geval voor jobs die uitbesteed worden (ook wanneer deze in de publieke sector werden uitgevoerd). Voor velen betekent het verlies van hun baan dat zij hun inkomen, huisvesting en zelfs het recht om in het land te verblijven, verliezen, en dat zij geen recht meer hebben op sociale uitkeringen.

Als gevolg van hun migratieparcours of administratieve situatie wordt de situatie van veel personen gekenmerkt door een beperkte toegang tot materiële en financiële middelen, en tot economische, sociale en culturele rechten (gereguleerde arbeid, huisvesting, sociale diensten, sociale zekerheid, gezondheid).

## MIGRANTEN, ATYPISCH WERK EN EUROPESE SOCIALE ZEKERHEID

De mobiliteit van arbeidskrachten binnen de grenzen van Europa is een thema dat al lang speelt. Vandaag draait deze mobiliteit hoofdzakelijk rond twee pijlers: het Europees burgerschap en het vrij verkeer van werknemers. Twee besluiten codificeren de regels: Richtlijn 2004/38 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf in een andere dan de eigen lidstaat voor de burgers van de Unie, en Verordening 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels. De richtlijn bepaalt een reeks criteria voor non-discriminatie van EU-burgers en hun familieleden, bijvoorbeeld het verblijfsrecht op het grondgebied van een andere lidstaat voor werknemers en zelfstandigen, maatregelen tot beperking van de uitzetting van burgers die het grondgebied van een lidstaat zijn binnengekomen om er werk te zoeken, of het recht op sociale bijstand zonder dat dit automatisch leidt tot het verlies van het verblijfsrecht, enz. De Verordening heeft tot doel om de verschillende nationale socialezekerheidsstelsels te coördineren, zodat iemand die zijn recht op vrij verkeer uitoefent, niet wordt benadeeld ten opzichte van iemand die altijd in hetzelfde land heeft gewoond en gewerkt.

De kwestie van migratie afkomstig van buiten de EU wordt in de Europese migratieagenda bijna uitsluitend behandeld als een uitzonderlijk probleem en vanuit het oogpunt van de bescherming van de grenzen. Niettemin hebben alle lidstaten, onder de Europese coördinatie-regels, bilaterale overeenkomsten met veel niet-EU-landen over arbeidsmigratie en sociale zekerheid. In het geval van België bijvoorbeeld zijn er 29 socialezekerheidsakkoorden met landen als de DRC, Marokko, Algerije, Tunesië, Turkije, enz.<sup>11</sup> Al deze verdragen zijn gebaseerd op vier grondbeginselen die werden overgenomen uit de eerste multilaterale overeenkomsten die in de jaren 1930 werden gesloten onder auspiciën van de Internationale Arbeidsorganisatie:

1. *Gelijkheid van behandeling.* Het recht om op het grondgebied van een lidstaat te verblijven en te kunnen genieten van dezelfde rechten en plichten als de eigen onderdanen van deze Lidstaat.
2. *Enige toepasselijke wetgeving.* Elkeen is onderworpen aan de wetgeving van slechts één land, normaliter het land waar hij/zij werkt. De werknemer mag geen dubbele bijdragen betalen of geen dubbele sociale uitkeringen ontvangen.
3. *Behoud van verworven rechten.* De mogelijkheid om alle gewerkte periodes die in een lidstaat werden gepresteerd, te gebruiken om een recht in een andere staat te verkrijgen.
4. *Het behoud van rechten in wording.* De mogelijkheid om naar een ander land te verhuizen en bepaalde uitkeringen uit de staat van herkomst te "exporteren" (te blijven ontvangen).

De basisregel, die door de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de EU is geconsolideerd, is in de loop van de tijd niet veranderd: migrerende werknemers mogen geen lagere sociale uitkering krijgen omdat zij hun recht op vrij verkeer hebben uitgeoefend.

De evolutie van de samenleving, en met name van politieke prioriteiten, maakt echter dat de toepassingscriteria voortdurend worden bijgewerkt. Zo werden de Europese verordeningen meer dan 600 keer gewijzigd door wetgeving, en minstens even vaak door de jurisprudentie van het Hof van Justitie. Een van de belangrijkste keerpunten kwam in 2003, toen de coördinatie zijn deuren opende voor personen afkomstig van derde landen, waardoor het mogelijk werd de socialezekerheidsrechten te vrijwaren van alle migrerende werknemers (Europese en niet-Europese), en dit ongeacht hun nationaliteit.

## RECHTEN VAN MIGRERENDE WERKNEMERS MET ATYPISCHE CONTRACTEN

Deze regels, die ontworpen en geïmplementeerd werden toen samenlevingen georganiseerd waren rond het Fordistisch productiemodel, beschermen vandaag niet alle categorieën van werknemers. Personen met atypische arbeidsovereenkomsten ondervinden, naar gelang de situatie, talrijke belemmeringen op het vlak van sociale zekerheid, maar ook op het vlak van vrij verkeer, verblijf en gezinshereniging, zodra zij overwegen in het buitenland te gaan werken of van immigratieland te veranderen. Deze belemmeringen komen voort de niet-erkenning van bepaalde vormen van atypische arbeidsbetrekkingen.

Zoals wij in het geval van mevrouw Kaili hebben gezien, is de eerste belemmering het feit dat het onmogelijk is om in het land van bestemming, rekening te houden met gewerkte periodes met een atypisch karakter gepresteerd in een ander land voor onder andere het berekenen van uitkeringen, anciënniteit of verzekerbaarheid. Dit probleem stelt zich bijvoorbeeld in Duitsland bij contracten van het type "mini-job". In



Duitsland zijn mini-jobbers alleen verzekerd tegen arbeidsongevallen indien zij de maximumdrempel van 450 euro per maand aan inkomsten niet overschrijden. Bovendien zijn de socialezekerheidsbijdragen facultatief<sup>12</sup>. Het feit dat er geen bijdragen worden betaald, maakt dat er geen recht op sociale zekerheid is (werkloosheidsuitkeringen, pensioen) telkens de werknemer van land verandert.

Het is ook onmogelijk om rechten af te dwingen die voortvloeien uit sociale bijdragen die betaald werden in een ander land. Dit is vooral het geval voor afhankelijke zelfstandigen. Aangezien deze vorm van tewerkstelling formeel geen betrekking in dienstverband is, lopen deze arbeidskrachten erg vaak het risico niet ten volle te kunnen genieten van bepaalde basisrechten die gewoonlijk aan werknemers zijn voorbehouden.

In steeds meer landen kunnen werknemers met atypische contracten hun recht op werkloosheidsuitkeringen niet exporteren, aangezien de uitkeringen waar zij bij jobverlies recht op hebben inkomensafhankelijk zijn, en dus niet voortkomen uit het betalen van de sociale bijdragen<sup>13</sup>. Het is met andere woorden alsof de werkloosheidsuitkering in België vervangen zou worden door OCMW-bijstand.

In deze omstandigheden kan het voor werknemers met een atypisch arbeidscontract moeilijk worden om te voldoen aan de minimumvoorwaarden om bepaalde rechten te verkrijgen: in meerdere Staten is het voor personen die in verschillende landen hebben gewerkt met een gedeeltelijke, atypische en gefragmenteerde loopbaan<sup>14</sup> immers moeilijk om te voldoen aan de minimumvoorwaarden om recht te krijgen op bepaalde socialezekerheidsuitkeringen.

De genoemde belemmeringen kunnen ook te maken hebben met de methodes voor de berekening van de sociale uitkeringen. In Zweden bijvoorbeeld bestaat het ouderdomspensioen uit drie verplichte pijlers: een basispensioen, gebaseerd op een omslagstelsel en gefinancierd door sociale premies; een aanvullend pensioen, gefinancierd door kapitalisatie; en een gegarandeerd pensioen dat inkomensafhankelijk is en gefinancierd wordt door de belastingen, en dat pas na een verblijf van 40 jaar in Zweden zijn maximale bedrag kan bereiken. In een dergelijk systeem, dat nochtans als een modelverzorgingsstaat kan worden beschouwd, kan het samentellen van verschillende gewerkte periodes echter tot een rampzalig resultaat leiden wanneer de betrokkene veel korte periodes en aan een lage verloning heeft gewerkt in verschillende landen.

We eindigen met de kwestie van het verblijfsrecht. In België kan een migrant die werkt op basis van een contract met lage verloning gemakkelijk worden aanzien als een onredelijke last, en dus als niet-werknemer. Dit kan er zelfs toe leiden dat de betrokkene van het nationale grondgebied wordt verwijderd, indien hij/zij niet wordt beschermd door een permanente verblijfsvergunning. En een persoon die herenigd wil worden met zijn familie, moet het bewijs leveren te beschikken over "stabiele, regelmatige en



toereikende bestaansmiddelen"<sup>15</sup>. Dit is erg moeilijk wanneer hij/zij maar incidenteel en voor een laag loon werkt<sup>16</sup>.

## WELKE OPSTAP NAAR EEN TYPISCHE JOB?

Kan atypisch werk, ondanks deze vele moeilijkheden, een opstap zijn naar een stabielere, beter betaalde en meer kwalitatieve baan? Of bestaat het gevaar dat de betrokkene in een tweederangs arbeidsmarkt vast komt te zitten? Het antwoord is niet eenduidig.

We hebben gezegd dat uit de gegevens van Nautet en Piton (2019) blijkt dat bijna 40% van de mensen die in België met een tijdelijk contract worden aangeworven, het jaar daarop een vast contract krijgt. Naar onze mening hangt dit af van de kwaliteit van het aangeboden atypische werk en vooral van de verloning daarvan.

Deze 40% die van een tijdelijke baan naar een vaste baan overstapt, zou aan een meer diepgaande analyse onderworpen moeten worden. Volgens Eurostat zou België inderdaad het land zijn waar de kans het kleinst is dat iemand die op tijdelijke basis werkt, achteraf effectief een vast contract krijgt: 5% in 2018 (het laatste jaar waarvoor deze schattingen beschikbaar zijn). In Denemarken is deze kans bijna 8 keer groter: 38%.

Het is trouwens zo dat werken in het algemeen de kans op het vinden van een baan vergroot, met name doordat mensen hun netwerk vergroten wanneer zij aan het werk zijn. Dit is ook de algemene vaststelling van eerstelijnsactoren op het vlak van socioprofessionele integratie bij een allochtoon publiek dat ver van de arbeidsmarkt staat en weinig kwalificaties heeft, maar ook bij migrerende werknemers die wel gekwalificeerd zijn en van wie de kwalificaties en ervaring worden afgewezen door de arbeidsmarkt van het land waar zij zich vestigen. Een curriculum vitae vol ervaringen, zelfs als die maar van korte duur zijn, is

**"Alsof in België de werkloosheidsuitkering vervangen zou worden door OCMW-bijstand"**

14. In België moet een persoon van 50 jaar, om recht te hebben op een werkloosheidsuitkering, bewijzen dat hij in de laatste 42 maanden 624 dagen heeft gewerkt. In Frankrijk moet dezelfde persoon 130 gewerkte dagen bewijzen in de laatste 24 maanden. In Spanje is dat 360 dagen in de zes voorgaande jaren. In Duitsland moet de werknemer, ongeacht zijn leeftijd, en behoudens uitzondering, bewijzen dat hij in de laatste 30 maanden 12 maanden heeft gewerkt, enz.

15. Zijn of haar inkomen moet ten minste 120% van het leefloon bedragen (oftewel 1.555,55 euro netto/maand op 1 maart 2020). Bovendien worden niet alle beroepsinkomsten in aanmerking genomen, zoals bijvoorbeeld inkomsten uit zogenaamde "artikel 60"-contracten (organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, artikel 60, § 7).

16. Caldarini C. (2016), « Belgique. Citoyenneté européenne : de la liberté de circulation à la liberté d'expulsion », Internationale kroniek van het IRES, n° 153, Maart.

inderdaad beter dan een bijna leeg document: dit wordt beschouwd als een bewijs van inspanning, bekwaamheid en vindingrijkheid.

De atypische arbeidsmarkt is echter nog steeds een tweederangs markt, vooral voor jongeren, vrouwen en buitenlanders, en voor degenen van wie de vaardigheden en creativiteit op de typische arbeidsmarkt moeilijker naar waarde te schatten zijn. Een opeenvolging van verschillende jobs kan de socio-economische instabiliteit van mensen versterken en leiden tot armoede, of beter gezegd tot het fenomeen van werkende armen<sup>17</sup>. In 2017 had een studie van Solidaris/Sudpresse het over 40% werkende armen in België. In 2019 is dit nog gestegen naar 48%. In extreme situaties bestaat het gevaar dat men vast komt te zitten in marginale arbeidskanalen die door één specifieke etnische groep worden ingevuld en die door andere werknemers worden afgewezen. Het is zeker ook zo dat de ene job niet evenveel waard is als de andere, en dat een job, zelfs in het kader van een arbeidscontract, niet automatisch de deuren opent naar integratie en sociale bescherming.

## CONCLUSIE

Atypisch werk kan een instrument worden voor socioprofessionele integratie, indien het beperkt blijft tot zeldzame periodes in een carrière en tot één enkel land van tewerkstelling, en op voorwaarde dat de werknemers goed geïnformeerd zijn over de nadelen en risico's ervan. Voor buitenlandse

werknemers, vooral afkomstig uit niet-EU-landen – die we vaak terugvinden in dit soort jobs of bij wie de kans groter is dat zij een land verlaten om in een ander land een veiligere werkomgeving te vinden – zijn de nadelen en risico's nog groter en komen ze bovenop de andere moeilijkheden waar deze groep typisch mee te maken krijgt. Zo ontstaat er een cumulatief nadelig effect. De beperkte toegang tot de sociale zekerheid en de verminderde rechten van vrij verkeer van (migrerende) werknemers met atypische arbeidscontracten mogen immers niet worden onderschat. De mogelijke gevolgen ervan moeten bekend zijn en er moet op worden geanticipeerd: lage en onstabiele inkomens, onzekere bescherming op vlak van sociale zekerheid, risico op verlies van sociale verworvenheden bij verhuizing van het ene land naar het andere, risico om vast te komen zitten in dit soort onaantrekkelijke contracten, moeilijkheden bij het opbouwen van een volledige loopbaan en het krijgen van een pensioen bij pensioenering, moeilijkheden bij het opzetten van gezinshereniging, moeilijkheden bij het krijgen van een lening voor de aankoop van bijvoorbeeld een woning, risico om door het land van vestiging als een onredelijke last te worden beschouwd en te worden uitgezet. Daarnaast heeft de coronacrisis aan het licht gebracht op welke manier atypische werknemers benadeeld worden bij de geringste economische moeilijkheid. Bovendien gaan niet alle EU-landen op dezelfde manier met deze kwestie om: in sommige landen is atypische arbeid de uitzondering en wordt deze economische activiteit op een min of meer strikte manier wettelijk geregeld, terwijl in andere landen atypische arbeidscontracten veel vaker voorkomen en de wetgeving de werknemers veel minder bescherming biedt.

De conclusie is dat bedrijven, of althans een groeiend aantal bedrijven, behoefte hebben of de voorkeur geven aan meer flexibiliteit. En zij hebben recht op enige speelruimte als gevolg van een fluctuerende vraag die moeilijk te voorspellen valt. Het is duidelijk dat atypisch werk een van de antwoorden op deze legitieme vraag is. In een vrije markt, of in een markt die wij als vrij zouden willen zien, zou zoiets een kost hebben. In een zuivere logica van vraag en aanbod, en indien de machtsverhoudingen niet onevenredig zouden zijn, zou er bij een vraag naar flexibele arbeid logischerwijze een aanbod horen, met een prijs die navenant is.

De paradox is volgens ons vooral dat dit flexibele en slecht beschermde werk minder goed betaald wordt dan een stabiele en goed beschermde baan. In sectoren waar de machtsverhoudingen niet overdreven onevenredig zijn (zoals bijvoorbeeld op olieplatforms), staan de arbeidskosten in feite in verhouding tot de economische, sociale en gezondheidsrisico's waaraan de werknemer wordt blootgesteld. In plaats van meer te kosten, is atypisch werk echter goedkoper dan standaard werk. Dit zorgt er onder andere voor dat socioprofessionele integratie bijzonder moeilijk te bereiken is. Het probleem is niet zozeer dat men onder atypische contracten heeft gewerkt, maar dat men werk heeft verricht dat economisch weinig gewaardeerd wordt, met sociale achterstelling als gevolg.

17. "Werkende armen" zijn in dit geval mensen die, ook al hebben zij een baan en dus een inkomen, het gevoel hebben dat zij niet of nauwelijks kunnen rondkomen met hun budget.

## BIBLIOGRAFIE

Caldarini C. (2016), « Belgique. Citoyenneté européenne : de la liberté de circulation à la liberté d'expulsion », *Chronique Internationale de l'IREs*, n° 153, Maart.

Caldarini C. (2014), *Passport of rights*. Brussel: INCA-CGIL.

Caldarini C., Giubboni S. et McKay S. (2014), *The « place » of atypical work in the European social security coordination : a transnational comparative analysis*, Brussel: INCA-CGIL.

Charles J. et Desguin S. (coord.) (2020), « Aux confins » *Travail et foyer à l'heure du (dé)confinement*, Louvain-la-Neuve : CRIDIS/UCL.

Commission européenne (2013), *A fact-finding analysis on the impact on the Member States' social security systems of the entitlements of non-active intra-EU migrants to special non-contributory cash benefits and healthcare granted on the basis of residence*, Bruxelles : Commission européenne.

De Cortazar C. G. et coll. (2012), *Coordination of Unemployment Benefits*, Gent : Tress.

Essers G. et Distler K. (2017), *Guide pour le travailleur mobile européen*. Brussel: Europees Verbond van Vakverenigingen.

Leduc K. et Genevois A.-S. (2012), *Segmentation du marché du travail — le cas luxembourgeois*. Differdange : CEPS/INSTEAD, Working Paper n° 35.

Lisein S. (2019), *Les Flexi-jobs*, Brussel: Workshop sociale rechten.

Mechelynck A. (2020), « La crise sanitaire révèle les faiblesses de la protection sociale des travailleurs précaires au chômage », *Carnet de crise*, n° 17.

Nautet M. et Piton C. (2019), « An analysis of non-standard forms of employment in Belgium », *NBB Economic Review*, juin.

# 19 BRUSSELSE PROJECTEN TEGEN DISCRIMINATIE BIJ DE AANWERVING

Als aanvulling op de acties van de Brusselse openbare diensten lanceerde de regering dit jaar in februari een projectoproep ter ondersteuning van initiatieven ter bestrijding van discriminatie bij aanwerving.

19 projecten werden door een jury van experts geselecteerd met het oog op de doelstellingen van het gewestelijke beleid op het gebied van bestrijding van discriminatie bij aanwerving en bevordering van diversiteit op de arbeidsmarkt.

## 713.000 EURO OM TE STRIJDEN TEGEN DISCRIMINATIE BIJ AANWERVING

Er werden 52 aanvragen ingediend en 19 projecten werden geselecteerd door een jury van experts. Het doel is strijden tegen discriminatie bij aanwerving en de diversiteit op de arbeidsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bevorderen.

Op basis van geslacht, fysieke kenmerken, huidskleur, religie of zelfs gezondheid worden sommige mensen de facto de toegang tot de arbeidsmarkt ontzegd. Deze discriminatie kan zich voordoen in verschillende stadia van het wervingsproces, met name tijdens een sollicitatiegesprek of bij de analyse van een cv.

*"Discriminatie bij aanwerving is een realiteit in het Brussels Gewest. In het licht van het economische herstel kunnen we onszelf een deel van de Brusselse talenten niet ontzeggen. Nieuwe banen moeten alle Brusselaars ten goede komen, ongeacht hun persoonlijke kenmerken",* merkt Bernard Clerfayt, de Brusselse minister van Werk, op.

## DE LAUREATEN

De 19 projecten werden geselecteerd met het oog op de doelstellingen van het gewestelijke beleid op het gebied van bestrijding van discriminatie bij aanwerving en bevordering van diversiteit op de arbeidsmarkt.

- 1. ATIS – Mamans solo Mamans Boulot.** Het sociaal isolement van alleenstaande moeders doorbreken.
- 2. RANDSTAD – BXL plays for diversity.** Speeddates tussen ondernemingen en werkzoekenden met diverse achtergronden: oudere werknemers, geslacht en seksuele geaardheid.
- 3. LEAD – Be My Coach!** Coachingprogramma door jonge professionelen voor 50+'ers.

- 4. WOMENPRENEUR – Génération W 2021.** Programma met focus op gemarginaliseerde jonge vrouwen die geïntimideerd worden door overheidsinstellingen en ondernemingen en die op zoek zijn naar steun en een zeer precieze en individuele follow-up.

- 5. RAS EL HANOUT – Pourquoi je n'ai pas porté plainte ?** Webserie van korte videoclips op basis van getuigenissen van discriminatie.

- 6. LES AMIS DU COLLECTIF – Brussels Diversity Employment Tour.** Het project is gericht op mensen van buitenlandse afkomst en biedt hulp bij de persoonlijke ontwikkeling, de zoektocht naar stages en gerichte jobs.

- 7. TYN – TYNcluding.** Project dat tot doel heeft jongeren tussen 18 en 30 jaar uit de armste gebieden aan het werk te krijgen.

- 8. UNIZO – Name & Frame.** Oprichting van een website met goede informatie over de diversiteit op de Brusselse arbeidsmarkt.

- 9. AKSENT – Versterken van softskills via e-learning.** Het project betreft het aanbieden van 5 e-learning formules om de softskills van 50+'ers te versterken.

- 10. INTERFACE 3 – 45+@work.** Het project heeft tot doel 30 vrouwen boven de 45 ("senioren") met weinig of geen kwalificaties, van buitenlandse afkomst en sinds ten minste één jaar werkzoekend op de arbeidsmarkt, aan het werk te krijgen.

- 11. KEEP DREAMING – YouBELong.** Het project beoogt het bijeenbrengen van ten minste vijf bedrijven en 60 veelbelovende talenten van buitenlandse afkomst.

- 12. VIA BRUSSELS – PEPA.** Een loopbaantraject creëren voor het publiek dat voor het eerst een immigrant is.

- 13. WYDE – Wyde 2021.** Het initiatief bestaat in de organisatie van een oproep tot kandidaten/wedstrijd met als doel een zo groot mogelijk aantal deelnemers te verenigen om referentiële, inspirerende en federatieve profielen naar voren te brengen.

- 14. AUTONOMIA – Regarde mes compétences, pas ma différence.** Het doel is om mensen met een handicap en bedrijven te informeren en bewust te maken van de competenties van mensen met een handicap.

- 15. MATCH – Rainbow Pages.** Het project beoogt de creatie van een online platform voor de profielen van freelancers, artiesten, vrije beroepen, zelfstandigen, bedrijven, enz. die LGBT+, vrouwen en non-binaire personen zijn en/of daarbij deel uitmaken van andere onder gerepresenteerde groepen (o.b.v. huidskleur, beperking, religie,...).

- 16. IEDA RELIEF – Promotion de l'emploi pour des ressortissants non-européens.** Bijdragen tot de begeleiding van asielzoekers, erkende vluchtelingen of personen die subsidiaire bescherming genieten, personen die via gezinshereniging aankomen en economische migranten die werk zoeken in sectoren waar veel vraag is naar arbeidskrachten.

- 17. MAISON DE JEUNES LA J – Dessinons un monde plus juste.** Het project betreft de creatie van een stripverhaal over bewustmaking van discriminatie op het werk.

- 18. CAMERA QUARTIER – Les petits reporters.** Het project bestaat uit de creatie van een reeks video's die jongeren een stem geven om hun mening te geven over discriminatie op de arbeidsmarkt voor jongeren.

- 19. TECHITY – FAIR.** Rechtstreeks samenwerken met ondernemingen door hen een instrument te verschaffen om hun wervingsmethoden en -praktijken objectiever en eerlijker te maken. Het betreft hier een tool waarbij tal van discriminatiecriteria niet mee in rekening genomen worden bij aanwerving.

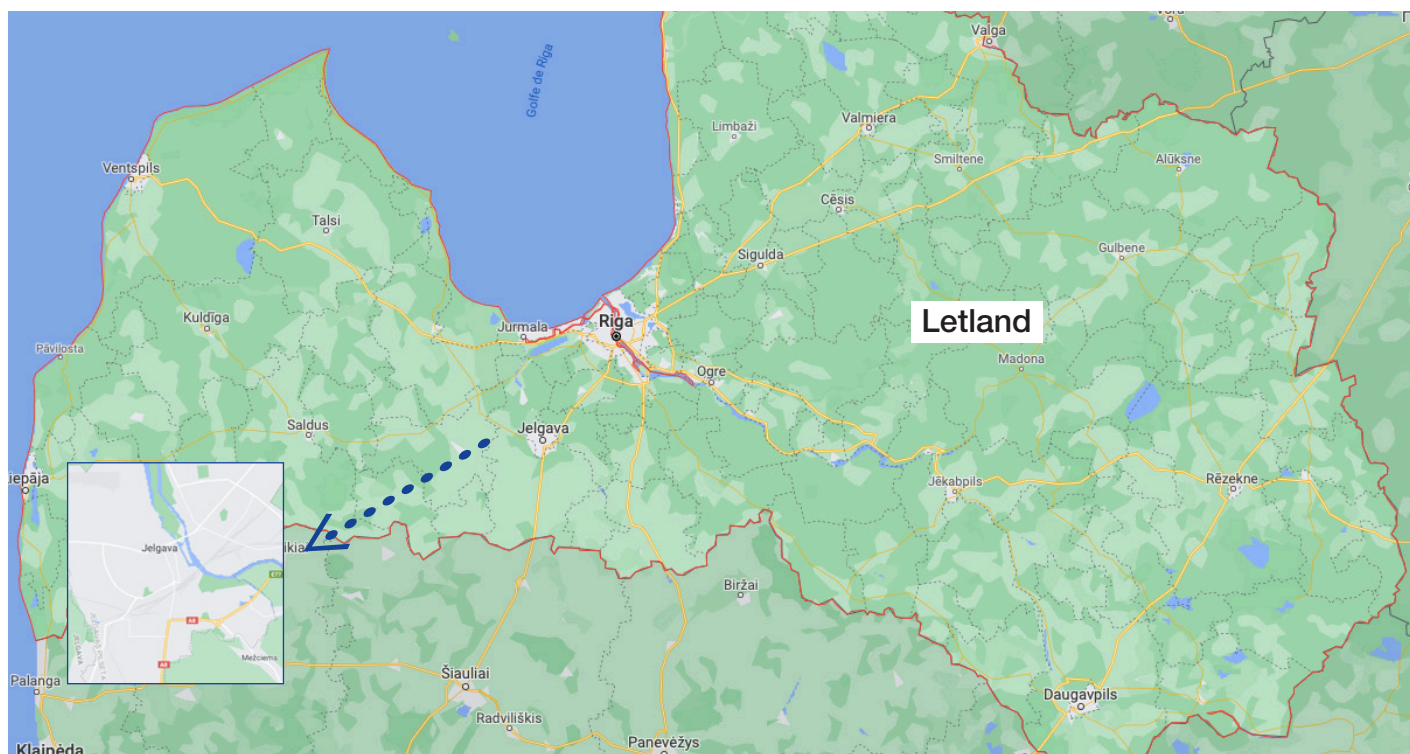


> Justyna PODRAZKA, adviseur bij Brulocalis, en Philippe DELVAUX, dienst communicatie bij Brulocalis

# IN GESPREK MET VERENIGINGEN DIE ZICH INZETTEN VOOR DE INTEGRATIE VAN MIGRANTEN IN SCHAARBEEK

**inluoities**  
Vers des villes facilitant  
l'intégration des migrants

Afgelopen oktober organiseerde Brulocalis samen met de gemeente Schaarbeek een studiebezoek voor verkozenen van de stad Jelgava in het kader van het partnerschap IncluCities, waarbij de 'Ezelstad' optreedt als mentor van de Letse stad. In dit artikel vertellen we meer over de vele initiatieven in Schaarbeek op het gebied van integratie van migranten, met als algemene vaststelling dat het aanleren van de taal de eerste stap is naar een succesvolle integratie.



> Jelgava in Letland

## MEER INFO OVER INCLUCITIES

IncluCities is een driejarig project dat wordt gefinancierd door het Asylum, Migration and Integration Fund (AMIF) van de Europese Unie voor een betere integratie van niet-EU-onderdanen via city-to-city-samenwerking tussen kleine en middelgrote steden.

Het project wordt gecoördineerd door de Raad van de Europese Gemeenten en Regio's (REGR). Brulocalis maakt daardoor deel uit van een consortium van zeven partners uit zes Europese landen.

Zie hierover <https://brulocalis.brussels> > Materies > Migraties en Steden > IncluCities

Lees ook de artikels in onze vorige Nieuwsbrieven

## DIT ZIJN HUN WOORDEN ...

Enkele interviews tijdens het studiebezoek van Jelgava aan Schaarbeek.



MARIA GIOVANNA ZAMBURLINI  
VERANTWOORDELIJKE VOOR EUROPESE PROGRAMMA'S  
EN FINANCIERINGEN (GEMEENTE SCHAARBEEK)

*"We vinden het leuk dat we onze Letse collega's van de stad Jelgava eindelijk in levenden lijve kunnen ontmoeten in Schaarbeek en om het werk van onze vzw's en van onze projectpartners te kunnen voorstellen. Ik denk dat het een erg verrijkende ervaring was, zowel voor Schaarbeek en Jelgava als voor de verenigingen op het terrein, door de kwaliteit van de uitwisselingen en doordat we ervaringen konden delen over onze projecten. Deze gesprekken zullen hopelijk hun vruchten afwerpen bij de ontwikkeling van het actieplan van de stad Jelgava.*

*Voor mij is het belang van dergelijke uitwisselingen vaak tussen de lijnen te vinden, alles wat naar boven komt tijdens een 'soft exchange', en het feit dat men de gesprekspartners in het echt ziet, maakt het project concreter. En je ziet nu eindelijk de gezichten die achter al dat voorbereidende werk schuilen. Het helpt allemaal om onze acties beter te kunnen implementeren.*

*En is dat niet de kern van elk Europees project, namelijk mensen over de landsgrenzen heen met elkaar verbinden, een community creëren? Voor mij zit daar in ieder geval de toegevoegde waarde, in de ontmoetingen en gesprekken. Je kunt het een beetje vergelijken met het informeel aanleren van een taal, waarbij deze tools voor het delen van kennis en ervaringen worden versterkt om nog efficiënter te kunnen zijn en vooruitgang te boeken in ons dagelijks werk."*

## SOCIALE HARMONISATIE SCHAARBEEK VZW: ZICH AANPASSEN AAN DE DOELGROEP

Deze vereniging heeft als doel om initiatieven rond sociale harmonisatie en samenleven te stimuleren in Schaarbeek. De vzw Sociale Harmonisatie Schaarbeek (SHS) staat in voor de **gemeentelijke coördinatie van de programma's van de Franstalige gemeenschapscommissie (COCOF) rond sociale cohesie en van het Federaal Impulsfonds voor het Migrantenbeleid (FIM)**.

Zoals Emilie Colonval toelicht: *"Onze vereniging organiseert al jarenlang een 'gemeentelijk' aanbod van cursussen Frans als vreemde taal voor migranten. Hiervoor beschikt ze over gemeentelijke maar ook gewestelijke middelen via de COCOF/Sociale Cohesie. Het leren van de taal is een strategische prioriteit voor beide overheden, zowel qua sociaal-economische inschakeling als qua sociaal-politieke integratie en sociale cohesie.*

*De vereniging beschikt over acht lesgevers voor de nieuwkomers die zich via de BAPA's (de Franstalige onthaalbureaus voor nieuwkomers) hebben ingeschreven voor lessen 'Frans als vreemde taal'."*

Voor meer info over de BAPA's ga naar [www.brulocalis.be](http://www.brulocalis.be) > documenten > OCMW 'Onthaal en integratie van nieuwkomers: hoe ver staan we?' [2017]

De cursisten worden in groepen ingedeeld volgens hun opleidingsniveau, hun kennis van het Latijnse alfabet, hun leeftijd, de talen die ze beheersen, hun

band met de Franse taal ... De voorrang gaat naar mondelinge communicatie waarbij wordt uitgegaan van dagdagelijkse situaties, en de leermethode is voornamelijk actioneel (de cursisten zijn sociale actoren).

De communicatiedoelstellingen zijn die van het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Talen (ERK), maar de vereniging heeft toch moeten werken met **eigen referentiekaders** die afgestemd zijn op haar onderwijscontext, omdat de doelstellingen van het ERK te doorgedreven waren voor sommige cursisten. In dat kader organiseert SHS uitstapjes naar het museum of naar de bioscoop. Nadien wordt in de klas gewerkt rond de ervaring van de cursisten tijdens de uitstap. Het gaat er tenslotte ook om **de cursisten de Franstalige wereld te laten ontdekken**.

Maar net als andere verenigingen die op dit vlak actief zijn, houdt de vereniging zich niet alleen bezig met het aanleren van talen. *"Zo ontwikkelt het Wijkcentrum Daily, aan het Daillyplein, momenteel een buurtproject in het kader van een transversale dynamiek van bezinning over de specifieke behoeften in de wijk. Als plaats die openstaat voor de initiatieven van wijkbewoners, herbergt het wijkcentrum voornamelijk een door de COCOF/Sociale Cohesie erkende Huiswerkschool voor kansarme kinderen in de wijk, hoewel er ook veel buitenschoolse initiatieven worden georganiseerd."*

1. Het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Talen (ERK) is een internationale norm vanuit de Raad van Europa, op basis waarvan de taalvaardigheid kan worden beschreven. De norm wordt dus gebruikt om de taalvaardigheid van de cursisten te beschrijven.



## HET HUIS VAN DE VROUW: EEN GEMEENTEDIENST

### Een openbaar statuut

Het Huis van de Vrouw is een gemeentedienst in Schaarbeek, die zich sinds 2010 inzet voor het burgerschap en de emancipatie van vrouwen. De dienst richt zich tot alle vrouwen, ongeacht hun leeftijd, afkomst, sociale achtergrond of religieuze overtuiging. De doelgroep is bijzonder divers en bestaat uit migranten en 'Belgische Belgen' in een grote cultuur- en taalmix. Ook al zijn de activiteiten niet exclusief voorbehouden aan de inwoners van Schaarbeek, toch is de verankering in de wijk zeer belangrijk.

De missies van het Huis van de Vrouw worden vastgelegd door het college van burgemeester en schepenen en de gemeenteraad. Het standpunt is altijd transversaal bij het ontwikkelen van de projecten die gebaseerd zijn op de ongelijkheid tussen man en vrouw en op de vormen van discriminatie die daaruit voortvloeien. *"Het college van burgemeester en schepenen moet bovendien zijn goedkeuring geven voor de projecten die het team van het Huis van de Vrouw voorstelt. Enerzijds zorgt dit voor een zeer sterk democratisch kader, wat geruststellend is voor de partners en de doelgroep, maar anderzijds gaat dit gepaard met een zware en trage administratie, wat soms in het nadeel van de doelgroep is."*

### Enkele cijfers

- Er werken 5 voltijdse medewerkers bij het Huis van de Vrouw, naast een tiental vrijwilligers en stagiairs per jaar.

- In 2019, voor de start van de pandemie, hebben ongeveer 18.000 vrouwen deelgenomen aan een workshop of andere activiteit. Met de hervatting van de workshops en activiteiten in 2021 lijkt het aantal deelnemers min of meer stabiel te zijn.
- Het Huis van de Vrouw werkt samen met liefst 300 partners uit het lokale verenigingswezen maar ook uit het bredere netwerk van de sociale bijstand, migrantenopvang en vrouwengroepen, het feministische netwerk en openbare netwerken zoals de gelijkekansendiensten van de andere gemeenten, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Federatie Wallonië-Brussel.
- De vereniging biedt elke week 30 verschillende activiteiten aan.

### De inclusiviteit bevorderen

Wat het Huis van de Vrouw zo bijzonder maakt, is dat het zich richt tot alle vrouwen, dat het een plek biedt waar vrouwen elkaar kunnen ontmoeten, en dat het zowel de individuele als de collectieve **emancipatie van vrouwen als doel heeft**.

Zo organiseert de vereniging **participatieve workshops** waar elke vrouw haar plaats vindt, ongeacht haar cultuur, taal of godsdienst, in een

informele leeromgeving. Het Huis van de Vrouw probeert vrouwen aan te trekken tot traditioneel mannelijke vaardigheden en tegelijk ook vaardigheden te valoriseren die van moeder op dochter worden doorgegeven.

**Voor de traditioneel mannelijke vaardigheden heeft de vzw verschillende activiteiten georganiseerd. Julie Wauters van het Huis van de Vrouw vertelt er ons graag meer over:**

- **De workshop 'Bricoladies':** "We leren de vrouwen de basis van loodgieterij, voegen, betegelen en kleine elektrische reparaties. We leren hen een decoupeerzaag en boormachine gebruiken, hout schuren en deuren maken, een slot vervangen en hun fiets herstellen. Deze workshops duren drie uur, soms zes uur, maar zijn voldoende praktijkgericht om vrouwen thuis zelfredzamer te maken. De workshops geven geen recht op een diploma, maar we hebben wel met enkele hogescholen een partnerschap gesloten waar de vrouwen langere opleidingen kunnen volgen om werk te vinden in nagenoeg uitsluitend mannelijke sectoren. Het is onze taak om komaf te maken met stereotypen waardoor vrouwen denken dat ze geen opdrachten of jobs in de bouw kunnen uitvoeren."
- **IT:** "In België is de digitale kloof enorm gender-specifiek. Vrouwen zijn namelijk veel minder vertrouwd met computers dan mannen. Daarvan merken we niet alleen thuis de gevolgen maar ook bij de loopbaanontwikkeling. En dus organiseren we workshops om de vrouwen te leren hoe ze accounts moeten beheren op het internet, sociale bijstand kunnen opzoeken, hun

administratie moeten doen, mails naar hun familieleden kunnen sturen ..."

- **Oprichting van een onderneming:** "Te weinig tijd door het vele huishoudelijke werk, een slecht zelfbeeld, moeite om een bank om een lening te vragen ... vrouwen die een bedrijf willen opstarten, ondervinden heel wat belemmeringen. Wij analyseren ze tijdens stages en helpen met het realiseren van lopende projecten."
- **Sport:** "Bij het Huis van de Vrouw hebben we vrouwelijke boksers die demonstraties geven op het plein, hardloopsters die samen gaan joggen in het park, basketbalspeelsters die hun recht opeisen om van de openbare ruimte gebruik te maken zonder te worden lastiggevallend, oudere vrouwen die nordig walking in openlucht leren terwijl ze niet buiten durfden te komen ..."

**Tegelijkertijd steunt het Huis van de Vrouw ook de overdracht van vaardigheden die als 'typisch vrouwelijk' worden beschouwd:**

- **Koken:** "Op basis van de vaardigheden die traditioneel van moeder op dochter worden doorgegeven, bouwen we een sociaal-economisch bedrijfje op: twee keer per week stelt iemand een hoofdgerecht uit haar land van herkomst voor aan haar groep en iemand anders een nagerecht. Alle vrouwen koken dan samen voor de gastentafel waar iedereen, zowel vrouwen als mannen, 's middags kan aanschuiven."
- **Naaien, breien en textiel:** "Door het benutten van deze vaardigheden, die gewoonlijk voorbehouden zijn aan de privésfeer, valoriseren we het werk van vrouwen van overal: ze maken



RITA VECTIRĀNE, STAD JELGAVA (LETLAND)

"We waren tijdens ons bezoek aan Schaarbeek aangenaam verrast door de vele functies die onder de Belgische lokale overheden vallen, en dat voor een heleboel materies en actiemogelijkheden. Anderzijds hebben we het gevoel dat meerdere organisaties min of meer dezelfde taken uitvoeren.

We stellen ons echter nog altijd vragen bij de transparantie van de overheidsmiddelen die hiervoor worden aangewend: kan de toewijzing van deze middelen dan echt nauwgezet worden gevolgd voor zo

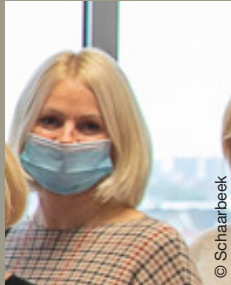
veel activiteiten?

Ik stel vast dat door de veelheid en verscheidenheid qua organisaties de integratie van de burgers in de samenleving vlotter verloopt, aangezien ieder een aangepaste weg kan vinden.

Na dit bezoek gaan onze deskundigen die hier aanwezig waren, bekijken wat we in Letland kunnen overnemen van het 'Schaarbeekse model'.

Ik vrees dat het model niet volledig kan worden geïmplementeerd in Jelgava, onder andere doordat Letland een zeer precieze regelgeving hanteert inzake de toewijzing van publieke financiering. We vallen onder een organisatie die je zou kunnen vertalen als 'Staatscontrole', met zeer strikte regels en taken. Maar wat ik zeker wel wil implementeren in Jelgava, is het samenwerkingsmodel tussen de gemeente en de lokale partners op het terrein. Ik denk dat het onze samenleving echt meer open zou kunnen maken."

MUDITE PRIEDE, SALGEMEEN SECRETARIS, LETSE VERENIGING VAN LOKALE EN REGIONALE OVERHEDEN (LPS)



*"Tijdens deze studiedag heb ik gemerkt dat er in Schaarbeek veel organisaties actief zijn om nieuwkomers te helpen. Ik heb ook vastgesteld dat ze elkaar goed kennen en samenwerken, zodat ze taken kunnen delegeren om zich beter te kunnen focussen op hun doelgroep en de nieuwkomers beter kunnen begeleiden tijdens hun integratietraject."*

*"Ik was erg onder de indruk van alle presentaties van de verenigingen die ten dienste van nieuwkomers werken in Schaarbeek, en dan vooral 'Het Huis van de Vrouw'. Zelf maak ik in Letland ook deel uit van een vereniging die zich inzet voor vrouwen die het slachtoffer zijn van huishoudelijk geweld. Ik ben ervan overtuigd dat we na dit studiebezoek verschillende Brusselse oplossingen ook in Jelgava zullen kunnen toepassen."*

*spandoeken voor de wijkfeesten, vlaggetjes voor onze betogingen, mutsen voor daklozen, prothesen voor vrouwen met borstkanker, sjaals voor het vrouwelijke voetbalteam ... Zo dragen ze bij aan het maatschappelijk leven met behulp van technieken die de landsgrenzen overschrijden."*

- **Kunst:** *"Hier is kunst een manier om je uit te drukken: je durft te praten over jezelf, onrecht aan te klagen, taboes bespreekbaar te maken en culturen van over de hele wereld te leren kennen door te dansen, te zingen, te schilderen, te fotograferen ..."*

*"Het zijn maar enkele voorbeelden van de dynamiek die wij teweegbrengen. We ondernemen ook heel wat andere specifieke sensibiliseringsprojecten. Maar allemaal tonen ze duidelijk aan hoe de man/vrouw-relatie onze gewoonten bepaalt in de samenleving en wereldwijd vooroordelen met zich meebrengt. Door deze transversale problematiek als uitgangspunt te nemen voor elk van onze projecten, slagen we erin om ons tot alle vrouwen tegelijkertijd te richten en dringen we hun verschillen naar de achtergrond."*

Het Huis van de Vrouw organiseert ook twee soorten **taalcursussen** Frans, die uitgaan van de vaststelling dat vrouwen gediscrimineerd worden. De eerste cursus is bestemd voor vrouwen uit de 'oude migratie', die al meer dan dertig of veertig jaar in België wonen, zonder ooit de taal te hebben geleerd, omdat ze beperkt waren tot hun rol van huismoeder ... terwijl hun echtgenoot wel tweetalig is. Deze cursus werpt zijn vruchten af wanneer de vrouwen hun autonomie hebben verworven en het ouderlijke huis hebben verlaten. Door de Franse taal machtig te worden, kunnen ze eindelijk van start gaan met een emancipatieproces. De tweede cursus richt zich tot alleenstaande moeders die hun land ontvlucht zijn. Tijdens de lessen past een vrijwilligster op hun kinderen. Want alleenstaande moeder zijn zet een grote rem op het socioprofessionele inschakelingsproces.

We sluiten af met deze woorden van Julie Wauters: *"Onze activiteiten hebben ons mettertijd bepaalde*

*zaken doen beseffen: de uitwisseling over vormen van discriminatie van overal ter wereld is zeer verbindend; via praktische participatieve workshops kan er een andere taal worden gesproken dan het Frans, namelijk de taal van de handen; door het creëren van sociale binding wordt het individu sterker en kan het de stereotiepe belemmeringen van racisme, leeftijdsdiscriminatie enzovoort overstijgen; en tot slot, via onze informele opleidingen kunnen we een kader te buiten gaan dat soms te weinig aangepast of niet flexibel genoeg is voor onze kwetsbare doelgroepen. De vrouwen leren zich te redden in onze taal en in onze cultuur met haar regels tijdens een workshop die ze interessant vinden en in een aangename sfeer waar ze zich op hun plaats voelen. Zo krijgen ze een beter zelfbeeld en kunnen ze zich nieuwe uitdagingen stellen in hun inschakelingstraject!"*



LAST MINUTE

De staatssecretaris voor Asiel en Migratie, Sammy Mahdi, liet Fedasil een enquête uitvoeren bij burgemeesters die een opvangcentrum hebben of hadden in hun gemeente.

[www.fedasil.be](http://www.fedasil.be)



## MAISON D'IMMERSION: TAALBAD

Bij Maison d'Immersion wordt de Franse taal op een informele manier aangeleerd, ongeacht het taalniveau van de deelnemers, in een aangename ontmoetingsruimte, waar er zoveel mogelijk 'alledaags Frans' wordt gesproken.

Maison d'Immersion werd opgericht om tegemoet te komen aan twee behoeften van nieuwkomers: hun Frans oefenen in een omgeving die het dagelijkse leven zoveel mogelijk benadert, en nieuwe mensen leren kennen, ook 'Belgische Belgen'. De nieuwkomers hebben met name verschillende vaststellingen geformuleerd:

- Noodzaak om hun kennis van het Frans te onderhouden wanneer ze aan het wachten zijn op een nieuwe taal cursus (de wachtperiode tussen twee niveaus kan meerdere maanden duren)
- Wens om hun Frans te kunnen oefenen buiten de taalcursussen om, want tijdens de lessen hebben ze maar weinig kans om Frans te spreken
- Mogelijkheid om het Frans op een andere manier te leren, als de leermethode in het kader van de klassieke cursussen niet geschikt blijkt te zijn voor hen (moeite om zich langdurig te concentreren, ontmoediging na meermaals te moeten blijven zitten)
- Kans om de taal te kunnen oefenen zonder bang te zijn om fouten te maken of te buizen voor een toets

- Kans om andere mensen te ontmoeten en vertrouwd te raken met verschillende accenten en taalsnelheden

Maison d'Immersion biedt dan ook een ruimte waar de deelnemers hun Frans kunnen oefenen en die het midden houdt tussen klassieke cursussen, conversatietafels en koffieklets. Het is een alternatief dat dergelijke formules aanvult.

Maison d'Immersion opent zijn deuren twee keer gedurende twee uur per week voor de nieuwkomers van VIA en voor burgers die graag met hen een praatje maken. Samen met een team van vrijwilligers maakt een referentiebegeleider van VIA over het goede verloop van de sessies, waaraan telkens vijf tot tien personen deelnemen.

De moed vinden om te zeggen wat ze willen zeggen, zonder bang te zijn om fouten te maken, geeft de nieuwkomers meer zelfvertrouwen: *"Sommigen hebben ons laten weten dat ze het nu gemakkelijker vinden om het woord te nemen in het dagelijkse leven en in het kader van administratieve formaliteiten of hun beroepsactiviteit. Ze getuigen ook vaak van de groepsdynamiek, die hen de energie geeft om nieuwe keuzes te maken in hun leven en aan nieuwe projecten te beginnen. Op die manier is Maison d'Immersion vaak een deur die andere deuren opent"* besluit Chloé Angé.

## VIA VZW: VRIJWILLIGERSWERK ALS SPRINGPLANK

De vzw VIA is een Franstalig onthaalbureau voor nieuwkomers (BAPA) dat erkend is door de Franse Gemeenschapscommissie en dat steun krijgt van de gemeenten Schaarbeek en Molenbeek.

De vrijwilligerscel van de vereniging werd in 2019 opgericht in het kader van het project rond cocreatie en co-onderzoek CAMIM (Franse afkorting voor 'Cocreatie voor een betere opvang en integratie van migranten in Brussel'). Dit proefproject bood nieuwkomers die zich hadden aangemeld voor het onthaaltraject van VIA de mogelijkheid om te aanvulling op dit traject activiteiten te bedenken, te organiseren, te analyseren en eraan deel te nemen.

Het onthaaltraject is immers gebaseerd op een decreet van 2013 dat tegemoetkomt aan vooraf vastgelegde behoeften, zoals sociale begeleiding en de toegang tot lessen Frans, burgeropleidingen en socioprofessionele begeleiding.

Wat het CAMIM-project zo origineel maakt, is dat **aan de nieuwkomers werd gevraagd wat ze nodig hadden om zich vlotter te kunnen integreren**. Uit de vele voorstellen ontstond uiteindelijk een **vrijwilligerscel, die door de migranten zelf draaiende wordt gehouden**.





Je zou je kunnen afvragen wat de motivaties van nieuwkomers zijn om vrijwilligerswerk te doen. Soms gaat het om iets nieuws voor hen, omdat vrijwilligerswerk niet bestaat in hun land van herkomst. Het biedt de nieuwkomers dan een nieuwe ervaring. Velen willen hun vaardigheden ten dienste stellen van het gastland, een vak leren, zich nuttig voelen en uit een zeker isolement geraken. Het is voor hen ook een kans om nieuwe mensen te leren kennen, hun Frans te oefenen in een levensechte situatie en waarden te delen. Tot slot geeft het hen ook de kans om kennis te maken met de Belgische arbeidswereld.

Hoewel er heel wat platformen voor vrijwilligerswerk bestaan, maken nieuwkomers er niet spontaan gebruik van, omdat ze er niet van op de hoogte zijn of omdat het niet zo evident is om de stap naar vrijwilligerswerk te zetten wanneer je van een ander land komt. Bij sommige nieuwkomers speelt faalangst hier een grote rol bij.

VIA biedt dan individuele of collectieve gesprekken aan om meer uitleg te geven over

vrijwilligerswerk in België en de vele mogelijkheden ervan, de diversiteit van het werk en de betrokken doelgroepen.

Als de nieuwkomers nadien als vrijwilliger aan de slag willen, worden ze uitgenodigd voor een specifiek gesprek over hun profiel, plannen en beschikbaarheden, om vrijwilligerswerk te vinden dat het best bij hen past qua locatie, takenpakket, doelgroep en werkuren. Zoals Michelle Uthurry toelicht: *“Op basis van deze gegevens doen we voorstellen, waarbij we soms ook contact opnemen met nieuwe verenigingen, afhankelijk van de interesses van de nieuwkomer. We werken met een twintigtal partners samen, zoals het Rode Kruis en Oxfam maar ook met lokale structuren. We proberen een brede waaier van mogelijkheden te bieden qua sectoren en taken: bijstand aan kansarmen, bijles aan kinderen, fairtrade, duurzame ontwikkeling ... Ons project is toegespitst op de begeleiding van nieuwkomers in hun plannen op het gebied van vrijwilligerswerk.”*

Na samen met de nieuwkomer een vereniging te hebben gekozen, wordt de betrokkene namelijk begeleid tijdens het eerste gesprek met de vereniging. Samen kunnen binnestappen en een nieuwe omgeving en nieuwe mensen leren kennen, neemt bepaalde angsten weg bij de nieuwkomers. Door nadien te vragen hoe het is gegaan, bepaalde zaken op te helderen en een brug te slaan met de vereniging in geval van problemen krijgt de vrijwilliger meer vertrouwen.

*“We zitten soms ook samen met de vrijwilligers om te polsen naar hun ervaringen, om nieuwe kennis op te doen en om samen te bekijken hoe het proces kan worden verbeterd.”*

*Vrijwilligerswerk is vaak een springplank naar andere projecten: sommigen maken nadien persoonlijke keuzes, kiezen voor een opleiding of vinden zelfs werk. Vrijwilligerswerk geeft hen niet alleen opnieuw vertrouwen in hun eigen kunnen maar ook een positief beeld van de gastmaatschappij.* 

## VROUWELIJKE FUNCTIEOMSCHRIJVINGEN EN GENDERNEUTRAAL SCHRIJVEN IN DE FRANSE GEMEENSCHAP

Zoals u misschien weet, heeft de Franse gemeenschap op 13 oktober een decreet aangenomen om functieomschrijvingen te vrouwelijken en in haar communicatie meer aandacht te hebben voor de gendergelijkheid. Alle instellingen van de Franse gemeenschap, gemeenten en provincies, maar ook de organisaties die subsidies ontvangen van de Fédération Wallonie-Bruxelles zullen voortaan in hun officiële communicatie de functies, beroepen, graden en titels moeten vrouwelijken als deze expliciet van toepassing zijn op een vrouw of een groep vrouwen. Ook moet een zo neutraal mogelijke taal gehanteerd worden, die elke stereotypering uit de weg moet gaan.

In de Franstalige versie van deze Nieuwsbrief, de Trait d'Union, wordt dieper ingegaan op het decreet en op de vraag of het al dan niet van toepassing is op de Brusselse gemeenten. Gelet op het feit dat het decreet enkel van toepassing is in de Franse gemeenschap van België en dit voor onze Nederlandstalige lezers minder relevant is, werd bij wijze van uitzondering beslist geen vertaling van het artikel aan te bieden in dit nummer.

Wie meer wil weten over het decreet en de nieuwe regels rond vrouwelijke functieomschrijvingen en genderneutraal schrijven in het Frans verwijzen we door naar Trait d'Union 126.

## OCMW

## WORKSHOP "DIGITALE KWETSBAARHEID BEGRIJPEN EN DIAGNOSTICEREN"

De COVID-19-crisis heeft het belang van de digitale omslag voor de hele bevolking, ondernemingen en besturen aan het licht gebracht. Tijdens de lockdown konden de meeste burgers van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest enkel via digitale weg hun sociale relaties onderhouden, hun beroep uitoefenen, lessen volgen, solliciteren of de administraties contacteren.

Om het gemeentepersoneel te helpen bij het gebruik van de tools die hen ter beschikking staan en hen te sensibiliseren voor de huidige situatie, organiseren **easy.brussels**, het Brusselse agentschap voor administratieve vereenvoudiging, en de **Coördinatie Digitale Inclusie van het Brussels Gewest (CIBG)** in samenwerking met **Brulocalis sensibiliseringsworkshops digitale inclusie voor de personeelsleden van uw bestuur**.

Deze actie sluit aan bij het Plan voor Digitale Toe-eigening dat door het CIBG (via de Coördinatie Digitale Inclusie) en **easy.brussels** zal worden uitgevoerd.

We willen u vragen deze informatie te bezorgen aan de personeelsleden van uw bestuur die hierin geïnteresseerd zijn of die behoefte hebben aan deze workshops.

## RUST- EN VERZORGINGSTEHUIZEN: ANALYSE VAN DE WET BETREFFENDE DE VERPLICHTE VACCINATIE

Op 19 november 2021 heeft het federale kernkabinet een compromis bereikt over de verplichte vaccinatie. Wat voorziet deze laatste (?) versie? Een analyse van de Federatie van Brusselse OCMW's.

De Federatie verdedigde de verplichte vaccinatie voor het zorgpersoneel in ruime zin in haar brief van 14 september 2021. Daarin schreef ze het volgende:

*"Het virus zal meer de ronde doen nu de vakantie afgelopen is, de scholen herbegonnen zijn en mensen meer binnen zitten omdat het buiten kouder wordt. Er is een reële vrees voor een vierde golf in de herfst, vooral in Brussel."*

1. Op 20 augustus bereikte het Overlegcomité een akkoord over het principe van de verplichte vaccinatie voor zorgverleners. Het samenwerkingsakkoord van 24 september 2021 voorziet op zijn beurt in een uitbreiding van het CST, met name in de rusthuizen.

2. De inwerkingtreding is vastgelegd op 1 januari 2022. Vanaf die datum beschikt elke gezondheidszorgbeoefenaar over "een vaccinatie tegen COVID-19 als

voorwaarde voor het verkrijgen en het behouden van een visum of de registratie als gezondheidszorgbeoefenaar".

De Raad van State kreeg echter een termijn van 30 dagen om zijn advies uit te brengen. De toepassing zou dus eerder voor in de loop van januari 2022 zijn.

De wet beoogt niet het voltallige zorgpersoneel, maar enkel de gezondheidszorgbeoefenaars. De wet betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen van 10 mei 2015 heeft betrekking op de:

- artsen, tandartsen en apothekers
- kinesitherapeuten
- verpleegkundigen en verzorgers
- vroedvrouwen
- hulpverleners-ambulanciers
- klinisch psychologen en orthopedagogen
- paramedische beroepen

De lijst van parademische beroepen staat in een Koninklijk besluit van 2 juli 2009 en heeft betrekking op de:

- ambulanciers voor het niet-dringend vervoer van patiënten,
- apothekers-assistenten
- audiologen
- bandagisten, orthesisten en prothesisten
- diëtisten
- ergotherapeuten
- mond- en tandhygiënisten
- logopedisten
- orthoptisten-optometristen
- podologen
- medisch laboratoriumtechnologen
- technologen in medische beeldvorming.

In geval van niet-vaccinatie zou de sanctie op termijn een schorsing zijn.

3. Zelfs na vaccinatie bieden de systematische toepassing van de **nodige voorzorgsmaatregelen** en het dragen van een **mondmasker** extra bescherming, zowel voor de patiënt als voor de gezondheidszorgbeoefenaar. Het voorontwerp doet op **geen enkele manier afbreuk aan de verplichtingen/richtlijnen op gewestelijk niveau**.

4. Bovendien is de **uitzondering om medische redenen**, waarvoor een bewijs kan worden voorgelegd, erin opgenomen.

5. Er is een **overgangperiode van drie maanden** vastgelegd. Gedurende deze periode "mag de gezondheidszorgbeoefenaar die nog niet beschikt over een vaccinatie tegen COVID-19 zijn praktijk enkel blijven voeren op voorwaarde dat:

- hij beschikt over een testcertificaat of een herstelcertificaat;
- hij de nodige beschermende maatregelen neemt waaronder minstens worden begrepen het dragen van een (mond)

*masker en andere hygiënische maatregelen in overeenstemming met de geldende richtlijnen zoals bepaald door de bevoegde overheden."*

## Wat gebeurt er wanneer er niet aan deze voorwaarden wordt voldaan?

5.1. De werkgever zal aangepast werk moeten zoeken voor zijn werknemer. **Aangepast werk** is werk waarvoor voor de uitoefening ervan geen visum of registratie bij de FOD Volksgezondheid vereist is.

5.2. Als aangepast werk niet mogelijk is, wordt de **arbeidsovereenkomst geschorst**. Deze schorsing wordt gelijkgesteld met een schorsing van de arbeidsovereenkomst wegens tijdelijke overmacht. De verplichtingen van de partijen worden dus opgeschort.

Deze schorsing is voorzien tot **31 maart 2022** maar kan met zes weken worden verlengd als de werknemer vóór die datum een eerste vaccinatie tegen het coronavirus liet toedienen.

Tijdens deze schorsing van de arbeidsovereenkomst zal de werknemer aanspraak kunnen maken op **uitkeringen als tijdelijke werkloze** als hij voldoet aan de toelaatbaarheidsvoorwaarden, met dien verstande dat hij niet kan worden beschouwd als werkloos wegens omstandigheden afhankelijk van zijn wil. Deze bepaling heeft als doel de werknemer te beschermen door hem toegang te geven tot vervangingsuitkeringen, en wordt gerechtvaardigd doordat gezondheidszorgbeoefenaars zich in een speciale situatie bevinden aangezien ze aan bijzondere verplichtingen onderworpen zijn om aan het werk te kunnen blijven.

5.3. **Vanaf 1 april 2022**, als de werknemer zijn functie niet meer mag uitoefenen omdat hij niet voldoet aan de bovengenoemde voorwaarden, **wordt de arbeidsovereenkomst van rechtswege beëindigd**, zonder opzeggingstermijn en zonder opzeggingsvergoeding. Daartoe deelt de werkgever de werknemer minstens 10 dagen op voorhand mee dat zijn arbeidsovereenkomst wordt beëindigd.

In dat geval zal de werknemer niet worden beschouwd als werkloos wegens omstandigheden afhankelijk van zijn wil en zal hij dus **recht hebben op volledige werkloosheidsuitkeringen** zonder sanctie, als hij voldoet aan de toelaatbaarheidsvoorwaarden. Deze bepaling is bedoeld om de partijen rechtszekerheid te bieden en om de werknemer te beschermen door hem toegang te geven tot vervangingsuitkeringen.

5.4. **Als de werknemer dat wenst, kan hij zich verzetten tegen de beëindiging van**

## **zijn arbeidsovereenkomst op voorwaarde dat hij zijn werkgever hier vóór 1 april 2022 schriftelijk van op de hoogte brengt.**

In dat geval blijft de arbeidsovereenkomst zonder tijdslimiet geschorst, maar de werknemer kan de arbeidsovereenkomst nog altijd beëindigen zonder opzeggingstermijn en zonder opzeggingsvergoeding. Hij wordt dan beschouwd als werkloos wegens omstandigheden afhankelijk van zijn wil en kan dus door de RVA worden gesanctioneerd conform artikelen 52 tot 54 van het koninklijk besluit houdende de werkloosheidsreglementering.

## **5.5. De datum van 1 april 2022 wordt automatisch met zes weken verlengd als de werknemer zich vóór deze datum een eerste vaccinatiedosis liet toedienen.**

De schorsing van zijn arbeidsovereenkomst loopt automatisch af zodra de werknemer zijn functie weer kan uitoefenen, bijvoorbeeld na vaccinatie.

## **6. Het toezicht op de verplichting tot vaccinatie gebeurt door de directeur-generaal van de FOD Volksgezondheid.**

Als de directeur-generaal vaststelt dat een gezondheidszorgbeoefenaar die over een visum beschikt, zich niet liet vaccineren tegen COVID-19 of zich geen herhalingsdosis liet toedienen, dan stuurt hij onverwijld via aangetekend schrijven een waarschuwing waarin hij de gezondheidszorgbeoefenaar meedeelt:

1° dat hij moet beschikken over een vaccinatie tegen COVID-19 of een herhalingsdosis moet hebben gekregen om zijn visum of registratie te behouden;

2° dat werd vastgesteld dat de gezondheidszorgbeoefenaar niet aan deze verplichting voldoet en bijgevolg het visum of registratie dreigt te verliezen;

3° dat de gezondheidszorgbeoefenaar zijn gemotiveerde opmerkingen aan de directeur-generaal kan bezorgen binnen een termijn van 14 dagen na verzending van het aangetekend schrijven.

Na ontvangst van de eventuele opmerkingen van de betrokken gezondheidszorgbeoefenaar en uiterlijk binnen 14 dagen na het verstrijken van de termijn bedoeld in 3°, neemt de directeur-generaal een gemotiveerde beslissing omtrent de schorsing van het visum of de registratie. Deze beslissing wordt onverwijld aan de betrokken beroepsbeoefenaar toegestuurd via aangetekend schrijven en gaat in op de dag na verzending van het aangetekend schrijven.

De directeur-generaal beëindigt de schorsing van het visum of de registratie zodra hij vaststelt dat de gezondheidszorgbeoefenaar beschikt over een vaccinatie tegen COVID-19 of een herhalingsdosis liet toedienen. De betrokken gezondheidszorgbeoefenaar wordt onverwijld via aangetekend schrijven op de hoogte

gebracht van de beëindiging van de schorsing die ingaat op de datum van de voornoemde vaststelling door de directeur-generaal.

In voorkomend geval kan het aangetekend schrijven telkens worden vervangen door een bericht via de e-box als de betrokken gezondheidszorgbeoefenaar zijn e-box heeft geactiveerd.

Gelijkaardige maatregelen zijn voorzien wanneer de gezondheidszorgbeoefenaar tewerkgesteld is op grond van een samenwerkingsovereenkomst als zelfstandige. Er kan dan een overbruggingsrecht van toepassing zijn ter vervanging van de werkloosheidsuitkering.

De directeur-generaal brengt de werkgever van de gezondheidszorgbeoefenaar op de hoogte van de schorsing van een visum of registratie, evenals van de beëindiging van de schorsing.

7. De FOD Volksgezondheid maakt hieromtrent een omzendbrief op.

## **De sanctieregeling is niet bedoeld voor statutairen. De Federatie heeft het kabinet van minister Vandenbroucke hierover aangeschreven. Er werd verwezen naar de omzendbrief.**

Zoals de Federatie al opmerkte in haar reactie van november, zijn de 'niet-zorgmedewerkers' hier niet bij betrokken. Een ordonnantie voor het personeel dat onder gewestelijke bevoegdheid valt, is momenteel in voorbereiding. Tijdens het overleg met het kabinet van minister Alain Maron heeft de Federatie er op gewestelijk niveau op aangedrongen dat deze ordonnantie nauw zou aansluiten op de federale regeling. Anders zou dit problemen geven qua begrip, billijkheid en legitimiteit. Het zou de deur openzetten voor beroep. De gewesten willen een harmonisering.

## **De Federatie van OCMW's als voorstander van verplichte vaccinatie: pleidooi**

8. **De Federatie steunt het initiatief**, hoewel het nog voor verbetering vatbaar is, vooral wat het toepassingsgebied betreft.

Tijdens de eerste golf waren twee derde van de overlijdens rusthuisbewoners. Dit drama mag nooit vergeten worden en vraagt om voorzorgsmaatregelen voor de toekomst. Op basis van de huidige wetenschappelijke kennis blijkt vaccinatie in combinatie met beschermingsmaatregelen absoluut noodzakelijk om aan die voorzorgsplicht te voldoen. In rusthuizen geldt misschien nog meer dan elders: "Mijn gezondheid en mijn verantwoordelijkheidszin zijn uw veiligheid."

In een rusthuis vind je niet alleen bewoners, maar ook personeel en familieleden die op bezoek komen.

Voor familieleden is sinds 1 november 2021 het CST verplicht. Het CST is in feite een vorm van verplichte vaccinatie. Niemand zal zich opzettelijk besmetten met corona om een CST te krijgen. Testen kost handenvol geld en is dus geen duurzame oplossing voor familieleden die regelmatig op bezoek komen in het rusthuis. Nog vóór de zorgverleners zijn zij dus onderworpen aan een soort van verplichte vaccinatie.

Onder de bewoners is er een vaccinatiegraad van meer dan 90%. Een debat over de verplichte vaccinatie van rusthuisbewoners, tenzij in geval van medische contra-indicatie, kan zich echter opdringen. Een bewoner die naar buiten gaat of terugkeert naar zijn familie, kan immers besmet terugkomen.

- Volgens Sciensano blijven de cijfers omtrent de overlijdens in rusthuizen momenteel beperkt. Van 15 februari tot 14 november zijn in de Brusselse rusthuizen 71 bewoners bezweken aan het coronavirus. Dat is 10,5% van de 675 overleden bewoners van Belgische rusthuizen.
- Op 15 november 2021 had 75% van de Brusselse gezondheidszorgbeoefenaars minstens één vaccinatiedosis gekregen. Voor de overgrote meerderheid van de gezondheidszorgbeoefenaars bevestigt de wet dus enkel een keuze die zij al hebben gemaakt, en is er geen risico op een sanctie.
- Ter indicatie, in Frankrijk is het zorgpersoneel sinds september verplicht om zich te laten vaccineren. Op 13 november 2021 hadden 92,2% van de medewerkers in EHPAD's en USLD's, 96,8% van de vrije zorgverleners en 92,2% van de medewerkers van zorginstellingen minstens één dosis gekregen. Er is niets bekend over eventuele problemen met de werking van de EHPAD's na deze verplichte vaccinatie. (nvdr: EHPAD: een zorginstelling voor afhankelijke ouderen; USLD: een structuur voor langdurige zorg)
- In Italië werd de verplichte vaccinatie voor zorgpersoneel bij decreet goedgekeurd op 1 april 2021. Volgens een betrouwbare bron bedroeg de vaccinatiegraad in juli 98%.

Net als in Frankrijk heeft dit geen grote impact gehad op het Italiaanse gezondheidszorgsysteem.

## **VOOR DE VLAAMSE, WAALSE EN BRUSSELSE OCMW'S IS DIT NIET HET JUISTE MOMENT OM DE CORONASTEUN TE STOPPEN**

**De OCMW's van de 3 landsdelen zien de verschillende coronasteunmaatregelen één voor één sneuvelen, terwijl de crisis en de sluiting van verschillende sectoren een jaar langer heeft geduurd dan verwacht, en de sociale gevolgen van de gezondheidscrisis**

**zich nu pas laten voelen. De 3 OCMW-federaties van Brussel, Vlaanderen en Wallonië vragen in koor aan de federale overheid om de coronasteun te verlengen tot eind 2022. Daarnaast hernieuwen ze hun vraag naar structurele herfinanciering.**

In de zomer en in de herfst van vorig jaar kregen de Belgische OCMW's een reeks subsidies om mensen te helpen die door de coronacrisis getroffen werden (de COVID-subsidies, de ZOOM 18-25 maatregel, een toelage voor het "psychologisch welzijn" van gebruikers).

Op dat moment leek het einde van de crisis in zicht en al deze maatregelen waren bedoeld om in de maanden na de gehoopte volledige exit uit de lockdown de meest kwetsbaren die door de crisis getroffen werden, te helpen.

De Belgische OCMW's hebben dan ook de beslissing van de federale regering toegejuicht om deze middelen te mogen gebruiken tot eind december 2021.

In september 2020 wees niets op een nieuwe lockdown. Die kwam er toch rond Allerheiligen. Gevolgd door al die andere wendingen die we tot nu toe en tot op vandaag gekend hebben.

Zo bleef men een reeks coronasteun (overbruggingsrecht, tijdelijke werkloosheid, enz.) toekennen, ook al was een verlenging over een langere periode niet voorzien.

De middelen die de OCMW's hebben gekregen, waren evenwel bedoeld om de verdere nasleep van de crisis te dekken, wanneer andere vormen van meer levensnoodzakelijke steun beëindigd zouden worden.

Het is dan ook met enige verbazing dat de 3 OCMW-Federaties in de marge van de begrotingsbesprekingen vernomen hebben dat de subsidies voor steun aan de slachtoffers van deze gezondheids crisis eind dit jaar 2021 moeten uitdoven. En dat terwijl de gevolgen van de crisis nog steeds goed voelbaar zijn, het Planbureau tegen eind 2022 een verhoging van het leefloon van 20% voorziet, een reeks andere rechten eindigt en de federale regering aan een plan tegen armoede werkt.

Zonder enige impact op de federale begroting, aangezien de OCMW's deze middelen al gekregen hebben, **vragen de Federaties van de OCMW's van België:**

- enerzijds om deze middelen tot eind 2022 te mogen gebruiken, anders kunnen zij de door deze crisis getroffen bevolkingsgroepen in 2022 geen maatschappelijke en psychologische bijstand meer geven;
- anderzijds de verlenging van de subsidie "psychisch welzijn van OCMW-gebruikers", die nu wel recurrent mag worden. Vanuit het veld krijgen we te horen dat de middelen op sommige plaatsen volledig opgebruikt zijn en dat de maatregel een echte meerwaarde betekent voor de psychosociale begeleiding, taak in de organieke OCMW-wet. Veel

gebruikers worden opgevolgd en nu plots stoppen zou nefast zijn voor hun psychologisch welzijn.

Bovendien betreuren de Belgische OCMW's ten zeerste dat een overhaaste beslissing over het gedeeltelijk gebruiken van sommige van deze middelen voor de begunstigen, de vraag om structurele steun qua personeel opnieuw ter discussie stelt.

Gregit budgettaire middelen vrijmaken voor de mensen is niet meer dan louter een aankondigingspolitiek wanneer het personeel ontbreekt om maatschappelijke bijstand te verlenen en wanneer de competenties ontbreken om de hulp vanuit die fondsen te kunnen verstrekken!

De OCMW's van België hernieuwen daarom hun vraag naar structurele herfinanciering en vragen om dringend de coronasteun te verlengen.

## TWEE NIEUWE WERKGROEPEN OVER GEZONDHEID OPGERICHT

Het directiecomité van de Brusselse Federatie van OCMW's heeft op zijn vergadering van 19 november 2021 de oprichting van 2 nieuwe werkgroepen goedgekeurd die rond gezondheid zullen werken. Ze krijgen een mandaat om te werken rond de volgende thema's:

- Eén model van attest voor dringende medische hulp
- De bestending van een overeenkomst inzake territoriale bevoegdheid
- De IRIS-overeenkomst
- Een bestand van contactpersonen gezondheid voor een makkelijkere uitwisseling tussen OCMW's
- De te volgen lijn voor MediPrima
- Herziening van de lijst D

## ERRATUM

In de vorige Nieuwsbrief stond in het artikel "De voor- en nadelen van een tewerkstelling "artikel 60" voor buitenlandse werknemers" op p. 25 een foutieve tabel van de gemeentelijke aandelen. Hieronder staat de juiste. Wij verontschuldigen ons bij de auteur, de desbetreffende OCMW's en de lezers.

OCMW	% van de werknemers artikel 60 t.o.v. het totaal aantal rechthebbenden (maandelijks gemiddelden 2000/2019)	% uitstroom naar werk 12 maanden na het einde van de tewerkstelling artikel 60 (période 2017-2018)
Anderlecht	4,5%	44%
Brussel	9,9%	38%
Elsene	7,0%	48%
Etterbeek	7,5%	38%
Evere	3,1%	45%
Ganshoren	18,4%	32%
Jette	11,0%	42%
Koekelberg	5,4%	41%
Oudergem	6,8%	48%
Schaarbeek	5,0%	36%
Sint-Agatha-Berchem	13,0%	53%
Sint-Gillis	8,5%	41%
Sint-Jans-Molenbeek	5,2%	38%
Sint-Joost-ten-Node	5,2%	42%
Sint-Lambrechts-Woluwe	3,1%	43%
Sint-Pieters-Woluwe	13,8%	43%
Ukkel	8,7%	50%
Vorst	8,9%	50%
Watermaal-Bosvoorde	6,0%	52%

Data: POD Maatschappelijke Integratie voor het aandeel "artikel 60's" en Actiris voor de uitstroom naar werk  
Berekening: OCMW van Schaarbeek, Sociaal Observatorium

> Justyna PODRAZKA, adviseur bij Brulocalis, met de hulp van Philippe DELVAUX, van de dienst communicatie bij Brulocalis, en met de steun van de Belgische vertegenwoordigers in het CPLRE

# BRULOCALIS ALS ACTOR VAN DE RAAD VAN EUROPA



Van 26 tot 28 oktober vond in Straatsburg de 41<sup>e</sup> zitting van het Congres van de Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa (CPLRE) plaats.

Het CPLRE bestaat uit 318 vertegenwoordigers van meer dan 200.000 lokale en regionale overheden uit de 47 lidstaten van de Raad van Europa. Net als de Parlementaire Vergadering is het Congres een raadgevend orgaan dat de stem van de lokale en regionale democratie vertegenwoordigt in de Raad van Europa. De voorganger van dit Congres kwam in 1957 voor het eerst bijeen, maar in haar huidige vorm bestaat deze vergadering van lokale en regionale verkozenen sinds 1994. Het Congres is de auteur van het Europees handvest van de lokale autonomie (dat ook te vinden is op de website van Brulocalis en dat regelmatig wordt aangehaald in deze Nieuwsbrief) en ziet toe op de naleving van dit handvest door de lidstaten. Het Congres stuurt geregeld waarnemers uit om de lokale en regionale verkiezingen te volgen en heeft het in zijn verslagen en debatten vaak over de situatie van de 'burgemeesters onder druk'. Het Congres is samengesteld uit twee kamers: de Lokale Kamer en de Regionale Kamer. De Belgische delegatie bestaat uit zeven gewone leden en zeven plaatsvervangende leden uit de gemeenten en uit de parlementen van de gewesten en gemeenschappen. Brulocalis neemt het secretariaat van de delegatie op zich.

Justyna Podrazka is de nieuwe secretaris onder leiding van Corinne François.

## MAAK KENNIS MET DE BELGISCHE DELEGATIE

### Voor de Lokale Kamer

Effectieve leden: Marc COOLS - Ukkel, Julie PATTE - Charleroi en Ines SWAELENS - Ternat

Plaatsvervangende leden: Jean-Paul BASTIN - Malmédy, Romain GAUDRON - Aarlen, Mieke VAN DEN BRANDE - Bonheiden en Cindy VERBRUGGE - De Panne

### Voor de Regionale Kamer

Effectieve leden: Carla DEJONGHE - Brussels Hoofdstedelijk Parlement, Karl-Heinz LAMBERTZ - Parlement van de Duitstalige Gemeenschap, Joris NACHTERGAELE - Vlaams Parlement en Maxime HARDY - Waals Parlement

Plaatsvervangende leden: Joke SCHAUVLIEGE - Vlaams Parlement, Emmily TALPE - Vlaams Parlement en Olivier MAROY - Waals Parlement

De jonge afgevaardigde van de delegatie is momenteel Adel RAMDANI, medewerker van het ICRC en afgestudeerd als master in de politieke wetenschappen, internationale betrekkingen en mensenrechten.

Jean-Paul Bastin is momenteel voorzitter van de Belgische delegatie en Carla Dejonghe vicevoorzitter. Het voorzitterschap is een beurtrol, met telkens een voorzitter en vicevoorzitter van een andere taalrol. Marc Cools, voormalig voorzitter van Brulocalis, maakt ook deel uit van de delegatie. Carla Dejonghe en Marc Cools vertegenwoordigen ook het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Marc Cools is gemeenteraadslid in Ukkel). Twee leden van de Belgische delegatie zijn tevens voorzitter van een politieke groepering van het Congres (twee van de vier groeperingen in het Congres), wat opmerkelijk is voor een delegatie als de onze. Het gaat meer bepaald om Karl-Heinz Lambertz voor de Groep van de Socialisten, Groenen en Progressieve Democraten en Marc Cools voor de Onafhankelijke en Liberale Democratische Groep. De werkzaamheden van het Congres zijn georganiseerd in drie commissies:

- Monitoringcommissie (Marc Cools, Joris Nachtergaele, Maxime Hardy, Olivier Maroy, Mieke Van den Brande en Cindy Verbrugge);
- Governancecommissie (Karl-Heinz Lambertz, Ines Swaelens, Joke Schauvliege en Romain Gaudron);
- Commissie Current Affairs (Carla Dejonghe, Julie Patte, Jean-Paul Bastin en Emmily Talpe).



&gt; De Belgische delegatie

## HET CONGRES: SCHILDWACHT VAN DE LOKALE DEMOCRATIE

Omdat je geen echte democratie kunt hebben zonder een sterke lokale democratie, keurde het Congres van de Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa in 1985 het Europees Handvest van de Lokale Autonomie goed. De meest kenmerkende activiteit van het Congres van de Lokale en Regionale Overheden is het monitoren van de naleving van dit handvest, dat is uitgroeid tot een referentieverdrag voor de bescherming van de rechten van de lokale en regionale overheden, zoals het recht om autonomie te hebben, om hun eigen lokale organen te verkiezen, om eigen bevoegdheden uit te oefenen, en om te beschikken over administratieve structuren en financiële middelen die in verhouding staan tot hun bevoegdheden. Het handvest is het eerste Europese document waarin het subsidiariteitsbeginsel is opgenomen. Deze internationale overeenkomst bepaalt normen voor de bescherming van de rechten van de lokale overheden en verplicht de 47 lidstaten van de Raad van Europa, die het handvest allemaal hebben ondertekend, ertoe om bepaalde beginselen na te leven. Deze monitoring maakt een constructieve politieke dialoog met de overheden van de lidstaten mogelijk rond lokale en regionale kwesties. De verslagen, aanbevelingen en resoluties die door het Congres worden aangenomen, verschaffen de regeringen, parlementen, verenigingen, verkozenen en de media informatie over de toestand van de lokale en regionale democratie. Op basis van de resultaten van deze monitoringactiviteiten hebben de lidstaten verscheidene hervormingen in de wetgeving doorgevoerd.

## HET CONGRES: WAARNEMINGSMISSIES

Het Congres observeert geregeld de lokale en regionale verkiezingen in de lidstaten van de Raad

van Europa. Zo kan een delegatie van waarnemers toezien op het goede verloop van de verkiezingen. Ze worden voorafgegaan door vergaderingen met vertegenwoordigers van de politieke groeperingen en partijen, kiescommissies, media en ngo's. De delegatie publiceert een inleidende verklaring tijdens een persconferentie ter plaatse na afloop van de verkiezingen. Er wordt een verslag opgemaakt door het lid van het Congres dat is aangewezen als verslaggever van de waarnemingsmissie. Het gaat hierbij om de verkiezingsprocedures en de feiten die op de dag van de verkiezingen zijn waargenomen, de algemene politieke situatie in het land, de sfeer die tijdens de verkiezingscampagne heerste, en de vooruitgang die al dan niet is vastgesteld op het gebied van democratie. Door via plaatselijke bezoeken in de lidstaten de naleving van het handvest te monitoren, kan het Congres een politieke dialoog opbouwen met de overheden van deze landen en aanbevelingen formuleren die vaak de verzoeken van de verenigingen van steden en gemeenten ondersteunen. Aanbevelingen die regelmatig terugkomen in de waarnemingsverslagen, zijn voldoende financiering, effectief overleg met de vertegenwoordigers van de lokale overheden en een echte dialoog met deze vertegenwoordigers voordat er beslissingen worden genomen met een impact op deze overheden. De lokale democratie is een erg grote uitdaging in sommige Europese landen om er de democratie te verankeren. De macht mag niet alleen verticaal zijn, maar ook horizontaal met lokale en regionale overheden die over reële bevoegdheden en soms andere politieke meerderheden dan het centrale niveau beschikken. Het Congres heeft vele samenwerkingsacties ondernomen met landen als Oekraïne, Moldavië, Georgië, Armenië en Bosnië-Herzegovina. Het Congres bouwt ook partnerschappen op met Marokko en Tunesië voor de ondersteuning van hervormingen die een lokale democratie vestigen. Dankzij de aanhoudende inspanningen van het Congres konden gemeenteraadsverkiezingen

worden georganiseerd in de stad Mostar, waar dergelijke verkiezingen jarenlang niet mogelijk waren door de verdeeldheid onder de gemeenschappen.

## CONGRES: DE STEM VAN DE JONGE AFGEVAARDIGDEN

Sinds oktober 2014 nodigt het Congres ook jongeren met verschillende achtergronden – jongerenactivisten, jeugdwerkers, studenten, jongeren die politiek geëngageerd zijn – uit om de zittingen bij te wonen, zich te mengen in de debatten en met de leden van het Congres gedachten uit te wisselen over actuele kwesties. In het kader van hun deelname moeten de jonge afgevaardigden sinds 2016 tussen de zittingen hun eigen projecten ontwikkelen op lokaal en regionaal niveau. Deze jonge afgevaardigden hebben een reële impact op het verloop van het Congres. Niet alleen wat de jongerenkwesties betreft, maar hun stem en zienswijze versterken de thematische werkzaamheden. Zo kreeg de Belgische jonge afgevaardigde tijdens de 41e zitting van het Congres de kans om deel te nemen aan de voorbereidende werkzaamheden van de verschillende toespraken en bijdragen. Met de hulp van de ‘coach’ schreef hij verschillende teksten over de onderwerpen die tijdens de zitting aan bod kwamen (debat post-corona, migratie, platformen voor homesharing, enz.). De jonge afgevaardigden hebben zelf ook presentaties gegeven aan de leden van het Congres, waarbij ze hun standpunten, opmerkingen en suggesties deelden met het oog op de opstelling van een gemeenschappelijk onboardingdocument voor de afgevaardigden van de volgende bijeenkomst.

## 41<sup>e</sup> ZITTING VAN HET CONGRES:

Tijdens de 41<sup>e</sup> zitting van het Congres focusten de leden van de Belgische delegatie vooral op twee onderwerpen die in Straatsburg zijn voorgesteld:

- Collaboratieve platformen voor woningverhuur: uitdagingen en mogelijkheden voor gemeenten (ontwerp van resolutie en aanbeveling CG (2021) 41-13);
- Thematisch debat: werkomstandigheden van de lokale verkozenen in tijden van haatzaaij en fake news op het internet.

In dit artikel zullen we het vooral hebben over het tweede onderwerp en kaarten we dat van de platformen voor woningverhuur maar kort aan.

De leden van de Belgische delegatie hebben een verontrustende toename van agressiviteit en **haatzaaij tegenover lokale verkozenen** in sociale media vastgesteld sinds het begin van de coronaperiode. Deze haatzaaij en het fake news dat ermee gepaard gaat, zijn alsmat complexere fenomenen in onze maatschappij. De sociale media bieden de beleidsmakers op alle bestuursniveaus uiteraard heel wat mogelijkheden en maken het makkelijker om rechtstreeks en meer open te communiceren met de burger, maar er zijn ook nadelen aan verbonden. In heel Europa hebben lokale en regionale verkozenen, die het dichtst bij de burger staan, sinds een paar jaar meer en meer te maken met online haatspraak. In 2018 heeft het Congres daarom een aantal debatten opgestart rond het thema ‘Burgemeesters onder druk’ om het te hebben over de ongegronde juridische, psychologische, fysieke en financiële druk vanwege de centrale regeringen, de meerderheidspartijen maar ook andere actoren van hun respectievelijke overheidsinstanties. Fake news kan bovendien nadelige gevolgen hebben voor onze democratieën en voor de politiek, vooral in tijden van verkiezingen en referenda, en hetzelfde geldt voor haatzaaij. De burgemeesters en andere lokale verkozenen zijn steeds vaker het doelwit van ontevreden burgers, in het bijzonder naar aanleiding van de coronamaatregelen die op nationaal of federaal niveau zijn genomen. Het internet en de sociale media werken dit geweld tegen lokale beleidsmakers in de hand. Om de strijd aan te binden tegen dit gevaarlijke fenomeen, heeft het Congres een innoverend wetenschappelijk samenwerkingsproject opgestart, waar verschillende universiteiten (onder het beheer van de Duitse universiteit van Ludwigsburg) bij betrokken zijn en dat onderzoek zal verrichten naar de evolutie en schadelijke gevolgen van fake news en haatspraak en welke impact zij hebben op de lokale democratie en de politiek. De resultaten van dit diepgaande universitaire onderzoek worden voorgesteld tijdens de volgende zitting van het Congres in maart 2022 en opgenomen in een nieuw thematisch verslag van de Governancecommissie. De leden van het Congres zullen hier actief bij betrokken worden via een enquête die hen de kans biedt om even na te denken over hun eigen ervaringen op het internet. De antwoorden van de leden van het Congres zullen



> Marc Cools en Carla Dejonghe, respectievelijk lid van de Lokale Kamer en de Regionale Kamer.





> Het CPLRE in volle zitting

ook helpen om de geformuleerde veronderstellingen en de door de onderzoekers voorgestelde hypothesen te bevestigen of te ontcrachten. De bedoeling is om een wetenschappelijke basis te leggen voor beleidsmaatregelen tegen fake news en online haatzaaijerij op lokaal en regionaal niveau.

#### > Meer info

Meer informatie (in het Engels) is te vinden op [www.coe.int](http://www.coe.int) > Congress > News > News 2021 > [how to preserve local democracy in the face of fakes news and hate speech](#)

- De [presentatie](#) van een universitair onderzoek naar haatspraak, dat tijdens de 41e zitting van het Congres werd voorgesteld
- De [richtnota CPL \(2021\) 41-03](#) voor het thematisch debat: werkomstandigheden van de lokale verkozenen in tijden van haatzaaijerij en fake news op het internet

Wat de lokale uitdagingen van het **woningverhuurbeleid** betreft, zijn onze leden unaniem over hun visie op het probleem van de Airbnb's, die volgens hen nieuwe kwesties aan de orde stellen met betrekking tot woningen, ruimtelijke ordening en evenwicht tussen de actoren in de toeristische sector en die een nieuwe vorm van regelgeving vereisen om de lokale overheden niet te schaden.

**Wat moeten we nu onthouden van de behandeling van dit onderwerp door het Congres van de Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa?**

In zijn [resolutie](#) verzoekt het Congres de lokale en regionale overheden om hun wetgeving betreffende de kortetermijnverhuur vast te leggen of te herzien, waarbij ze de nadruk leggen op hun langetermijnvisie

op de collaboratieve economie in de sector van het logies met betrekking tot enerzijds de bescherming van de bewoners en stadscentra en anderzijds de aantrekkelijkheid voor gekwalificeerde arbeidskrachten, nieuwe bedrijven en toeristen.

In zijn [aanbeveling](#) vraagt het Congres dat de nationale overheden, met het oog op de naleving van de regelgeving, de macht van de lokale en regionale overheden versterken door een betere samenwerking met de dienstverleners rond de overdracht van gegevens, zodat de gemeenten de uitvoering van de lokale regelgevingen efficiënt kunnen controleren.

Het Congres heeft een studie hieromtrent gepubliceerd, die het resultaat is van overleg met bestuurders van verschillende Europese steden in combinatie met een analyse van diverse eerdere onderzoeken van de Ligue nationale des villes (LNV), universitaire onderzoeken, actualiteitendossiers en bestaande wetten. De LNV wilde de vertegenwoordigers van een gevarieerde subgroep van steden een aantal vragen stellen, waarbij vooral werd gefocust op de geografische ligging, de omvang en het officiële standpunt van deze steden. Zo stelde de LNV een groep van vijftien steden samen, waarvan er zes wilden deelnemen aan de studie: Amsterdam (Nederland), Berlijn (Duitsland), Bordeaux (Frankrijk), Porto (Portugal), Tirana (Albanië) en Wenen (Oostenrijk). 

#### > Meer info

Meer informatie (in het Engels) is te vinden op [www.coe.int](http://www.coe.int) > Congress > News > News 2021

## SOLLICITATIEOPROEP – VACATURE



### SECRETARIS-GENERAAL (M/V/X), CONGRES VAN LOKALE EN REGIONALE OVERHEDEN

#### Plaats van tewerkstelling: Straatsburg

Heeft u uitgebreide ervaring in leidinggevende functies op hoog niveau en kennis van internationale organisaties, met name de Raad van Europa, en van de werkterreinen van het Congres van lokale en regionale overheden? Zo ja, dan zoekt de Raad van Europa iemand als u om het team van vakmensen te begeleiden, dat in samenwerking met de verschillende organen van het Congres en conform de bepalingen van het Europees Handvest voor lokale autonomie werkt aan een sterkere lokale en regionale democratie in de 47 lidstaten en de mensenrechten en de rechtsstaat op lokaal en regionaal niveau bevordert.

Met meer dan 2000 personeelsleden die de 47 lidstaten vertegenwoordigen, is de Raad van Europa een multiculturele organisatie. De Raad werkt aan een betere bescherming van de mensenrechten, de democratie en de rechtsstaat. De drie kernwaarden - professionalisme, integriteit en respect – bepalen de manier van werken.

Het Congres van lokale en regionale overheden van de Raad van Europa is een adviesorgaan van het Comité van Ministers en de parlementaire vergadering, bestaande uit 324 vertegenwoordigers van de lokale en regionale overheden en waakt over de naleving van het Europees Handvest inzake lokale autonomie in de 47 lidstaten. In het kader van zijn monitoringactiviteiten observeert het Congres ook lokale en/of regionale verkiezingen en stelt het rapporten en aanbevelingen op voor het Comité van Ministers.

In het kader van de prioriteiten van de Raad van Europa heeft het Congres tot taak de lokale en regionale overheden te betrekken bij de uitvoering van het ideaal van Europese eenheid, zoals omschreven in artikel 1 van het Statuut van de Raad van Europa, en voorstellen voor te leggen aan het Comité van Ministers ter bevordering van de lokale en regionale democratie.

Het Congres bevordert ook de samenwerking tussen lokale en regionale overheden door bij te dragen aan de actieplannen van de Raad van Europa en zijn beleid ten aanzien van aangrenzende regio's met betrekking tot aangelegenheden met een lokale en/of regionale dimensie. In het kader van het externe betrekkingenbeleid van de Raad van Europa werkt het nauw samen met de nationale en Europese organisaties die de lokale en regionale overheden van de lidstaten van de Raad van Europa vertegenwoordigen, en met het Europees Comité van de Regio's van de Europese Unie.

Het secretariaat van het Congres bestaat uit ongeveer 35 personeelsleden onder toezicht van de secretaris-generaal (M/V/X) en de directeur.

**Uiterste datum: 5 januari 2022**

**De volledige advertentie staat op**

**<https://www.coe-recruitment.com/JobDetails.aspx?vacancyID=1863&Lang=En>**

**ICHEC** FORMATION  
CONTINUE  
DÉVELOPPEUR DE TALENTS

**SECTEUR PUBLIC**

[ICHECFORMATIONCONTINUE.BE](http://ICHECFORMATIONCONTINUE.BE)



« S'accomplir.  
Toujours. »

## Duurzame stad

### DUURZAME ONTWIKKELING



#### Nummer 33 van de Monitor van de Duurzame Ontwikkeling

wordt speciaal gewijd aan energie en het klimaat. De Franstalige versie verschijnt eind dit jaar. Om technische redenen zal de Nederlandstalige versie beschikbaar

zijn begin januari.

In dit themanummer Energie-Klimaat drie grote rubrieken. Een eerste, internationaal luik met de Green Deal, het Burgemeestersconvenant en de COP26. Een tweede, regionaal luik met RENOLUTION, het gewestelijk energetisch renovatiebeleid en beleid rond gebouwisolatie, en de opstart van de Alliantie RENOLUTION. Ten slotte een gemeentelijk luik met twee interviews van gemeenteambtenaren van Schaarbeek en Elsene rond het Klimaatactieprogramma (KAP).

De Monitor van de Duurzame Ontwikkeling vindt u op [www.brulocalis.brussels](http://www.brulocalis.brussels) > publicaties > Monitor van de Duurzame Ontwikkeling

### MOBILITEIT

Op 8 oktober heeft Brulocalis met de steun van Brussel Mobiliteit een ontmoeting georganiseerd tussen minister Elke Van den Brandt en de schepenen van Mobiliteit over het gewestelijk parkeerbeleid. Men kwam terug op de adviezen over de Parkeerordonnantie en het verdere overleg met de gemeenten werd er besproken. De gesprekken gingen verder over het delen van gegevens, het raadplegingsproces rond de besluiten, compensaties voor het parkeren buiten de openbare wegen, enz. Het waren rijke gesprekken die constructief verliepen. Een interessante benchmarkstudie van parking.brussels, met een reeks interessante en inspirerende voorbeelden uit andere Europese steden, werd er ook gedeeld.

Op 14 oktober organiseerde Brulocalis een virtuele bijeenkomst tussen de gemeenten en het Gewest om de balans op te maken van de uitrol op de openbare weg van een netwerk van laadpalen voor elektrische voertuigen. Meer bepaald richtte deze werkgroep zich op

de uitwerking van een model van vergunning voor de gemeenten. Doel is om enerzijds tot zo eenvoudig mogelijke procedures te komen en anderzijds om te zorgen voor een conform wettelijk systeem. De komende maanden zullen met de lancering van verschillende concessies door het Gewest immers steeds meer laadpalen worden geplaatst. Brulocalis dankt de gemeente Elsene voor het bezorgen van een ontwerp van model dat als basis diende voor de besprekingen. Doel is om eind dit jaar met het project te landen.

Zie ook in dit nummer het artikel over oplaadkabels

Naar goede gewoonte hield de cel mobiliteit van Brulocalis op 25 en 27 oktober een debriefing van de Autoloze dag rond "politie" en "afwijkingen". De Autoloze dag verliep opnieuw vlekkeloos. Afspraak op 18 september voor de Autoloze dag 2022 (onder voorbehoud)!

Op 29 oktober organiseerde Brulocalis met de steun van Brussel Mobiliteit een studiedag in Leuven voor mobiliteitsadviseurs en schepenen van Mobiliteit. Een mooie gelegenheid om elkaar weer te ontmoeten en geïnspireerd te worden door een stad die op het vlak van mobiliteit zeer veel dynamiek aan de dag legt. Eerst werd het Leuvens mobiliteitsbeleid voorgesteld waarna de groep per fiets het terrein ging verkennen. We konden de mobipunten zien, de nieuwe inrichtingen, de resultaten van de inrichtingsplannen en nog veel meer!

Lees in deze Nieuwsbrief het verslag van dit bezoek.



Zoals elk jaar organiseert Brulocalis met de steun van Brussel Mobiliteit voor de spelers van de Brusselse mobiliteit opleidingen over de Wegcode en de Code van de wegbeheerder. Deze vonden plaats van september tot november. Er namen telkens zo'n vijftig mensen aan deel. Ze zijn echt nodig om fouten in de signalisatie te vermijden.

Op 28 oktober organiseerden Brulocalis en Brussel Mobiliteit een informatiebijeenkomst over de ontwikkelingen inzake schoolmobiliteit. Brussel Mobiliteit heeft indicatoren uitgewerkt waarmee de gemeenten kunnen nagaan in welke mate ze de doelstellingen van Good Move halen. Uit de schoolvervoerplannen blijkt dat een schoolverplaatsing niet wil zeggen dat men zich actiever of veiliger verplaatst. Er komen daarom nieuwe acties om de doelstellingen te halen. De wettelijke verplichting met betrekking tot de prediagnose van schoolmobiliteit wordt voor alle scholen in het Brussels gewest tegen 31 januari 2022 nog eens in herinnering gebracht.

Op 17 en 24 november organiseerde Brulocalis in samenwerking met Brussel Mobiliteit twee workshops ter voorbereiding van de hervorming van het Brusselse parkeerbeleid. De eerste workshop ging over de zones, tarieven en afwijkingen, de tweede over de openbare parkings. De eerste workshop vond fysiek plaats, wat zorgde voor meer levendige uitwisselingen. Er waren schepenen, burgemeesters en mobiliteitsadviseurs of parkeerspecialisten aanwezig. Er zijn een aantal aandachtspunten naar voren gebracht en er werden interessante suggesties gedaan. Doel is om voldoende stof tot nadenken te geven voor de gewestelijke parkeerbesluiten.

De catalogus met gewestelijke subsidies voor mobiliteit en verkeersveiligheid is op 16 november aan alle gemeenten voorgesteld. Drie componenten: subsidies voor infrastructuur en uitrusting, subsidies voor een betere verkeersveiligheid en subsidies rond duurzame mobiliteit (luik beheerd door Brulocalis). Ten opzichte van 2021 zijn er enkele wijzigingen, waaronder de mogelijkheid om subsidies aan te vragen om mensen aan te zetten zich meer te voet te verplaatsen, om een modal shift aan te moedigen tijdens grote werven, de mogelijkheid om dropzones te subsidiëren, de herziening van de subsidievoorwaarden voor de aanleg van een fietsstraat,...

Neem een kijkje in de catalogus op [www.brulocalis.brussels](http://www.brulocalis.brussels) > een subsidie zoeken

## WELKE TOEKOMST VOOR DE BRUSSELSE MOBILITEIT?

Op 21 oktober hebben Brulocalis en Ethias samen opnieuw een colloquium georganiseerd. Deze keer in het teken van mobiliteit met centraal de vraag naar de mobiliteit van de toekomst. Bijna 80 deelnemers konden presentaties horen over MaaS (Mobility as a Service), de kwestie van de zelfrijdende auto's en de Mobipunten in Leuven. Het colloquium werd ingeleid door de Brusselse minister van Mobiliteit. Zij gaf haar visie over de toekomst van de mobiliteit in Brussel en de daarmee gepaard gaande rol van de gemeenten.

Zie in deze Nieuwsbrief het betoog van de minister en de presentatie van het MaaS-concept.

## LOW EMISSION ZONE: ADVIES VAN BRULOCALIS

In het kader van de transitie naar een emissievrije mobiliteit wil het Gewest het besluit van 2018 betreffende het instellen van een lage-emissiezone herzien. Doel is om meer te gaan verbieden en te gaan naar een emissievrije zone voor het hele Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Deze verstrenging is voorzien voor de periode 2025-2035 en voorziet in een volledig verbod van diesel en benzine/CNG/LPG voor bepaalde categorieën van voertuigen. Voor een succesvolle transitie naar een wagenpark met nul directe uitstoot, is er de roadmap "Op weg naar emissiearme mobiliteit". Zoals u het in nummer 124 (p. 34) heeft kunnen lezen, heeft het kabinet van de minister van Mobiliteit in juni 2021 het advies van de gemeenten en Brulocalis gevraagd over het ontwerp van besluit, alsook over de roadmap met de begeleidende maatregelen. Brulocalis heeft daarop bij de gemeenten technische adviezen ingezameld en op 9 november haar advies bezorgd aan de minister, een advies dat we hier kort samenvatten:

- Brulocalis en de gemeenten staan positief tegenover het ontwerp van besluit tot wijziging van het besluit van 2018. Zij juichen de ambities van het Gewest op het vlak van luchtkwaliteit toe.
- Brulocalis vraagt evenwel verduidelijking omtrent de betrokkenheid van de gemeenten bij de uitrol van de nieuwe maatregelen, met name op het vlak van governance.
- Voor Brulocalis staat communicatie centraal wil men de maatregelen succesvol kunnen implementeren.

- Een dergelijke maatregel moet worden genomen in overleg met de andere gewesten.
- Brulocalis juicht toe dat er aandacht is voor de sociale problemen die door de uitrol van deze nieuwe maatregelen aan de oppervlakte komen.
- Wat betreft het wagenpark van de overheid, en met name de verplichting voor de overheid waarbij enkel nog bepaalde categorieën van voertuigen mogen aangekocht worden, wijzen wij erop dat er vandaag onvoldoende aanbod is op de markt om de verplichte concurrentie bij overheidsopdrachten te kunnen garanderen. Voorts zullen de opgelegde voorschriften leiden tot een vervroegde buitenbedrijfstelling van sommige voertuigen die anders hadden kunnen worden afgeschreven over een langere periode.
- De gemeenten vragen meer duidelijkheid rond de fiscale en financiële steunmaatregelen die in de roadmap staan. Wij maken ons ook zorgen over de draagkracht van het Brusselse elektriciteitsnet om deze nieuwe vraag naar elektriciteit op te vangen.
- Bovendien is het belangrijk om het systeem voor de monitoring van de luchtkwaliteit in Brussel uit te breiden.

## HET DELEN VAN VRIJE VLOOT VERVOERSMODI: ADVIES VAN BRULOCALIS

De heer Arnaud Verstraete, Brussels parlements lid en fractieleider van Groen heeft Brulocalis een voorstel van tekst bezorgd, die gesteund wordt door de meerderheid. Dit ter voorbereiding van een voorstel van ordonnantie tot wijziging van de ordonnantie van 29 november 2018 betreffende het delen van vrije vloot vervoersmodi. Hij heeft ons een advies gevraagd, dat we eind november hebben bezorgd. De belangrijkste doelstelling van dit voorstel is om de nadelen die gepaard gaan met het groeiende succes van deelsteps te beperken en tegelijk de voordelen maximaal te behouden.

De afgelopen jaren kenden het gebruik van gedeelte fietsen, steps, scooters, enz. – ook wel "micromobiliteit" genoemd - in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een groeiend succes. Deze micromobiliteit vormt een bijkomende optie in het scala aan verplaatsingswijzen.

Volgens een telling uitgevoerd in januari door Brussel Mobiliteit zouden er in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest ongeveer 4.500 gedeelde micromobiliteitstoestellen aanwezig zijn.

Het succes van deelfietsen en -steps brengt echter ook nieuwe uitdagingen met zich mee rond:

1. parkeren.
2. de handhaving van voorwaarden die gekoppeld zijn aan vergunningen voor het aanbieden van fietsdeelvoertuigen.
3. de naleving van de wegcode en de verkeersveiligheid.



Het voorliggende voorstel van ordonnantie is een stap in de goede richting. We bevinden ons inderdaad op het slappe koord tussen de federale bevoegdheden en de gewestelijke bevoegdheden. Brulocalis heeft in haar advies evenwel 4 opmerkingen geformuleerd rond de gemeentelijke bevoegdheden ter zake:

1. het Gewest kan de gedragingen van de gebruikers van deelsteps enkel sturen via de regels met betrekking tot het uitbaten van systemen van deelsteps.
2. De gemeente zou ook initiatiefrecht moeten krijgen om tijdens bepaalde activiteiten, de dropzone tijdelijk te kunnen opheffen of tijdelijk te kunnen verplaatsen, bijvoorbeeld naar aanleiding van een kermis, een rommelmarkt enz.
3. Qua vordering en vaststelling van de retributie, zouden de gemeenten zouden ook gemachtigd moeten worden om tussen te komen.
4. Qua aanpassing van het verkeersreglement zou de Brusselse regering hiervoor formeel een aanvraag moeten indienen bij de bevoegde federale minister.

Lees het volledige advies op [www.brulocalis.brussels](http://www.brulocalis.brussels).

## LAADPALEN EN -KABELS VOOR ELEKTRISCHE AUTO'S

Naar aanleiding van een vraag van een van zijn luisteraars heeft de Franstalige zender RTL Brulocalis gecontacteerd over het feit dat sommige gebruikers van elektrische auto's hun laadkabel op de stoep laten lopen om hun voertuig op te laden. De zender vroeg ons of deze praktijk wettelijk is en veilig voor de voorbijgangers.

De reportage vind je hier en het bericht van Brulocalis over het onderwerp vind je hieronder:

Aan de ene kant wordt hier wel degelijk artikel 7 van de Wegcode overtreden (en in het bijzonder artikel 7.3): "Het is verboden het verkeer te hinderen of onveilig te maken door voorwerpen, zwerfvuul of stoffen op de openbare weg te werpen, te plaatsen, achter te laten of te laten vallen, hetzij door er rook of stoom te verspreiden, hetzij door er enige belemmering aan te brengen".



Aan de andere kant, wat niet onder de Wegcode valt, valt onder de bevoegdheid van de gemeentelijke bestuurlijke politie: **een veilige en vlotte doorgang. Artikel 44 van het gemeenschappelijk APR (algemeen politiereglement) voor de 19 gemeenten** bepaalt dat:

"Het is in de openbare ruimte verboden om:

- de toegang tot openbare of private gebouwen of bouwwerken, ook al is dit maar gedeeltelijk, te belemmeren;
- de doorgang voor voorbijgangers, ook al is dit maar gedeeltelijk, te verhinderen;
- de doorgang van personen met een visuele handicap te belemmeren op blindengeleidestroken en/of geleidelijnen;
- zich dreigend op te stellen;
- behoudens toelating van de bevoegde overheid eender welke activiteit uit te oefenen op de rijweg.

In geval van overtreding van dit artikel kan de politie of de gemachtigde ambtenaar het hinderlijke gedrag of de activiteit onmiddellijk doen stopzetten". (bron : Gemeenschappelijk algemeen

politiereglement voor alle 19 Brusselse gemeenten)

Ondergeschikt: het openbaar domein mag enkel ingenomen worden mits goedkeuring van de wegbeheerder (het gewest of de gemeente) of van de burgemeester. Belangrijk is dat de gemeente of burgemeester mogelijk aansprakelijk is in geval van een verstoring van de openbare orde als gevolg van de aanwezigheid van een kabel op de openbare weg (trottoir ...);

Je mag dus geen kabel over het trottoir laten lopen (of elk ander hinderlijk voorwerp - borden en billboards, vuilnisbakken, steps en andere gedeelde fietsen...) maar de gemeenten laten het momenteel oogluikend toe bij gebrek aan andere oplossingen voor alle gebruikers.

De praktijk en de veiligheid voor voetgangers houdt de Brusselse gemeenten in elk geval bezig. Ook al is de praktijk nog niet erg gebruikelijk in Brussel, ze is vooral gevaarlijk voor PBM (personen met een beperkte mobiliteit), in het bijzonder voor personen met een visuele handicap.

Het is juist om dit soort van hindernissen die een vlotte doorgang in de weg staan, zo veel mogelijk te bannen dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de gemeenten werken aan een beleid om versneld elektrische oplaadpunten te installeren langs de openbare weg.

De installatie van oplaadpunten voor elektrische auto's past meer in het algemeen in het kader van de Europese richtlijnen die milieudoelstellingen vastleggen voor de lidstaten (luchtverontreiniging, lawaai, enz.).

- Daarom is het Brussels Hoofdstedelijk Gewest resoluut de weg ingeslagen naar minder CO2-uitstoot (promoten van actieve vervoersmodi en elektrische auto's, invoering van LEZ, enz.).
- In deze dynamiek streeft de Gewestelijke Beleidsverklaring onder meer naar een uitstap uit diesel uiterlijk tegen 2030 en uit benzine en LPG uiterlijk tegen 2035.
- Dit besluit houdt in dat er tegelijkertijd ondersteunende maatregelen worden genomen voor alternatieven. Zo wordt er gewerkt aan een aanbod openbare oplaadpunten voor elektrische auto's, ook voor particuliere auto's.
- In dit kader keurde de Brusselse Hoofdstedelijke Regering op 2 juli 2020 haar gewestelijke strategische visie (het "Good Move" mobiliteitsbeleid) goed voor de uitrol van laadpalen voor elektrische voertuigen. De ambitie is om vóór 2035 11.000 laadpalen te installeren (elk oplaadpunt bevat 2 laadpalen).

Niet al deze oplaadpunten zullen echter langs de openbare weg worden geïnstalleerd: er zullen ook semi-openbare laadpalen

zijn die wel voor iedereen toegankelijk zijn (bijvoorbeeld in openbare parkeergarages, of op de parkings van supermarkten en winkels).

## INCLUSIES

Op 25 en 26 november hebben de Stad Brussel en BRULOCALIS (de vereniging van stad en gemeenten van Brussel) Saint-Jean-de-la-Ruelle ontvangen, een Franse gemeente in het Centre-Val de Loire. De Stad Brussel deelde haar best practices waarmee ze een antwoord geeft op de noden van de migrantenbevolking. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar genderkwesties.

De stad Brussel telt heel wat nieuwkomers en doet heel veel om die zo goed mogelijk op te vangen. De stad vindt het belangrijk om haar opgedane ervaring en kennis te delen. "En tant que villes concernées par des flux migratoires importants, nous relevons les mêmes défis d'accueil et d'inclusion des migrants. La Région bruxelloise accueille plus de 100.000 primo-arrivants, soit 10% de sa population et abrite plus de 180 nationalités différentes. Son rôle de terre d'asile n'a fait que s'affirmer au cours du temps et s'illustre aujourd'hui par une série d'actions concrètes mises en place, dont les différents aspects peuvent être présentés et partagés. Il est important que les villes partagent leurs visions et puissent s'échanger des outils ou des conseils pour faire avancer le modèle. Ce genre d'échange est très riche", zegt Faouzia HARICHE, schepen van Franstalig Openbaar Onderwijs, Jeugd en Human Resources in de stad Brussel en voorzitter van BAPA BXL, het Franstalig onthaalbureau voor nieuwkomers.



> Faouzia HARICHE, schepen van Franstalig Openbaar Onderwijs, Jeugd en Human Resources in de stad Brussel en voorzitter van BAPA BXL



©Johan Dehon Photography

> Op bezoek bij BAPA BXL

De voorbije tien jaar zijn duizenden migranten en asielzoekers naar Europa gekomen op zoek naar een beter leven. Voor veel EU-landen betekende hun integratie echter een enorme uitdaging. Meer bepaald voor de steden, die in de frontlinie van de migratie staan. Voor kleine en middelgrote steden zijn de problemen nog acuter. Ondanks zorgen en de opkomst van een door angst gedreven populisme in heel Europa, is er een groeiende solidariteit tussen burgers en lokale gemeenschappen om aan de behoeften van nieuwkomers te voldoen. Lokale en regionale overheden spelen in de praktijk een vooraanstaande rol bij de integratie van migranten. Helaas ontbreekt het deze overheden vaak aan voldoende steun voor hun acties.

Om het gat te dichten, heeft de Raad van Europese gemeenten en regio's (REGR) in samenwerking met acht steden en zeven nationale verenigingen van lokale en regionale overheden IncluCities opgezet, een driejarig project gecoördineerd door de REGR en gefinancierd door het EU-fonds voor Asiel, Migratie en Integratie (AMIF). Met de steun van Migration Work delen de Stad Brussel en de Gemeente Schaarbeek hun expertise in de integratie van migranten ter inspiratie en begeleiding van twee andere Europese steden.

De "IncluCities mentoring" is een proces dat steunt op uitwisseling van goede praktijken en kennisoverdracht. Met de hulp van lokale en regionale overheidsorganisaties zet de mentorstad de leerstad aan om acties uit te werken voor een betere integratie van migranten. Deze samenwerking steunt op luisteren en leren, waarbij de leerstad de mogelijkheid krijgt haar ideeën, opties en actieplannen uit te werken.

De stad Brussel (mentorstad) en de stad Saint-Jean-de-la-Ruelle (leerstad) zijn partners in het project. Ze worden respectievelijk ondersteund door BRULOCALIS en AFCCRE (de Association Française du Conseil des Communes et Régions d'Europe of de Franse vereniging van de Raad van Europese gemeenten en regio's). Brussel en Saint-Jean-de-la-Ruelle hebben hun krachten gebundeld om rond een specifiek thema te werken: strategische evaluatie van de behoeften van migranten en het ontwikkelen van een passend, gendergevoelig antwoord met als doel een betere opvang, toegang tot basisdiensten en deelname aan het lokale leven van migranten die op haar grondgebied verblijven.

Brussel heeft op 25 en 26 november dus Saint-Jean-de-la-Ruelle ontvangen voor een studiebezoek. Best practices en de acties



©Johan Dehon Photography

> Christophe CHAILLOU, burgemeester van Saint-Jean-de-la-Ruelle en directeur van de Association Française du Conseil des Communes et Régions d'Europe

van haar onthaalbureau voor nieuwkomers, BAPA BXL, werden gedeeld. De Stad stelde verschillende diensten en partnerverenigingen voor. Tijdens deze twee dagen kreeg de genderdimensie van de opvang en projecten met betrekking tot de participatie van vrouwen bijzondere aandacht.

Christophe CHAILLOU, burgemeester van Saint-Jean-de-la-Ruelle, is overtuigd van het nut van dergelijke Europese samenwerking: *"Je suis convaincu que les collectivités territoriales ont la responsabilité de contribuer à répondre au défi que constitue l'accueil des personnes migrantes et de la nécessité de partager nos expériences à l'échelle européenne, ainsi que nous le faisons dans le cadre d'IncluCities"*.

Met deze mentoring krijgt Saint-Jean-de-la-Ruelle de kans om Brusselse oplossingen te bekijken en te vertalen naar de eigen context. Dat moet uitmonden in een genderbewust actieplan om de opvang van migranten, de toegang tot basisdiensten en de deelname aan het lokale leven te verbeteren.

Om meer te weten te komen over deze samenwerking mentorstad-leerstad, kunt u de presentatievideo bekijken, surf voor meer informatie naar de website [www.inclucities.eu](http://www.inclucities.eu). U kan het project ook volgen op de sociale media ([IncluCities Facebook-pagina](#), [@InclucitiesEU](#)).

## > Zie ook

In het kader van het partnerschap IncluCities organiseerde Brulocalis in oktober in de gemeente Schaarbeek een studiebezoek voor mandatarissen van de stad Jelgava uit Letland.

In dit nummer leest u het artikel met de verenigingen die zich inzetten voor de integratie van migranten.

## INTERNATIONALE SAMENWERKING

De cel Gemeentelijke Internationale Samenwerking (GIS) organiseerde op 4 oktober een platform met de Belgische gemeenten actief in Marokko. Een zeldzame kans om elkaar in levenden lijve te ontmoeten na lange maanden van werken op afstand. Kans ook voor de nieuwe GIS-coördinatoren om hun collega's uit andere gemeenten te ontmoeten. De besproken onderwerpen hadden zowel betrekking op het programma 2017-2021 (externe evaluatie, voortgang van elk partnerschap) als op de vooruitzichten voor 2022-2026 (aanvaardingstermijnen DGD, officiële opstart, enz.).

- In september en oktober werden ook verschillende bilaterale bijeenkomsten georganiseerd met de Belgische

gemeenten actief in Marokko en Senegal. Doel was om de balans op te maken van de uitvoering van de activiteiten en budgetten van het actieplan 2021. Dit was des te belangrijker omdat we aan het einde komen van het vijfjarenprogramma (2017-2021) en het niet mogelijk is om activiteiten of budgetten naar 2022 over te zetten. Deze bijeenkomsten vonden fysiek plaats wanneer de sanitaire en organisatorische omstandigheden het toelieten.

- De *Union des Villes et communes de Wallonie* (De Waalse vereniging van steden en gemeenten of UVCW) en Brulocalis zijn gestart met de voorbereiding van de definitieve externe evaluatie van het GIS-programma 2017-2021. Samen met de UVCW heeft Brulocalis meegewerkt aan de redactie en verspreiding van het bestek voor deze externe evaluatie. Het bestek werd virtueel voorgesteld aan alle deelnemende gemeenten, hier in België en in de partnerlanden. Er werd ook een bijeenkomst gehouden voor wie graag een offerte wil indienen.
- Brulocalis ontmoette op 20 oktober de collega's van het Belgisch Ontwikkelingsagentschap (ENABEL) die bij migratie- en burgerparticipatieprogramma's betrokken zijn, en de vertegenwoordiger in Marokko. Doel was om te bekijken welke acties in het volgende GIS-programma 22-26 en in de ENABEL-programma's staan en of er daarbij acties zijn die elkaar aanvullen.
- Van 15 tot 17 november 2021 heeft onze cel drie voormiddagen besteed aan de organisatie van een Marokko-platform met de Belgische en Marokkaanse gemeenten. Opzet was om de balans op te maken ter afronding van het 17-21-programma: de definitieve externe evaluatie, het opstellen van eindrapporten en de monitoring van resultaatindicatoren. Verschillende samenwerkingsverbanden hebben ook de kans gekregen om een innovatief

project voor te stellen dat in het kader van de GIS 17-21 uitgevoerd werd. Daarbij vond er ook een uitwisseling plaats met de andere partnerschappen over best practices en elkaars uitdagingen. De rollen en verantwoordelijkheden tussen partners binnen de GIS en de beheersinstrumenten die de samenwerkingsverbanden ter beschikking hebben gekregen werden ook geëvalueerd. De bevindingen van deze evaluatie zullen als basis dienen voor de nieuwe 22-26 samenwerkingstools en -protocollen. Marokkaanse collega's presenteerden de aanbevelingen van het Platform Zuid dat begin november in Berkane heeft plaatsgevonden.

- Tot slot zal Brulocalis begin december 3 nieuwe ontmoetingen hebben georganiseerd met Belgische, Marokkaanse, Senegalese en Congolese partners. Opzet: met alle partners overleggen over het antwoord dat gegeven moet worden op de vragen die de Belgische ontwikkelingssamenwerking op 1 december aan Brulocalis bezorgd heeft over de programmeringsvoorstellen 2022-2026...

## EWLD



Op maandag 22 november hebben de vereniging Periferia en Brulocalis samen in Atelier 29 een presentatie gehouden rond participatieve begrotingen, in aanwezigheid van een Spaanse delegatie van de stad Molina de Segura. Op basis van de ervaring van deze gemeente wilde deze conferentie laten zien in hoeverre burgerbegrotingen krachtige instrumenten kunnen zijn voor

meer sociale inclusie, meer bepaald voor meer jongerenbetrokkenheid, en tegen de klimaatverandering. Deze presentatie vond plaats in het kader van de EWLD – Europese Week van de Lokale Democratie, en bracht een vijftiental gemeentebesturen (van Evere, Oudergem, Elsene, Molenbeek), het Gewest (Urban.Brussels) en verschillende bedrijven (Pinxteren, Maron) samen. De coronamaatregelen werden nageleefd (controle van het CST en mondkemperplicht).

## EUROPESE PROJECTEN EN FINANCIERING

Op 28 oktober heeft de cel Europa van Brulocalis virtueel met Sibelga vergaderd om mogelijke synergieën in het kader van het nieuwe "RenoClick-programma" te bespreken.

Dit programma is bedoeld om een reeks openbare gebouwen ingrijpend te renoveren. Hierbij worden onder meer Europese fondsen aangewend (meer bepaald EFRO en Recovery and Resilience Facility). Sibelga treedt op als facilitator en stelt een reeks instrumenten ter beschikking van gemeenten en OCMW's: aankoopcentrale; technische ondersteuning in verband met energie-efficiëntie; verspreiding van goede praktijken/projecten. Brulocalis staat de lokale besturen bij met raad rond Europese financiering.

Op 8 en 9 november gaf Brulocalis een vorming over het opzetten van Europese projecten. Verschillende gemeentebesturen namen deel aan deze vorming. Volgende zaken kwamen aan bod: hoe een door de EU gefinancierd project concipiëren, hoe een netwerk van Europese partners uitbouwen, advies over het opstellen en structureren van een project, de impact en communicatie van een project, hoe een begroting opmaken.

Brulocalis organiseert in 2022 opnieuw vormingen voor de gemeenten en OCMW's met aandacht voor de nieuwe Europese programmering (2021-2027).



> Presentatie van participatieve begrotingen

&gt; Philippe DELVAUX, communicatiedienst Brulocalis

# WELKE TOEKOMST VOOR DE BRUSSELSE MOBILITEIT?

Op 21 oktober organiseerden Brulocalis en Ethias een online colloquium met als titel "Welke toekomst voor de mobiliteit in Brussel?".

Mobiliteit is een belangrijke uitdaging om zowel de socio-economische ontwikkeling van steden als de energietransitie tot een goed einde te brengen.

Het mobiliteitsbeleid op gemeentelijk, gewestelijk, Belgisch en Europees niveau is er nu op gericht het gebruik van de personenwagen te verminderen ten voordele van duurzamere vervoersmiddelen (wandelen, fietsen, openbaar vervoer, deelvoertuigen en elektrische voertuigen, ...).

Deze trend is al enkele jaren merkbaar in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met een lager autobezit dan in de rest van het land, een verminderd gebruik van de wagen, en aanzienlijk meer verplaatsingen die te voet of met de fiets gebeuren. De komst van talrijke nieuwe spelers op het vlak van micro-mobiliteit (fietsen, deelscooters of -steps, enz.) en nieuwe technologieën (zelfrijdende auto's, AI, 5G, enz.) hebben een aantal zaken in gang gezet. Door deze nieuwe mogelijkheden verwachten gebruikers iets anders van mobiliteit, en hebben zij een andere kijk op hoe verplaatsingen in de stad moeten gebeuren. De veelheid aan beschikbare mobiliteitsdiensten kan alles veel complexer maken voor de gebruiker, die op zoek moet naar de beste manier om zich te verplaatsen.

Om de transitie te bevorderen moeten spelers in de mobiliteit hun kijk op het mobiliteitssysteem veranderen. Ze moeten het gebruiksvriendelijker maken door bijvoorbeeld geïntegreerde en overzichtelijke vervoerssystemen aan te bieden die het mogelijk maken om voor eenzelfde verplaatsing gebruik te maken van verschillende vervoersmiddelen (intermodaliteit), en te werken met multimodale mobiliteitshubs.

De uitdagingen zijn groot. Wat is de situatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? En welke rol kunnen de gemeenten spelen om de transitie te versnellen?

Brulocalis heeft in samenwerking met Ethias op 21 oktober een online colloquium georganiseerd om te trachten een antwoord op deze vragen te vinden.

Na een inleiding door mevrouw Elke Van den Brandt, minister van Mobiliteit, zullen wij in dit artikel dieper ingegaan op "Mobility as a Service", een concept dat wordt voorgesteld door David Schoenmaekers, van de FOD Mobiliteit en Vervoer, en door Martin Lefrancq van Brussel Mobiliteit die wat meer toelichting zal geven over de ontwikkeling van dit concept in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

&gt; Zie ook

**David Dessers, schepen van mobiliteit in Leuven, heeft ons de mobipunten van zijn stad gepresenteerd. Wij verwijzen in dit verband graag naar een ander artikel in dit nummer, waarin wij verslag uitbrengen over het studiebezoek van de mobiliteitsadviseurs aan Leuven, dat onlangs door Brulocalis werd georganiseerd.**





## DE TOEKOMST VAN MOBILITEIT LIGT IN INTERMODALITEIT

Nieuwsbrief tekent de woorden op van de minister op het colloquium



**Elke Van den Brandt:** "Wanneer we het vandaag over mobiliteit hebben dan denken we vaak aan één enkele manier om ons te verplaatsen. We houden geen rekening met de mogelijkheden die intermodaliteit ons biedt. Intermodaliteit moet dus deel gaan uitmaken van onze cultuur."

Voor veel verplaatsingen worden immers verschillende vervoerswijzen gebruikt, terwijl men voor veel verplaatsingen zou moeten kiezen welke vervoerswijze het meest geschikt is: een korte verplaatsing zou men bijvoorbeeld te voet kunnen doen, afhankelijk van het weer kan dan weer gekozen worden voor de fiets of het openbaar vervoer. De auto kan dan weer uitsluitend voorbehouden worden voor het vervoeren van grote en zware voorwerpen. De keuze moet dus worden gemaakt in functie van de doelstellingen en de omstandigheden van de verplaatsing.

Dit zal ongetwijfeld een aantal onrechtstreekse voordelen met zich meebrengen. Zo zal ons gedrag in het verkeer baat hebben bij een verandering van onze mentaliteit en attitudes. Een automobilist zal zich gemakkelijker in de plaats kunnen stellen van andere weggebruikers indien hij of zij in andere omstandigheden ook vaker gebruik maakt van deze andere vervoersmiddelen.

Het doel van intermodaliteit is niet om de auto volledig te bannen, maar om de juiste vervoerswijze te vinden."

### Het aanbod

**Elke Van den Brandt:** "Om van intermodaliteit een succes te maken, moeten we werken aan het aanbod, meer bepaald aan de overzichtelijkheid ervan, zodat men zo goed mogelijk tegemoetkomt aan de behoeften, en zodat men kan overstappen van het ene vervoersmiddel op het andere in functie van het afgelegde traject."

Laten we bijvoorbeeld eens kijken naar het openbaar vervoer: hoewel we het aanbod van de MIVB allemaal vrij goed kennen, is het niet zeker of het aanbod van de NMBS even goed bekend is in Brussel. Toch telt Brussel zomaar eventjes 35 treinstations (die dus onvoldoende bekend zijn of gebruikt worden door de Brusselaars). Hetzelfde geldt voor taxi's, die nog steeds te weinig door de Brusselaars worden gebruikt, hoewel ze voor sommige verplaatsingen toch een verdedigbaar alternatief zouden kunnen zijn.

En laten we tot slot ook nadenken over alle oplossingen op het vlak van deelmobiliteit die de laatste jaren zijn opgedoken en die echt baat zouden hebben bij aanbod dat overzichtelijker is."

### De mobiliteit van morgen zal een combinatie zijn van high- en low-tech.

**Elke Van den Brandt:** "Eerst en vooral zijn er natuurlijk de verplaatsingen te voet. Deze manier van verplaatsen zou meer aangemoedigd moeten worden: het is ecologisch en economisch, het vervuult niet, het is altijd beschikbaar, en opladen is niet nodig. Tijdens het wandelen kan je gezellig babbelen met anderen, en je ontdekt je eigen buurt op een andere manier. En het is bovendien ook goed voor de gezondheid. Er kan nog veel gebeuren om het modale aandeel van wandelen te vergroten."

Aan de andere kant van het spectrum zijn er de laatste jaren veel hoogtechnologische oplossingen ontstaan zoals multimodale toepassingen of ontwikkelingen die inherent zijn aan de vervoerswijzen zelf. Denk maar aan de elektrificatie van het wagenpark of het openbaar vervoer, en het groeiende succes van elektrische fietsen. Maar we denken hier ook aan de opkomst van deelauto's, -fietsen of -steps die mogelijk werd gemaakt door technologische oplossingen (geolokalisatie, open data, dynamische cartografie, enz.). Tot slot is technologie ook belangrijk voor de gegevens. We kunnen nu alle gegevens verzamelen die nodig zijn om ons beleid te ondersteunen, met respect voor de privacy van de mensen. Wij kunnen dus de mobiliteitsbehoeften van de bevolking bepalen om het aanbod aan te passen. Het gaat om gegevens die het mogelijk maken om verkeerslichten zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen, of om dynamische plannen en dienstregelingen voor de MIVB op te stellen."

### Dit alles brengt ons bij de vraag hoe de stad van morgen er zal uitzien.

**Elke Van den Brandt:** "Het zal een bruisende stad zijn waar we willen wonen, werken en op bezoek gaan. Brussel heeft veel potentieel."

We moeten mobiliteit echter op een andere manier benaderen. Als we een deel van de burgers – zowel Brusselaars als bezoekers – ervan kunnen overtuigen de auto te laten staan en te kiezen voor andere vervoersmiddelen, besparen we heel wat openbare ruimte die op een andere manier gebruikt kan worden. Zo maken we de stad aantrekkelijker.

Ook de levenskwaliteit zal erop vooruitgaan, al was het maar omdat de stad er minder lawaaierig op zal worden, en de luchtkwaliteit zal verbeteren. Ten slotte zal ook de veiligheid verbeteren, aangezien zowel het aantal als de ernst van de verkeersongevallen naar verwachting zal afnemen. Kortom, mobiliteitsparameters kunnen veel problemen oplossen.

Om deze uitdagingen aan te gaan en zo goed mogelijk aan mobiliteit te werken, is en blijft de deelname van de gemeenten belangrijk. Het Gewest en de gemeenten kunnen en moeten samenwerken om de objectieven te bereiken."

> David Schoenmaekers, FOD Mobiliteit en Vervoer

## HET CONCEPT VAN MOBILITY AS A SERVICE (MaaS)

Het MaaS-concept dateert van midden de jaren 2000 en volgde gelijkaardige ontwikkelingen uit de telecomsector, waar telefonie, televisie en internet werden samengebracht in één enkel pakket voor de consument. Dit idee werd vervolgens ook toegepast in de transportsector, waar ook een pakket van mobiliteitsoplossingen wordt aangeboden

MaaS-mobiliteit moet “naadloos zijn”. Dit betekent dat de reiziger niet mag opmerken wanneer hij van mobiliteitsoperator verandert bij het gebruik van een servicesysteem. Dit moet het geval zijn vanaf het punt van vertrek tot het punt van aankomst, en ongeacht het

aantal of het soort gebruikte vervoersmiddelen. Het leven van de gebruiker moet gemakkelijker worden gemaakt, zodat hij/zij niet al te veel systemen moet leren kennen. Het gaat erom de klantervaring te verbeteren.

### HET MaaS : PRINCIPE EN DOELSTELLINGEN

MaaS is de integratie en combinatie van verschillende openbare en privévervoerwijzen in een technologisch platform waarmee de gebruiker toegang heeft tot het volledige geïntegreerde mobiliteitsaanbod, de meest efficiënte trajecten voor zijn verplaatsingen kan berekenen en beheren op basis van vooraf bepaalde criteria en de verschillende vervoerwijzen kan reserveren en betalen.

*Good Move*, p.254

Het concept Mobility as a Service (MaaS) is de nieuwe trend in mobiliteit en heeft tot doel de manier waarop mensen zich verplaatsen te veranderen door middel van een vervoeraanbod dat alle verplaatsingswijzen en alle etappes van het reizen voor deur-tot-deur-mobiliteit integreert; van routeplanning tot boeking en betaling. MaaS vertegenwoordigt de belofte om zich vrij te kunnen verplaatsen van punt A naar punt B door de verplaatsingswijze(n) te nemen die het best geschikt is (zijn) voor de verplaatsing.

Bij de realisatie van deze dienstgerichte aanpak, dient men erop te letten:

- Dat de totale vraag naar mobiliteit niet toeneemt;
- Dat vraag en aanbod gestuurd worden naar een gedeelde mobiliteit die de middelen optimaliseert;
- Dat de toegankelijkheid van alle openbare diensten gehandhaafd blijft; en;
- Dat de nieuwe diensten (autodelen, auto met chauffeur, autonome pendeldiensten) niet de plaats innemen van efficiëntere verplaatsingswijzen zoals stappen, fietsen of openbaar vervoer.

De beperkingen die voor sommigen worden opgelegd door de Low Emission Zone (LEZ) zullen als een kans worden gezien om de bevolking te sturen in de richting van het MaaS-concept en het autobezit terug te dringen.

Om zijn ambities waar te maken, zal het Gewest zijn actie versterken via drie dimensies:

- De integratie van mobiliteitsdiensten (informatie, ticketverkoop, tarieven) zowel digitaal als fysiek;
- De kwaliteit van openbare netwerken en diensten om de beste leesbaarheid en toegankelijkheid te waarborgen;
- De interconnectie van de verschillende diensten door de ontwikkeling van overstapknopen.

*(Good Move, p.119)*

## DE VIER PIJLERS VAN MaaS

Een MaaS-toepassing is daarom gebaseerd op vier elementen:

- **personalisatie**, waarbij de reiziger zijn voorkeuren instelt, zowel wat betreft de keuze van de vervoersmiddelen als de personalisatie van deze vervoersmiddelen (bijvoorbeeld “de fiets vermijden als het regent”) of van het traject (bijvoorbeeld “autosnelwegen vermijden”)
- Een **systeem om de verplaatsing te plannen** dat ook ingesteld kan worden (kiezen voor de kortste of de veiligste route), hetgeen resulteert in dynamische en beschrijvende routes,
- één geïntegreerd systeem voor het **reserveren** (bv. voor de trein en deelvoertuigen) en betalen van alle (verschillende) vervoerswijzen, in een beveiligde omgeving, met als resultaat de aanmaak van één enkel vervoersbewijs;
- en ten slotte een **real-time adaptieve informatie- en begeleidingsdienst**, om de reiziger tijdens zijn reis bij te staan.

## ROME WERD NIET IN ÉÉN DAG GEBOUWD

En dus kunnen deze systemen verschillende integratieniveaus hebben, die als volgt worden ingedeeld:

- 0: wanneer de systemen van de verschillende vervoerswijzen los staan van elkaar;
- 1: wanneer de integratie beperkt blijft tot informatie, bijvoorbeeld over de prijzen of de multimodale planning van de verplaatsing. Voor de rest staat elk systeem los van elkaar;
- 2: wanneer een reservatie- en betaalsysteem voor een specifieke verplaatsing wordt geïntegreerd;
- 3: op dit niveau mogen we spreken van een integratie van het dienstenaanbod, aangezien we gebruik maken van gekoppelde aanbiedingen, bijvoorbeeld door verschillende abonnementen te groeperen;
- 4: De integratie van MaaS is voltooid wanneer externe actoren het systeem ondersteunen, zoals de politiek (via haar regelgevende macht).

Het MaaS-ecosysteem is dus **een vrij complexe omgeving** die de verschillende mobiliteitsoperatoren (car sharing, deelfietsen/-steps, peer-to-peer autoverhuur, fleet & ride sharing, maar ook crowdsourced logistieke middelen, enz.) en **applicaties** (betaling van meer dan alleen het vervoermiddel, maar ook van de parkeerplaats, of van een stads- of wegentol, of van de laadpunten enz.) verbindt met andere soorten diensten (real-time beheer van het verkeer, bijvoorbeeld, met behulp van real-time info over verkeersstromen, of het beheer van verkeerslichten...). Dit alles gebeurt met één enkele toegangspoort voor de gebruiker. Een dergelijke

aanpak kan uiteraard verder worden uitgebreid naar andere diensten.

Dit alles hangt af van verschillende lagen (en de gegevens die zij genereren) die op elkaar voortbouwen, zoals het dienstenplatform, de vervoerswijzen, de status van de vloot en de infrastructuur.

Dit concept is de vertaling van een paradigmaverschuiving. Van de klassieke aanpak waar de overheid een aanbod voorstelt waar de gebruiker zich aan moet aanpassen, gaan we naar een model waar het de behoeften van de burger zijn die het aanbod vormgeven.

De voordelen van de MaaS-aanpak worden door de *MaaS Alliance* als volgt samengevat: *“MaaS wil een alternatief bieden voor het gebruik van de privéauto dat even comfortabel en duurzaam is, de files en de beperkingen van de vervoerscapaciteit helpt terugdringen, en daarenboven ook nog eens goedkoper is.”*

Met deze benadering staat duurzame mobiliteit niet alleen op het kruispunt van thema's zoals **milieu** en **volksgezondheid**, **veiligheid** en beveiliging, en **economie**, maar ook **sociale inclusie** doordat ze de overzichtelijkheid van het aanbod voor iedereen verbetert.

De MaaS-aanpak helpt ook om politieke doelstellingen te verwezenlijken:

- sterk bevorderen van **multimodaliteit** en de modal shift
- **verminderen van het aantal ongevallen** en het verhogen van de verkeersveiligheid (door de modal shift te bevorderen)
- **verminderen van vervuiling** (door de modal shift te bevorderen)
- verbeteren van de **doorstroming van het verkeer** en verminderen van files (door de modal shift te bevorderen)
- **verbeteren** van de beschikbaarheid en het comfort van het **aanbod** (dit alles via een APP)
- zou (onder voorbehoud evenwel) de impact van gemotoriseerd verkeer op de openbare ruimte kunnen verkleinen en daarmee ook op het parkeren op de openbare weg
- en ten slotte kansen geven aan innovatie, economische ontwikkeling en werkgelegenheid

## WAAROM KOMT MaaS MAAR ZO TRAAG TOT STAND?

De eerste reden heeft te maken met het alternatieve aanbod voor de privéauto. **MaaS verandert het aanbod op zich niet**. Het aanbod, zoals de kwaliteit van het openbaar vervoer of oplossingen op het vlak van deelmobiliteit en micromobiliteit, is dus een essentiële voorwaarde. Een andere vertragende factor zijn de **intermodale knooppunten**, de

*“voor een beter ecosysteem hebben we een ander ecosysteem nodig”*

“mobility hubs” waar de platforms van de verschillende operatoren in elkaar overvloeien.

Wij wijzen ook op de **complexiteit van de driehoeksrelatie tussen de overheid, de vervoersoperatoren en de MaaS-diensten**. Er speelt immers ook een commercieel aspect waar samenwerking op gespannen voet staat met concurrentie (samenwerking tussen operatoren is zeker niet zo evident als men bedenkt dat zij elkaar beconcurreren en dat een gemeenschappelijke oplossing er dus toe kan leiden dat de ene operator klanten verliest aan de andere). Daarnaast is er ook een technisch luik waar sprake is van een grote uitwisseling van gegevens met veel verschillende gebruiksdoeleinden.

Aan de kant van de **gebruikers** zijn er **4 uitdagingen**. Het is noodzakelijk om de volgende zaken te bepalen:

- hun verwachtingen en eisen;
- hun relatie met de vervoersoperatoren;
- het beschermingsniveau van de privacy voor het verzamelen van gegevens enerzijds, en commerciële transacties (betalingen) anderzijds;
- en, ten slotte, de mate van toegankelijkheid zodat alle burgers bereikt worden.

De laatste uitdaging heeft te maken met het **algemeen belang**. Zoals gezegd kan MaaS een aanzienlijke impact hebben op de vermindering van de CO<sub>2</sub>-uitstoot... Dit kan alleen tot stand komen als – en dat

moet nog bewezen worden – het openbaar vervoer de ruggengraat van het systeem wordt, en gebruikers veel meer gebruik gaan maken van duurzame mobiliteitsoplossingen. Anders kan men ook een pervers effect verkrijgen waar deelauto's zo aantrekkelijk worden gemaakt dat zij effectief de norm worden. Dit zou dan weer ingaan tegen de doelstelling om de CO<sub>2</sub>-uitstoot te verminderen.

Met andere woorden; MaaS stelt zaken voor, maar het is de gebruiker die beslist!

... Dit zal moeten opgevolgd worden door de overheid om eventuele perverse effecten te vermijden.

Om de situatie te verbeteren en te komen tot een visie 2.0 op MaaS, mag men niet uit het oog verliezen dat MaaS veel meer is dan een APP en dat alle belanghebbenden er een visie op moeten krijgen. Daarnaast moet **de overheid een sleutelrol spelen** en is **publiek-private samenwerking** nodig voor de implementatie ervan.

Het MaaS-congres, dat voor het eerst in België werd gehouden, vond plaats op 7 december 2021 in Antwerpen. Wij hebben deze uitgave vóór die datum afgewerkt, maar voor meer informatie verwijzen wij graag door naar hun website: [www.maascongres.be](http://www.maascongres.be)

### > Martin Lefrancq, coördinator smart mobility bij Brussel Mobiliteit

## MOBILITEIT ALS DIENSTVERLENING IN HET BRUSSELS GEWEST: HOE PAKKEN WE DIT AAN OP HET TERREIN?

Ongeveer vijftien maanden geleden is Brussel een partnerschap aangegaan met het International Transport Forum (ITF, een groep experts die afhankelijk is van de OESO), dat zich bezighoudt met MaaS en vele andere kwesties rond mobiliteit zoals digitale regelgeving, leveringen met drones, big data, automatisch rijden, kunstmatige intelligentie, algoritmisch bestuur, innovatieve mobiliteitsdiensten, enz.

Het ITF helpt Brussel bij het opzetten van een regelgevend kader voor MaaS. Dit dossier nadert zijn voltooiing en een samenvatting van de aanbevelingen is reeds beschikbaar op de website van het ITF (zie kader). Het lijvige eindverslag wordt voor het einde van het jaar verwacht in het Engels, en de Franse en Nederlandse vertaling komt eraan in februari 2022.

Vanuit het oogpunt van de burger is MaaS gewoon een applicatie op de smartphone. Voor de belanghebbenden is het echter zoveel meer dan dat.

Op gewestniveau wordt er niet echt gewerkt aan een applicatie (behalve voor de MIVB). We kunnen de MSP's (Mobility solution providers, t.t.z. alle spelers die mobiliteitsdiensten aanbieden) en de MaaS-provi-

ders echter wel koppelen aan een breder mechanisme dat bestaat uit een nieuw aanbod dat alle oplossingen omvat en rekening houdt met zaken zoals governance, gegevensbeheer en infrastructuur. Het is de bedoeling dit ecosysteem zo rijk en dynamisch mogelijk te maken. En het is op de kruispunten waar de verschillende spelers, MaaS-providers en mobiliteitsproviders samenkomen, dat wij als Gewest een rol te spelen hebben.

Ten slotte is het ook onze taak als overheid om een functioneel en eerlijk **regelgevend kader** uit te werken voor alle spelers en ten dienste van de burger.

Wij werken aan een ecosysteem dat draait rond de burger. Het Gewest weet wat er op het spel staat, en welke shift er gerealiseerd moet worden. Het gaat om een shift die de gebruiker in het middelpunt van het systeem en de discussie plaatst.

We stellen tot onze tevredenheid vast dat het ITF zegt dat *“het geheel van maatregelen van Good Move het belangrijkste instrument moet blijven voor*

## MOBILITEIT ALS DIENSTVERLENING IN GOOD MOVE



"Wat als mobiliteit niet langer een product, maar een dienst is? Het mobiliteitsaanbod in België is vandaag sterk gediversifieerd, maar wordt niettemin voorgesteld als een verzameling diensten en concepten in plaats van als een geïntegreerd en overzichtelijk aanbod voor de gebruiker. Mobiliteit wordt nog steeds voornamelijk verworven door de aankoop van producten (voertuigen van verschillende aard of openbaarvervoertickets). Geleidelijk aan wordt een mobiliteitsaanbod ontwikkeld dat meer als dienst wordt voorgesteld: taxi's, deel- auto's, -fietsen en -steps, free-floating, enz. Het is duidelijk de bedoeling dat deze trend door de opkomst van connectivity-technologieën sterker wordt en meerdere dimensies omvat. Deze evolutie vormt een structurerende opportuniteit om de gebruiker opnieuw in centrum van het mobiliteitsaanbod te plaatsen, om de algemene doeltreffendheid van dat systeem te vergroten en om er op een nuttiger manier voor te zorgen dat er rekening gehouden wordt met de gewestelijke mobiliteitsdoelstellingen. Ze maakt het mogelijk

te evolueren naar een model waarin de gebruiker over een waaier aan diensten beschikt die aangepast zijn aan al zijn behoeften en waarbij hij het bijvoorbeeld zonder zijn auto kan stellen.

Ze krijgt vaste vorm door de ontwikkeling van tools zoals MaaS (Mobility as a Service). MaaS moet het meer bepaald mogelijk maken de volgende doelstellingen te halen:

- De algemene kwaliteit van de mobiliteitsdiensten voor de gebruiker verbeteren;
- De toegang tot zoveel mogelijk verplaatsingsmodi verzekeren en de universele toegankelijkheid van de mobiliteit versterken;
- De gewestelijke mobiliteitsdoelstellingen opnemen in de kern van het mobiliteitssysteem;
- De doeltreffendheid van het systeem verbeteren door de synergieën binnen het mobiliteitsaanbod te valoriseren;
- Zich op grootstedelijke, zelfs nationale schaal ontplooiën door ook het aanbod van operatoren die buiten het Gewest actief zijn te integreren.

### DE GEBRUIKER CENTRAAL

Vandaag wordt de gebruiker geconfronteerd met een groeiend aantal exploitanten, zonder overzicht van het algemene aanbod, zonder complementariteit, zonder harmonisatie van de toegankelijkheid ervan, zonder systematische samenwerking of synergieën. De gebruiker is niet in staat te profiteren van het overvloedige aanbod, hij krijgt er moeilijk toegang toe. De operatoren verkopen producten die van elkaar verschillen en die onderscheiden en niet-geïntegreerde toegangsmodaliteiten bieden. Ze zijn veeleer elkaars concurrenten. Mobility as a Service (MaaS) wil de tegenovergestelde dynamiek creëren. Het gecombineerde aanbod en de overzichtelijke en geharmoniseerde toegang ertoe moeten vanuit het oogpunt van de gebruiker worden opgesteld. Via één enkele interface krijgt hij toegang tot het gecombineerde aanbod van de verschillende operatoren en kan daarbij gebruik maken van informatie en geharmoniseerde betalingsmodaliteiten. MaaS is verantwoordelijk voor de integratie van het aanbod, de ticketing en de tarieven van exploitanten. Hierbij moeten nog de voorkeuren van de gebruiker gevoegd worden. De kwaliteit van de toegang tot het aanbod wordt versterkt en uitgebreid terwijl de integratie en de synergie van het aanbod de algemene doeltreffendheid verbeteren."

Good Move, pp. 68-69

## MaaS IN GOOD MOVE

Good Move verwijst herhaaldelijk (ongeveer veertig keer) naar MaaS, dat, zoals we reeds aangaven, een transversaal project is.

Wij nemen hier daarom alleen het fragment over van de Fiche C1 "De ontwikkeling van MaaS begeleiden" die de uitrol ervan plant voor 2022 en de noodzakelijke maatregelen opsomt:

"De actie bestaat uit de volgende concrete maatregelen:

- Zorgen voor de tariefintegratie van de operatoren van het openbaar vervoer;

- Het kader voor MaaS vastleggen – met oog voor het algemeen belang en de universele toegankelijkheid van de vervoerdiensten – in voortdurend overleg met de operatoren van mobiliteitsdiensten, en zorgen voor doeltreffende regulering en tariefstrategieën die passen bij de ambitie van het gehele grondgebied;
- Een gewestelijk openbaar back-end platform ontwikkelen en gebruiken voor het gegevensbeheer, en de publieke en private mobiliteitsoperatoren daarbij betrekken;
- Het platform verruimen naar het grootstedelijk gebied;
- De toepassing van het MaaS-kader controleren."

het implementeren van een duurzaam stedelijk mobiliteitsbeleid". Het ITF erkent met andere woorden het belang van het gewestelijke plan Good Move dat een visie op mobiliteit voor 2030 voorstelt, evenals 50 acties (zoals MaaS) om te komen tot concrete resultaten.

De 49 andere acties van Good Move kunnen dus een houvast zijn voor het implementeren van MaaS, dat momenteel nog ontwikkeld wordt. Omgekeerd zal ook MaaS een begeleidende maatregel zijn voor de 49 andere acties.

## HET MODALE AANDEEL VAN DE AUTO VERMINDEREN

In Brussel ziet het modale aandeel er als volgt uit: verplaatsingen te voet (37%), met de auto (33%), met de MIVB (24%), met de fiets (4%), met de trein (1%) en overige (1%). Het doel van MaaS is het gebruik van de privéauto te verminderen. Het aandeel van multi- en intermodaliteit bedraagt met andere woorden 67%, maar dit moet nog kunnen toenemen. In het scenario van Good Move wordt het gebruik van de eigen auto teruggebracht naar 24%.

Om dit te bereiken wil het Gewest de wegen herinrichten naargelang hun multimodale specialisaties, om zo te komen tot een netwerk dat verschillende niveaus van comfort biedt voor verschillende soorten vervoer.

... Dit brengt ons terug bij MaaS. De categorisering van de wegen en de inrichting ervan kan immers worden ingevoerd in het systeem dat dan routes en vervoermiddelen kan voorstellen naargelang de wensen van de gebruiker.

## DEVELOPING INNOVATIVE MOBILITY SOLUTIONS IN THE BRUSSELS-CAPITAL REGION



Deze brochure bevat een samenvatting van de aanbevelingen voor de omkadering op vlak van regelgeving en data-governance om de ontwikkeling van Mobility as a Service (MaaS) in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te ondersteunen.

Het benadrukt het belang van de ontwikkeling van een competitief en innovatief MaaS-ecosysteem, met zowel publieke als private spelers, om zo de kans op commercieel succes van duurzame MaaS-modellen zo groot mogelijk te maken.

Eenzijds wordt nagegaan wat de reikwijdte moet zijn van een nieuw juridisch kader voor MaaS, en anderzijds

hoe de bestaande regelgeving voor mobiliteitsoperatoren moet worden gewijzigd met het oog op een doeltreffende integratie. Tot slot worden ook de belangrijkste eisen op het vlak van data-governance besproken, zoals de bescherming, overdracht en rapportering van gegevens nodig om de ontwikkeling van MaaS te ondersteunen.

Het rapport "Developing innovative mobility solutions in the Brussels-Capital Region" kan worden teruggevonden op de website van het ITF.

Op het moment van schrijven was alleen de Engelse versie van het verslag beschikbaar. Dit verslag zou echter binnenkort naar het Nederlands worden vertaald.

<https://www.itf-oecd.org/innovative-mobility-brussels-summary>

## DE INFRASTRUCTUUR!

De echte innovatie zal echter niet zozeer de applicatie zelf zijn (hoe geavanceerd die ook is), maar wel de aanpassing, het ontwerp, en de inrichting van het wegennet. De ultieme MaaS-applicatie is niet de software, maar de stad zelf!

Aangename voetpaden zonder obstakels, veilige en comfortabele fietsinfrastructuur, zeer efficiënt, stipt en snel openbaar vervoer, enz. Dit zijn de essentiële voorwaarden om het gebruik van privéauto's terug te dringen.

Laten we het voorbeeld nemen van de herinrichting van de kleine ring waar fietspaden werden aangelegd die afgescheiden zijn van het autoverkeer: het fietsgebruik is hier aanzienlijk toegenomen. Een MaaS-toepassing kan de transitie dus versnellen, maar kan deze niet op eigen kracht tot stand brengen.

Sylvain Grisot, een Frans stedenbouwkundige, stelt dat 80% van de stad van de toekomst er al is. Voor de resterende 20%, die voor een groot deel gebaseerd is op stadsvernieuwing, moet bij elke aanpassing van het wegennet in de stad niet alleen rekening worden gehouden met de huidige mobiliteit, maar ook met de mobiliteit die we wensen voor 2050.

> Sophie VAN DEN BERGHE, adviseur bij Brulocalis

# CEMA'S LEREN BIJ OVER MOBILITEIT IN LEUVEN

Net voor de herfstvakantie organiseerde Brulocalis in samenwerking met Brussel Mobiliteit een studiedag naar Leuven voor de mobiliteitsadviseurs (CeMa's) en de schepenen van Mobiliteit. De ideale gelegenheid om inspiratie op te doen, maar ook om elkaar terug te zien na anderhalf jaar corona. De studiedag was op alle vlakken een succes!

Een deel van de groep besloot meteen bij zonsopgang de Fietssnelweg F3 van Brussel naar Leuven te nemen. 30 km lang reden we langs velden en weilanden, met als eindbestemming de hoofdplaats van Vlaams-Brabant. Bij aankomst sloten we ons aan bij de rest van de groep, die met de trein was gekomen. We werden opgewacht door **Tim Asperge**, mobiliteitsadviseur bij de stad Leuven, die ons meer vertelde over de mobiliteitsinspanningen van de stad. Wist je dat Leuven pas in 2016 voor het eerst een schepenen van Mobiliteit had? Voordien was mobiliteit volledig gekoppeld aan de politie en was de materie versnipperd tussen verschillende schepenen en de burgemeester.

## LEUVEN NEEMT UITDAGINGEN INZAKE MOBILITEIT AAN

Men denkt vaak dat de Vlaamse steden altijd al verder stonden op het vlak van mobiliteit, maar Leuven werd en wordt nog steeds geconfronteerd met grote uitdagingen. De stad kent momenteel een sterke groei, wat onvermijdelijk gepaard gaat met een toename van de verplaatsingen. 75% van de verplaatsingen komt vanuit de stadsrand en 90% van de pendelaars maakt die verplaatsing naar Leuven met de wagen. Er is dus nog een hele weg te gaan om deze tendens om te keren. Er werd inmiddels een denkproces opgestart op het niveau van de hele vervoerregio. Om de stad makkelijker per fiets te bereiken, werden fietssnelwegen aangelegd, zoals de F3 Brussel-Leuven. Ook het openbaar vervoer werd herzien, met snelle lijnen tussen andere steden en gemeenten in de streek en verschillende strategische punten rond de stad, die een goede verbinding met het stadscentrum bieden (met de bus, per fiets of te voet). Op die manier wordt het aantal voertuigen in de stad al verminderd.

Leuven heeft grote ambities op het vlak van mobiliteit. Zo wil de stad tegen 2030 het modale aandeel van de wagen met 20% verlagen, het gebruik van het openbaar vervoer met 20% verhogen en het modale aandeel van de fiets verdubbelen.

Om het gebruik van actieve vervoerswijzen te stimuleren en de stad veiliger en aangenamer te maken, moet er openbare ruimte worden vrijgemaakt. Momenteel is 93% van de parkeergelegenheid



> Plan van de stad die in zes mazen is onderverdeeld

bestemd voor auto's en slechts 7% voor fietsen. Om ruimte voor wandelaars en fietsers te creëren, heeft de stad Leuven besloten om meer in te zetten op carsharing. Ieder jaar neemt het aantal deelwagens met 20% toe. Ondertussen maken vier op de honderd mensen gebruik van deelwagens, waarmee de stad Leuven verhoudingsgewijs de beste leerling van de klas is in België. Deelfietsen maken ook deel uit van de oplossing, maar worden eerder beschouwd als een aanvulling op het openbaar vervoer of als een optie

## Dossier Mobiliteit



> De fietsspiraal aan het station van Leuven

voor bezoekers. Het fietsbezit wordt sterk aangemoedigd, want studies hebben aangetoond dat daardoor meer gebruik zal worden gemaakt van de fiets en de parkeerdruk op de openbare ruimte des te meer zal afnemen. Slechts 5% van de verplaatsingen per fiets gebeurt met deelfietsen, tegenover 95% met persoonlijke (of geleasede) fietsen. Er werden overigens heel wat systemen ontwikkeld om op jaarbasis een fiets te leasen, bijvoorbeeld voor kinderen of studenten. Verder ondervindt de stad geen problemen met achtergelaten free-floating deelsteps op voetpaden, want die zijn er gewoonweg verboden.

### MOBIPUNTEN ALS MaaS

De stad staat ook bekend om haar Hoppin-mobipunten, waar meerdere mobiliteitsdiensten worden aangeboden, zoals carsharing, openbaar vervoer, deelfietsen, enz. Tussen 2019 en 2022 wil Leuven in en rond de stad 50 mobipunten inrichten, waarvan de locaties samen met de burger worden gekozen. Deze mobipunten maken deel uit van een totaalbenadering waarbij mobiliteit wordt beschouwd als een dienst: **MaaS** (Mobility as a Service, zie het artikel hierover in dit nummer). In deze beginfase neemt de stad in het kader van MaaS niet alleen de rol van regulator op zich, maar zorgt zij ook voor een mobiliteitsaanbod dat voor iedereen toegankelijk is: 'inclusieve mobiliteit'. MaaS wordt onder andere concreet gemaakt met de ontwikkeling van apps voor een vlotte toegang tot een heleboel verplaatsingsmiddelen. De stad treedt op als derde betaler en trekt één miljoen euro per jaar uit om een aantal voordelen te kunnen bieden, zoals de inzet van gratis nachtbussen, kortingen op deelfietsen en kortingen voor bepaalde doelgroepen, zoals studenten en personen met beperkte mobiliteit.

### CIRCULATIE- EN PARKEERPLAN

Het mobiliteitsbeleid in Leuven omvat ook de herziening van het stedelijk circulatieplan. Vanuit dezelfde optiek als in het kader van het gewestelijk mobiliteitsplan Good Move werd Leuven onderverdeeld in mazen, met in het centrum een voetgangerszone. Er werden veel fietszones ingericht, overal en in de voetgangerszone geldt een maximumsnelheid van

30 km/u en bussen mogen zelfs maximaal 20 km/u rijden. De toegangsbeperkingen worden hoofdzakelijk beheerd door camera's met automatische kentekenplaattherkenning.

Parkeren blijft een grote uitdaging en bepalend bij de keuze van een verplaatsingswijze. De stad Leuven heeft net buiten de stad parkings aangelegd (P+Bus) en een app ontwikkeld die de gebruikers laat weten waar zij het best kunnen parkeren en welk parkeertarief van toepassing is (Circulaid). Rond de voetgangerszone werden 'shop & go'-plaatsen met een systeem van automatische sensoren voorzien, waar men 45 minuten gratis kan parkeren. De stad rolt momenteel ook een systeem van interactieve parkeerzones uit, waarmee plaatsen kunnen worden toegekend voor diverse gebruiksvormen (ontspanning, taxi's, markten, foodtrucks, schoolbussen, ...) naargelang de dag of zelfs het tijdstip van de dag. Tot slot werd de levering van goederen gereorganiseerd om de trajecten te optimaliseren en de gepaste voertuigen te bepalen afhankelijk van de leveringsplaats (met een voorkeur voor kleinere en minder vervuulende voertuigen in het stadscentrum, zoals bakfietsen). Er werd ook een dicht netwerk van pakjesautomaten uitgerold om leveringen aan huis te vermijden. Een digitaal platform (leuven.levert) ondersteunt het beheer van de leveringen tussen handelaars in de streek. Andere projecten, zoals de 'Token'-test, hebben eveneens als doel om de laatste kilometer van de leveringsketen te optimaliseren.

### PARTICIPATIE EN SAMENWERKINGEN

Voor de uitvoering van haar mobiliteitsbeleid werkt de stad nauw samen met de privésector, de universiteiten en de burgermaatschappij. Verschillende projecten bieden de mogelijkheid om technologische innovaties uit te proberen. Zo is er Telraam, waarmee via een toestel op het raam het aantal voetgangers, fietsers, auto's en vrachtwagens in de straat kan worden geteld, om gegevens objectief te kunnen beschouwen en beleidskeuzes beter te onderbouwen.

Samen met de burger werd ook een groot project rond participatie en co-creatie op touw gezet (via 'Straten Vol Leuven'). In het kader daarvan werden verschillende tijdelijke voorzieningen ingericht, die de bevolking dan kon beoordelen. Via co-creatie werden acties ondernomen om woonzones in te richten, zitbanken te plaatsen, de straten groener te maken, parkeerplaatsen om te vormen tot ontspanningsruimte, pleinen heraan te leggen en plantenbakken te personaliseren. Het resultaat is een aanzienlijke verbetering van de levenskwaliteit in de stad.

Tijdens een fietstocht in de namiddag konden we dit alles met eigen ogen aanschouwen. Leuven is een heel aangename stad en absoluut een inspiratiebron voor Brussel! Ook al zullen sommigen zeggen dat het bij ons net iets ingewikkelder is ...





> Fanny MOREAU, Pro Velo

# PRO VELO HEEFT VOOR DE GEMEENTEN EEN PROJECT ELEKTRISCH FIETSEN

## Bezorg je inwoners een goed gevoel op een elektrische fiets!

# Pro Velo

De vzw Pro Velo heeft voor de gemeenten een project waarbij hun inwoners gedurende een bepaalde tijd een elektrische fiets kunnen uittesten. De gemeenten kunnen in het project instappen i.h.k.v. de projectoproep "Duurzame mobiliteit".

Met dit project kunnen zo'n twintig inwoners van uw gemeente gedurende 2 weken een volledig uitgeruste elektrische fiets uittesten. Naast een opleiding veilig rijden in het verkeer krijgen de deelnemers bij de start en op een terugkommoment advies over fietsmobiliteit en fietsen. Op dat terugkommoment wordt ook het gebruik van de fiets geëvalueerd. Na enkele testritten zijn de deelnemers klaar om zelf met een elektrische fiets rond te rijden.

Mobiliteit verbindt de privésfeer met de openbare sfeer (beroepsmatig, vrije tijd, enz.). Deze verplaatsingen gebeuren op individuele basis. Het is niet altijd makkelijk om hier in te grijpen. Wat wel kan, is meer mensen op de fiets krijgen. Dankzij de intrede van de elektrische fiets is fietsen nog toegankelijker geworden voor iedereen. Maar de kost van een elektrische fiets is nog steeds een rem.

Omdat het niet altijd eenvoudig is om binnen gemeentelijke organisaties fietsmobiliteit te stimuleren en te ontwikkelen, verzamelt Pro Velo al wat ze kan en weet in een project om de bewoners van uw gemeente te sensibiliseren en zo te helpen bij de uitvoering van uw fietsmobiliteitsbeleid. De koers die gevolgd wordt: huidige en potentiële fietsers ondersteunen, mensen leren fietsen, zorgen voor een positief imago en het fietsbeleid ondersteunen.

Met meer dan 25 jaar ervaring op de teller begeleidt Pro Velo vzw u in elke fase van uw project van zeer nabij om binnen uw organisatie een fietscultuur te ontwikkelen.

### WAAROM EEN FIETS UITTESTEN?

Het mobiliteitsproject van Pro Velo zorgt voor een stapsgewijs overstappen op de elektrische fiets. Men steunt daarvoor op meerdere proefprojecten en de theorieën rond de cognitieve psychologie met betrekking tot gedragsverandering.

Volgens een bevraging die Pro Velo in 2018 onder beginnende fietsers gedaan heeft:

- halveert na de proefrit het **onveiligheidsgevoel** op een fiets: van 86% naar 40%

- neemt de **stress in het verkeer** af van 77% naar 40% (*Enquête Way Too Much, Pro Velo – Mobiel21, 2018*)

Wat het gebruik van de fiets in Brussel in de weg staat:

- 15% van de respondenten wijst op de verkeersonveiligheid als remmende factor
- 10% zegt zich niet op zijn gemak te voelen in het verkeer
- 7% betreurt de ontoereikende inrichtingen

Maar na **1 maand fietsen en na de voorafgaande opleiding** merken we dat het subjectieve onveiligheidsgevoel in het verkeer aanzienlijk afneemt:

- Het onveiligheidsgevoel daalt zienderogen van **86% naar amper 40%**
- Het stressniveau daalt van **77% naar 40%**





- De opvatting dat fietsen in Brussel helemaal **niet gemakkelijk** is, verdwijnt bijna volledig: nog amper 6% van de respondenten denkt zo. Voordien was dat nog **37%**.
  - En tegelijkertijd neemt de opvatting toe dat fietsen in Brussel (zeer) **aangenaam is**: van **6% naar 35%**
3. Er wordt met de deelnemers ergens op een plek in de gemeente afgesproken.
  4. De deelnemers krijgen van de mecaniciens van Pro Velo uitleg over het gebruik van de fiets: aanzetten, hangslot, batterij, enz.
  5. Vervolgens krijgen ze van een Pro Velo-instructeur de 2,5 uur durende opleiding "Met de fiets in Brussel". De opleiding bestaat uit een theoretisch gedeelte gevolgd door een praktisch gedeelte. De opleiding wil mensen (opnieuw) vertrouwen geven om in het verkeer te fietsen, en wil de juiste gedragingen in het verkeer en de recentste wijzigingen in de wegcode die specifiek zijn voor fietsers, heropfrissen.
  6. Na de opleiding nemen de deelnemers de fiets mee naar huis; ze kunnen er gedurende 2 weken testritjes mee maken.
  7. Om te kunnen inspelen op het publiek van "inwoners", bezorgt Pro Velo de fietsen op het einde van een weekdag. De opleiding moet uiterlijk om 20u. rond zijn. Ter herinnering, er wordt testritjes gemaakt in groepjes van 11 om logistieke redenen maar ook om een gevoel van samenhang te geven en uitwisselingsmomenten te hebben.

## EEN ELEKTRISCHE FIETS UITTESTEN IN 7 STAPPEN

1. Het gemeentebestuur verspreidt via haar communicatiekanalen de oproep tot het indienen van kandidaturen onder haar inwoners. Pro Velo bezorgt de communicatiekit en een online aanvraagformulier in twee talen.
2. Eenmaal de aanvraagtermijn verstreken, neemt Pro Velo contact op met alle kandidaten om hen mee te delen of ze al dan niet aan de testing kunnen meedoen. Pro Velo bezorgt de modaliteiten aan de deelnemers.


> Elektrische fietsen van het merk Oxford, met een motor in het midden vlak bij de trapas (Bosch-motor), voor het beste rijcomfort. Deze fietsen zijn uitgerust met een hangslot, een helm, een waterdichte tas en een kazuifel. Afhankelijk van de vraag, kan Pro Velo ook een paar kinderzitjes meeleveren.

Gemeenten stellen hun vragen aan en kunnen inschrijven bij: Fanny Moreau [bike-testing@provelo.org](mailto:bike-testing@provelo.org)



## HOEVEEL KOST HET PROJECT EN WIE BETAALT?

Voor de inwoners is het gratis. De geïnteresseerde gemeente staat in voor de kost voor twee groepen van 11 mensen, waarbij elke groep gedurende twee weken een fiets kan uittesten. De gemeente zorgt zelf voor het nodige geld of vraagt een subsidie aan bij Brussel Mobiliteit i.h.k.v. de projectoproep "duurzame mobiliteit". De volgende mogelijkheden tot indienen van een aanvraag komen eraan in januari 2022. Onze subsidiefiche wordt aangepast zodra we van Brussel Mobiliteit hiervan bevestiging krijgen.

Het project elektrisch fietsen van Pro velo kost in totaal 10.563 euro voor 2X2 weken voor 11 inwoners, oftewel voor 22 deelnemers) 

> Lisa THIBAUT, adviseur Duurzame ontwikkeling bij Brulocalis

## WATERMAAL-BOSVOORDE OPENT KRINGLOOPWINKEL

Op woensdag 20 oktober 2020 bezochten Brulocalis en Leefmilieu Brussel de "Recyclerie 1170", de nieuwe kringloopwinkel in Watermaal-Bosvoorde. De kringloopwinkel is verwezenlijkt kunnen worden en deze zomer open kunnen gaan dankzij een subsidie die verkregen werd via "Klimaatactie", een projectoproep voor de gemeenten. De "Recyclerie" kent een groot succes en zamelt wekelijks tussen de 200 en 300 kilo aan schenkingen in.

De projectoproep van het Klimaatactieprogramma (KAP) staat in onze subsidiedatabank. De projectoproep is nu afgesloten. Via onze nieuwsbrief verneemt u wanneer er een nieuwe is.

De winnaars van de projectoproep – waaronder de kringloopwinkel – werden besproken in het artikel "Laureaten van de KAP-projectoproep" in Nieuwsbrief nr. 122 (pagina 42).

De gemeente Watermaal-Bosvoorde organiseert al meer dan 10 jaar samen met de inwoners 2 keer per jaar weggeefacties en 1 keer per maand herstellingssateliers ("Repair Cafés") tegen vrij tarief. Duizenden voorwerpen kregen dankzij de vrijwilligers betrokken bij het project een tweede leven via schenking of na herstelling.

Dit was zo'n succes dat de gemeente beslist heeft om die activiteiten een permanente locatie te geven. Ook nieuwe activiteiten kunnen er georganiseerd worden. Alle activiteiten die daar gepland worden, houden verband met de concepten van upcycling en circulaire economie. Verantwoord en alternatief. Daarbij is ook plaats voor opleidingen, professionele inschakeling en maatschappelijke integratie.



Naar aanleiding van de projectoproep Klimaatactie 2020 gesubsidieerd door Leefmilieu Brussel, is Recyclerie 1170 nu open sinds 1 juni 2021. Men treft er een winkel aan waar alledaagse voorwerpen en tweedehands kleding worden verkocht, maar ook plaatselijke creaties van gerecycleerde en opgeknapte materialen. Ook worden er regelmatig naaiateliers en reparatiewerkshops voor alledaagse voorwerpen en fietsen georganiseerd.



De aangeboden diensten zijn bedoeld als aanvulling op (en niet als concurrentie voor) de diensten aangeboden door onze verenigingen, winkeliers en ambachtslieden, met wie al veel wordt samengewerkt en waarbij ook veel nieuwe samenwerkingen op stapel staan.

Het project stelt de gemeente en haar inwoners in staat om hun dagdagelijkse consumptie van voorwerpen en kleding te herbekijken en een nieuwe concrete stap te zetten in de richting van een meer lokale, meer circulaire en meer duurzame consumptie. Dit initiatief zet aan deel te nemen aan een beter beheer van hulpbronnen en aan de strijd tegen de overconsumptie en de klimaatverandering. 📍



RECYCLERIE 1170

> Meer info

<https://www.recyclerie1170.be/>

# Suivez & Maîtrisez vos consommations

Convention des Maires, plan climat, Europe, ...

Les autorités locales, régionales et européennes se sont engagées volontairement pour réduire de 55% les émissions de gaz à effet de serre (GES) et améliorer la résilience aux changements climatiques de leur territoire à l'horizon 2030. La Wallonie s'est engagée depuis 2012.

## **POWERSAVE**

Une solution simple, facile à installer, flexible et mobile :

- Capture de vos données de consommation en temps réel :
  - Par usage (éclairage, ventilation, chauffage...).
  - Par fluides (eau, gaz, électricité, mazout).
- Plateforme web pour analyser et maîtriser vos consommations.
- Matériel non intrusif déplaçable facilement.
- Capteurs multi-fluides.
- Passerelles multi-réseaux (LoRa, LoRaWAN, GPRS).

Vos besoins, vos défis :

- Définir vos objectifs d'économie d'énergie.
- Voir directement vos bénéfices (Kwh, CO2, m3, €...).
- Fixer des alertes de consommations (e-mail, SMS...).
- Exporter vos données de consommations.

L'Europe annonce la réduction de 55% de Gaz à effet de serre pour 2030 !

Valoriser votre parc immobilier !

Diminution des gaz à effet de serres et gain de gestion !  
2 solutions, deux fois gagnant et vous ?



*Découvrez notre live Powersave*



## Christian Van Parys

Administrateur délégué chez RVC SA

Ik bied je dit aan :

Laten we het beheer van uw verbruik meten, controleren en optimaliseren.

Volg uw verbruik in real time op het internet met POWERSAVE.

Laten we samen doelen stellen en bezuinigen !

# Europa kondigt een vermindering van broeikasgassen met 55% tegen 2030 aan !

**D**uurzaam ondernemerschap is een winnende houding. Hoe kunt u de nieuwste technologieën inzetten om efficiënter te worden en uw ecologische voetafdruk te verbeteren ? Volg de gids !

Powersave dat de technische installaties beheert gekoppeld aan Powersave dat energiebeheer mogelijk maakt helpen bedrijven en gebouwbeheerders om hun ecologische voetafdruk te verkleinen en geld te besparen.

« Het voorgestelde telsysteem bestaat uit optische sensoren, stroomtangen, OCR-lezers, niveausensoren, enz.

De gegevens worden via een GPRS-concentrator verzonden met een snelheid tot 1 x/min. Het gaat dus om verbruikscycli die worden geïdentificeerd per gebruik (verlichting, ventilatie, verwarming, airconditioning, enz.) voor elektriciteit, gas, water, stookolie, enz. » legt Christian Van Parys, Directeur bij RVC.

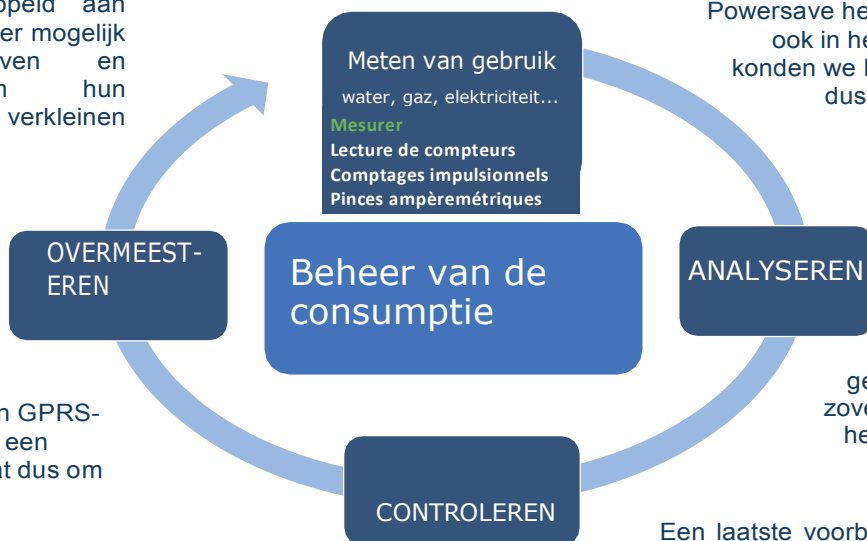
### Tot 25% besparing !

Deze meetsystemen meten het verbruik in real time en verzenden de meetgegevens met vastgestelde frequenties (tussen 1 minuut en 1 uur). Dit maakt het mogelijk elk gebruik te identificeren data aan een meter is gekoppeld : verlichting, ventilatie, klimaatregeling, verwarming, IT-ruimten, liften, enz.

Tot 25% besparing op uw verbruik en tonnen Co2

Voor een investering van slechts 2 tot 3%.

De informatie wordt vervolgens geüpload in POWERSAVE, beschikbaar als grafiek of als gegevensexport in verschillende formaten (XLS, CSV, XML,...).



Technisch gezien, wat houdt dit in ?

Wij plaatsen bijvoorbeeld, verschillende soorten verbruikssensoren op elektriciteits, gas, olie of watercircuits. Naast deze instrumenten combineren wij temperatuurmetingen, vochtigheidsmetingen of luchtkwaliteitssensoren (Co2).

Wij kunnen ook belangrijke informatie verstrekken over toepassingsvoorschriften en, natuurlijk over de kosten van



dit verbruik en het equivalent ervan in to Co2.

Welke winst kunt u verwachten ?

Dat hangt ervan af. Bij een van onze projecten had een gemeente een probleem met de energiekosten voor ventilatie. Toen we een verbruikssensor installeerden, toonde Powersave het dag en nachtverbruik, ook in het weekend. In dit geval konden we het elektriciteitsverbruik dus met 50% verminderen.

Een ander voorbeeld : Powersave heeft aangetoond dat een gemeentehuis vier keer zoveel water verbruikt als het gemeentelijk zwem-

Een laatste voorbeeld, met Powersave, merkten we in een bedrijf dat de koffiemachines (het waren er 12) ook 7 dagen per week, 24 uur per dag verbruikten. Door de installatie van programmeurs werd het verbruik van deze machines met meer dan de helft verminderd (7000 Kwh per jaar, of meer dan 1,4 ton Co2).



Ontdek onze live Powersave



# NIEUWE IRISBOX-CAMPAGNE

## Begeleid je gebruikers



De IRISbox, het digitale administratieve loket van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, is nog niet erg gekend bij het grote publiek. Het is nochtans een sterke oplossing voor administratieve vereenvoudiging, die gebruikers in staat stelt doeltreffend en virtueel contact op te nemen met de plaatselijke of gewestelijke administratie.

Door het administratieve werk aan de loketten te verlichten ontlast dit online dienstenaanbod de ambtenaren van repetitieve taken en creëert het betere omstandigheden om de specifieke aanvragen van de gebruikers te analyseren en te behandelen. De tijdswinst geboekt door het e-loket laat toe een kwalitatiever onthaal aan te bieden aan de fysieke loketten.

1. opleidingen over IRISbox, beschikbaar vanaf 2022 via de opleidingscatalogus van de GSOB.
2. een begeleidings- en informatiekits om je gebruikers te begeleiden bij de stappen die ze online ondernemen op IRISbox, met als naam "Kit IRISbox".

Het opzetten van een doeltreffende en gebruikersgerichte online administratie vereist allereerst de betrokkenheid en medewerking van de administratieve personeelsleden.

Daarom stelt easy.brussels, het Brusselse agentschap voor administratieve vereenvoudiging, in samenwerking met de Gewestelijke School voor Openbaar Bestuur (GSOB) en het Centrum voor Informatica voor het Brusselse Gewest (CIBG), u het volgende ter beschikking:

### DE IRISBOX-KIT?



De IRISbox-kit zal beschikbaar zijn op de pagina Digitale inclusie van de website [easy.brussels](http://easy.brussels).

Deze kit, opgesteld in het Nederlands, Frans en Engels, bevat:

- Een brochure met uitleg over IRISbox (werking, stappen die ondernomen kunnen worden, enz.);
- Een boekje met uitleg over de verschillende mogelijkheden inzake aanmeldingscontrole om online in te loggen bij de administratie (eID, Itsme en LRA);
- Drie demonstratievideo's met uitleg over IRISbox en een rechtstreekse demonstratie van het ondernemen van een administratieve stap.

Alle voornoemde informatiedragers zijn toegankelijk en downloadbaar, zodat je ze kunt verspreiden en doorgeven.

### > Meer info

#### Inschrijven voor de opleidingen over IRISbox?

De meer uitgebreide opleidingen zullen beschikbaar zijn vanaf 2022, via de opleidingscatalogus van de GSOB.

#### Download nu al de informatiedragers van de IRISbox-kit:

[www.easy.brussels/projects/inclusion-numerique/](http://www.easy.brussels/projects/inclusion-numerique/)

#### Meer weten over dit project?

Neem contact met ons op: [info@easy.brussels](mailto:info@easy.brussels)



# LOONSVERHOOGING GEMEENTE- EN OCMW-PERSONEEL

"Het Brussels Gewest heeft nog nooit zo'n belangrijke tussenkomst verleend ten voordele van de ambtenaren van de plaatselijke besturen", merkt Bernard Clerfayt, de Brusselse minister van Plaatselijke Besturen op. De lonen van het gemeente- en OCMW-personeel stijgen voor het einde van het jaar en zullen blijven stijgen tot in 2024!"

## Tot nu toe enkel beloftes

Iedereen is het er al jaren over eens dat de lonen van gemeenteammbtenaren en OCMW-personeel omhoog moeten. Het Brussels Gewest had, tijdens de vorige legislaturen, beloftes gedaan. Achttien Brusselse gemeenten, de eerste werkgevers, hadden een motie tot loonsverhoging gestemd. Aan deze verklaringen is evenwel nooit een gevolg gegeven... tot vandaag.

"Het leek mij gegrond om een herwaardering toe te staan van alle diensten van de plaatselijke besturen aangezien sommigen er al meer dan 15 jaar op wachten. Bovendien hebben ze hun essentiële rol bewezen tijdens de crisis door de lokale diensten zo dicht mogelijk bij de burger te brengen", merkt Bernard Clerfayt op.

## Lonen van Vlaams en Waals gemeentepersoneel en van gewestelijke ambtenaren inhalen

Het is een feit dat de bezoldigingen van de Brusselse gemeenteammbtenaren het laagst zijn. De verschillen met de in Vlaanderen of Wallonië gehanteerde schalen kunnen aanzienlijk zijn. Met het bereikte akkoord zien we dat het gemiddelde niveau in Wallonië/Vlaanderen wordt bereikt of overschreden voor de ambtenaren op het laagste opleidingsniveau (E en D). Het wordt sterk teruggedrongen voor de anderen (secundair en postsecundair)

	Achterstand in % van de Brusselse PB ten opzichte van het gemiddelde van de PB in Vlaanderen / Wallonie	Gemiddelde voorziene verhoging
Niveau E	-2,00	2,00
Niveau D	-1,90	2,60
Niveau C	-3,25	2,60
Niveau B	-8,38	6
Niveau A	-5,39	5

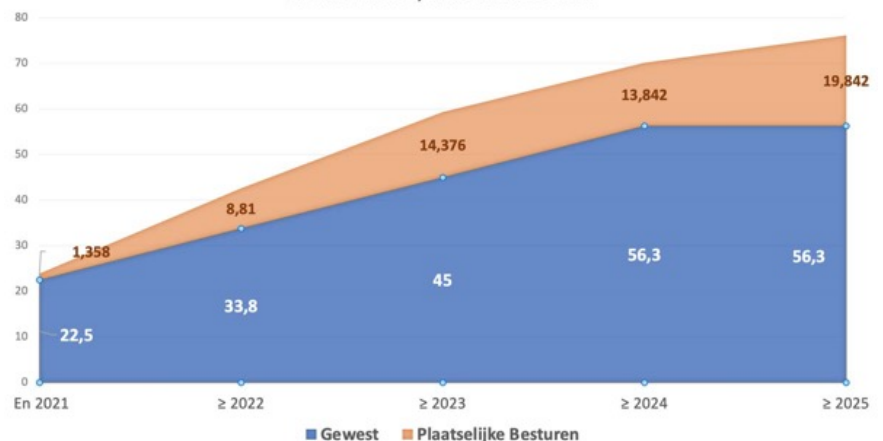
## Een inspanning voor 75% gedragen door het Gewest

Gemeenten zijn de primaire werkgevers van gemeentelijke ambtenaren. Als zodanig zullen ze ook bijdragen tot de opwaardering van de statuten van hun ambtenaren. Het Gewest zal echter gemiddeld - de situatie is per gemeente verschillend - 75% van de inspanning dragen en de gemeenten 25%.

## Hoe worden de gewestelijke middelen verdeeld over de gemeenten?

Afhankelijk van de pijlers - bezoldigingen van de ambtenaren, uitbreiding van de weddeschalen, pensioensteun, steun voor maaltijdcheques - zal de verdeelsleutel anders zijn. Voor de eerste twee pijlers zal het een gemengde sleutel zijn, namelijk 2/3 loonsom en 1/3 Algemene Dotatie aan de Gemeenten, om te kunnen bouwen op de solidariteit tussen de gemeenten. Voor de laatste twee pijlers zal het afhangen van het aantal voltijdse equivalenten.

VOORTGANG VAN DE INSPANNING VAN HET BRUSSELS GEWEST EN DE PLAATSELIJKE BESTUREN VOOR DE HERWAARDERING VAN DE LONEN VAN DE AMBTENAREN, IN MILJOENEN €, VAN 2021 TOT 2025.



# TWEE JAAR CORONA: DE LOKALE REGERINGEN KRIJGEN NOG ALTIJD GEEN LANGETERMIJNSTEUN

De lokale en regionale financiën staan onder druk door de gevolgen van de coronacrisis. De belastinginkomsten zijn immers gedaald, terwijl de uitgaven sterk gestegen zijn. Meer dan een jaar na het begin van de coronapandemie krijgen de gedecentraliseerde overheden nog altijd geen langetermijnsteun van de nationale regeringen.



Dat blijkt uit de laatste analyse van de REGR over de impact van COVID-19 op de lokale en regionale financiën. De studie is gebaseerd op de gegevens van 18 verenigingen van lokale overheden uit 15 landen<sup>1</sup> en brengt de recente ontwikkelingen in de lokale en regionale financiën onder de aandacht.

De situatie is kritiek in de Europese steden, grootsteden en regio's. *"Het schaareffect heeft voor veel van hen grote problemen meegebracht: minder inkomsten en meer uitgaven. Dit is verre van een ideale situatie!"*, aldus **Flo Clucas**, gemeenteraadslid in Cheltenham (VK) en woordvoerder van de REGR over de lokale financiën. *"Het is meer dan ooit duidelijk dat de nationale regeringen moeten samenwerken met de lokale en regionale overheden als we de lessen van deze crisis beter willen begrijpen en toepassen."*

## Hoe corona leidde tot een stijging van de uitgaven op lokaal en regionaal niveau

De extra uitgaven van de decentrale overheden voor 2020 worden geraamd op 5 miljoen tot 10 miljard euro in absolute waarde naargelang het land.

De meeste van deze uitgaven gingen naar **sociale bijstand** (huisvesting, kinderopvang en armoedebestrijding), naar de **aanschaf van beschermingsmiddelen** en de **toepassing van de coronamaatregelen** en

naar extra **steun** voor de **lokale handel, de verenigingen en de culturele instellingen**.

De daling van de inkomsten als gevolg van de lockdowns heeft een zware impact gehad op de lokale en regionale financiën, voornamelijk door het verlies van de belastingen en heffingen van de buurtwinkels maar ook door de terugval van het toerisme. **Deze verliezen schommelen echter aanzienlijk volgens het lokale financiële systeem van elk land** (hangen de lokale overheden bijvoorbeeld vooral af van hun eigen middelen in een context van fiscale decentralisatie, of van dotaties van de nationale regering?) en **volgens het economische profiel van elk gebied**.

## Welke steun van de nationale regeringen?

De nationale steun aan de decentrale overheden wisselde en ging van de aanvullende overdracht van middelen tot de dekking van de extra uitgaven (bv. aankoop van mondkapen en ander beschermingsmateriaal, enz.) of meer flexibiliteit in de procedures. Volgens het onderzoek van de REGR was deze steun gemiddeld goed voor 2,9 miljard euro aan financiële bijstand op korte termijn voor elk land. 60% van de respondenten verklaarde dat de steun van de nationale overheid nog steeds ontoereikend is om het begrotingstekort op lange termijn te compenseren.

Aangezien de werkelijke impact van corona wellicht pas op middellange en lange termijn gekend zal zijn, is het absoluut noodzakelijk dat de centrale overheden regelmatig het gesprek aangaan met de nationale verenigingen van decentrale overheden, om in te spelen op de economische en sociale gevolgen op lange termijn.

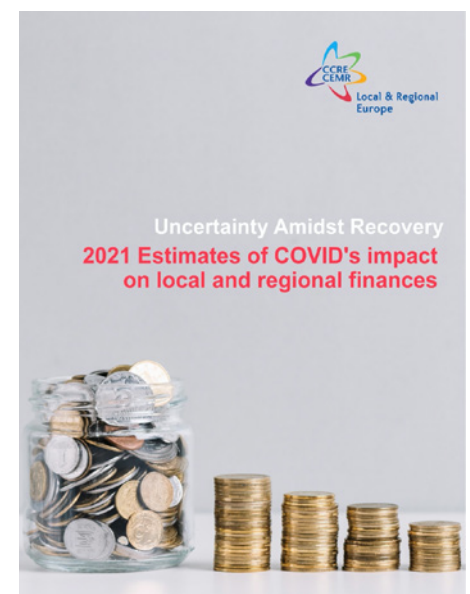
In dat opzicht **vormen de nationale herstelplannen een gelegenheid om de decentrale overheden meer mogelijkheden te geven om te investeren en hun**

**kerntaak ten aanzien van de burger te volbrengen. Daarom roept de REGR de nationale regeringen op om de steden, grootsteden en regio's volop te betrekken bij de uitvoering en evaluatie van de nationale herstelplannen.**

Op schaal van de EU moet de Commissie in haar tussentijds onderzoek van de herstelplannen in 2022 een prioriteit maken van de evaluatie van het betrokkenheidsniveau van de decentrale overheden als ze de digitale en ecologische transitie effectief wil realiseren in de praktijk. 

## > Meer info

Download de studie 'Uncertainty amidst recovery. 2021 estimates of Covid's impact on local and regional finances' op [www.ccre.org](http://www.ccre.org) > News > In-depth news > Uncertainty amidst recovery





# HET BURGEMEESTERS- CONVENANT: VOORLOPER IN DE KLIMAATTRANSITIE



Onlangs vond de Europese Week van Regio's en Steden 2021 plaats. Meteen de gelegenheid om de aandacht te vestigen op hoe regionale en lokale overheden en hun verenigingen tegenover de klimaatverandering staan.

Het Bureau van het Burgemeestersconvenant-Europa en het Europees Comité van de Regio's (CvdR) hebben op 13 oktober 2021 tijdens de workshop "The Covenant Community: a trailblazer for the Green transition" de nadruk gelegd op de lokale klimaatactie.

De campagne van het Burgemeestersconvenant voor een klimaatneutraal Europa in 2050 is in volle gang. Steeds meer gemeenten hernieuwen hun engagement en sluiten aan bij de grootste beweging ter wereld voor lokale klimaat- en energieactie. 

**> Meer info**

Download het rapport "Multi-Level governance in (Climate) Action - Co-creating policy solutions to tackle climate change" op <https://www.covenantofmayors.eu> of op [www.ccre.org](http://www.ccre.org) / news/ in-depth news / EU Week of Regions and Cities.

Het evenement bracht de nationale coördinatoren, promotoren en ambassadeurs van de CvdR samen. Zij vormen de gemeenschap van de conventie. Zij legden uit hoe het Burgemeestersconvenant de samenwerking tussen verschillende bestuursniveaus in de praktijk bevordert om de groene transitie te versnellen. De conventie heeft er haar rapport "Multi-Level governance in (Climate) Action - Co-creating policy solutions to tackle climate change" kunnen presenteren. Daarin staan aanbevelingen qua samenwerking en worden voorbeelden belicht van hoe de gemeenschap de klimaatverandering tracht te verminderen en er zich aan aanpast. Ook voorbeelden qua energiebevoorrading staan erin.

Brussel, Elsene, Etterbeek, Koekelberg, Molenbeek en Sint-Gillis zijn lid van het Burgemeestersconvenant. Het coördinatiebureau is gehuisvest in het Mundo-madou, Kunstlaan 7-8, 1210 Brussel.



> Maxime BANSE, Juridisch adviseur bij Brulocalis

# HOORZITTING IN DE KAMER OVER DE GAS-BOETES

Op 9 november werd Brulocalis in de Kamer gehoord door de commissie Binnenlandse Zaken over de gemeentelijke administratieve sancties.

Via de stem van haar adviseur Maxime Banse kon Brulocalis haar mening kwijt over de desbetreffende wetgeving, de administratieve sancties in Brussel in hun context plaatsen, een paar voorstellen doen ter verbetering van de wet en nieuwe overtredingen toevoegen die onder de toepassing van de wet zouden kunnen vallen, zoals bijvoorbeeld openbare dronkenschap.

## A. Voorstellen tot wijziging van de GAS-wet

Wij verwijzen naar het advies van het Bureau van Brulocalis en naar dat van de Conferentie van burgemeesters die bij de voorbereiding van het rapport werden opgemaakt. (...)

### 1/ Bewijskracht van de pv's

De vaststellingen van (gewone of gemengde) inbreuken door de vaststellers hebben geen kracht van bewijs en hebben enkel een informatieve waarde voor de sanctionerend ambtenaar of voor de rechter.

In strafzaken hebben de inbreuken die door de politie vastgesteld worden, bewijskracht wanneer de wet daar uitdrukkelijk in voorziet, wat het geval is voor inbreuken op de wegcode.

Aangezien bepaalde inbreuken op de wegcode gemengde inbreuken zijn (voor stilstaan en parkeren en voor de bepalingen met betrekking tot de borden C3 en F103), moeten ze naar onze mening ook bewijskracht krijgen bij GAS-boetes teneinde een gelijke behandeling tussen strafrechtelijke en administratieve procedures te kunnen garanderen. Het omkeren van de bewijslast zou het werk van de sanctionerend ambtenaren inzake probatie aanzienlijk vergemakkelijken en voor een effectiever vervolgingsbeleid zorgen, en zou het aantal geld-, energie- en tijdrovende rechtsmiddelen beperken.



> Borden C3 en F103

### 2/ Weg met de aangetekende zending

Krachtens de huidige wetgeving moet er in meerdere gevallen een aangetekende brief verstuurd worden. Het zou interessant zijn om te bekijken of het nog nodig is om in het kader van een GAS-procedure (gewone en gemengde) dergelijke brieven te blijven versturen. Deze brieven brengen extra kosten en administratieve procedures met zich mee die volgens sommige mensen uit de praktijk contraproductief werken.

### 3/ Recidive effectief toepassen

Op dit moment kan men niet weten of er op het grondgebied van meerdere gemeenten recidive bestaat. Elke gemeente houdt haar eigen register bij, zonder dat de informatie met de andere gemeenten wordt uitgewisseld.

Het zou mogelijk moeten zijn om recidive die op het grondgebied van meerdere gemeenten is gepleegd, zwaarder te bestraffen, wat momenteel niet het geval is.

Artikel 44 3<sup>e</sup> lid van de GAS-wet geeft meerdere gemeenten de mogelijkheid om samen één enkel register bij te houden. Men zou eventueel kunnen denken aan een bredere invulling van de notie "meerdere gemeenten" en aan een nationaal register.

Het bijhouden van één register, bijvoorbeeld nationaal, zal het werk van gemeenten vergemakkelijken. Zij hebben om privacyredenen moeite om zo'n register op te zetten.

### 4/ Verkeersborden: manuele vaststellingen toestaan

Artikel 3, 3<sup>e</sup> van de GAS-wet bepaalt dat overtredingen van verkeersborden C3 en F103 uitsluitend vastgesteld kunnen worden door automatisch werkende toestellen. Deze beperking voorkomt dat de vaststellers manueel overtredingen kunnen vaststellen. Wij stellen dan ook voor om deze bepaling uit de wet te schrappen.


## B. Toevoegen aan de wet van gemengde inbreuken

1/ Vooraleer gemengde inbreuken uit de strafwet te halen of aan de lijst toe te voegen denken we dat er bij het Openbaar Ministerie en het College van Procureurs-Generaal moet nagegaan worden of het echt nodig is om bepaalde inbreuken die te vaak zouden worden geseponneerd en/of een gerechtelijke achterstand zouden veroorzaken, administratief te vervolgen. Dit betekent volgens ons dat de strafrechtelijke autoriteiten moeten bevestigd worden en hierover naar hun standpunt moet gevraagd worden; elk arrondissement heeft op het terrein ook een andere realiteit. (...)

### 2/ openbare dronkenschap als lichte gemengde inbreuk

Er is bij het College van Procureurs-Generaal en bepaalde mensen uit de praktijk in Brussel effectief de wil om feiten van openbare dronkenschap die overlast veroorzaken, te kunnen vervolgen. In feite kan dit al omdat er in het politiereglement al heel wat bepalingen staan die het mogelijk maken wangedrag als gevolg van dronkenschap met een GAS-boete te bestraffen (bijv. geluidsoverlast, het niet naleven van een politiebevel, urineren op de openbare weg, verbod op alcoholgebruik op bepaalde plaatsen in de openbare ruimte, enz.).

Wat de praktische en redactionele aspecten van de tekst betreft, denken we ook dat er aandacht moet worden besteed aan de definitie van openbare dronkenschap; de plaatsen waar die vastgesteld wordt; aan de bewijslast [...]

Maar, indien beslist wordt om feiten van openbare dronkenschap administratief te vervolgen, moet worden opgemerkt dat een administratieve boete misschien niet effectief is omdat de betrokkene (sociaal of financieel) soms al in een kwetsbare situatie zit. We zouden dan eerder kunnen voorzien in een bemiddelingsprocedure om de schade te herstellen, of begeleiding kunnen aanbieden, zoals bijvoorbeeld al bestaat voor jongeren die de school opgeven. 



## STUDIE LOKALE FINANCIËN 2021

Lokale besturen zijn de onmisbare schakel voor het economisch herstel.  
Staan ze financieel voldoende sterk?

In deze ongeziene pandemie namen lokale besturen steeds het voortouw om hun inwoners en ondernemers te steunen. Ook vandaag blijven ze hen als eerste aanspreekpunt de gepaste hefboomen aanreiken. De schijnwerpers staan nu op de gevolgen en nasleep van de gezondheidscrisis. Er is een markante toename van het aantal steunaanvragen bij het OCMW, hogere uitgaven voor schuldbemiddeling en de druk op de fiscale ontvangsten neemt verder toe. Een ambitieus investeringsprogramma blijft essentieel om de klimaatdoelstellingen te halen en de lokale handel nieuw leven in te blazen. Waar liggen de prioriteiten van lokale besturen in hun herstelplan en staan ze financieel voldoende sterk?

Belfius Research maakt in de Studie Lokale Financiën 2021 de balans op.  
*Kijk voor inzichten en analyses op [belfius.be/studies](https://belfius.be/studies).*

 **Belfius**  
Bank & Verzekeringen

# OM MOGELIJKE FINANCIERINGSBRONNEN BETER TE KUNNEN OPSPOREN, BIEDT BRULOCALIS EXCLUSIEVE TOEGANG TOT HAAR GEGEVENS BANK SUBSIDIES.



Brulocalis heeft een exclusieve **webpagina Subsidies** ontwikkeld die een unieke toegangspoort biedt naar een coherent geheel van informatie, beheer en planning in verband met subsidies. Op die manier vindt u alle relevante informatie voor een betere toegang tot en een beter beheer van uw subsidies.

De webpagina kan worden geraadpleegd via onze website <http://www.brulocalis.brussels.nl/subsidies> en bevat de volgende belangrijke rubrieken, die beslist een kijkje waard zijn:

► **Databank subsidies (DBS).**

**De gegevensbank Subsidies geeft systematisch een overzicht van de subsidies die beschikbaar zijn voor gemeenten, OCMW's en andere lokale instanties.**

> Momenteel zijn er subsidies te vinden die toegekend worden door:

- het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- de Vlaamse, Franse en Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie;
- de Vlaamse en de Franse Gemeenschap;
- de federale overheid;
- de Europese Unie;
- verschillende fondsen, stichtingen, ...

> Alle subsidies worden voorgesteld in fiches die telkens dezelfde structuur volgen:

- |                         |  |
|-------------------------|--|
| <b>Informatie</b> ►     | - Voorwerp;                            |
|                         | - Toekenningsvoorwaarden;              |
|                         | - Bedrag en betaling;                  |
|                         | - Procedure;                           |
| <b>Analyse</b> ►        | - Wettelijke en reglementaire bronnen; |
| <b>Preciseringsen</b> ► | - Praktische inlichtingen.             |

► **Voor een beter overzicht: synoptische tabellen subsidies.**

Voor bepaalde complexe materies maken wij overzichtstabellen van de mogelijke financieringsbronnen, met links naar de fiches in kwestie.

► **Om belangrijke datums in uw agenda aan te kruisen: een kalender projectoproepen.**

Een overzicht van de projectoproepen die verschillende instanties lanceren, gerangschikt op basis van de afsluitingsdata en gelinkt aan de fiches in de gegevensbank.

► **Om geen informatie te missen: een lijst met informatiesessies.**

Een overzicht van de informatiesessies die verschillende instanties organiseren, gelinkt aan hun respectievelijke website voor meer informatie.

► **De 6e staatshervorming onder de loep.**

Fiches met een stand van zaken van de (bijna) afgeronde overheveling van subsidies van de federale overheid naar de gemeenschappen en gewesten.

► **Toolbox subsidies ten dienste van de gemeenten.**

Op verzoek van en in samenwerking met de Werkgroep Subsidies (WGS) werd de 'toolbox subsidies' ontwikkeld door de gemeenten die lid zijn van de groep, online gezet op de Brulocalis-website om de resultaten ter beschikking te stellen van alle gemeenten (vademecum, tools voor informatie, beheer en evaluatie, ...).

Abonneer u [hier](#) op onze verschillende RSS-stromen, in functie van de materies die u interesseren, en/of de volgende publicaties: [Newsletter](#), [Nieuwsbrief](#).